

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Fakulta lesnická a dřevařská

Katedra ochrany lesa a myslivosti

Bakalářská práce

Vývoj kvality trofejí jelení zvěře v oblasti chovu Beskydy

**(The development of the quality of deer wildlife trophies in the breeding
area in Beskydy)**

**Vypracoval:
Vedoucí bakalářské práce:**

Luděk Janovský
Ing. Vlastimil Hart, Ph.D.

Praha 2012

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Katedra ochrany lesa a myslivosti

Fakulta lesnická a dřevařská

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Janovský Luděk

Provoz a řízení myslivosti

Název práce

Vývoj kvality trofejí jelení zvěře v oblasti chovu Beskydy

Anglický název

Development of quality trophy deer in breeding area in the Beskydy Mountains

Cíle práce

Posoudit, zda zřízení oblasti chovu jelení zvěře v Beskydách má pozitivní vliv na kvalitu trofejí v této oblasti.

Metodika

Posouzení a vyhodnocení výsledků z chovatelských přehlídek za dobu existence této oblasti (2005-2010) se zaměřením na množství ulovených medailových trofejí jelena lesního (metoda CIC) a porovnání s údaji o lovu mimo tuto oblast chovu (sousedící honitby pověřených obcí Frýdlant n.O. a Frýdek-Místek).

Harmonogram zpracování

Literární rešerše bude zpracována do 30. listopadu 2011 a předložena školitelovi. Rukopis bakalářské práce bude předložen ke kontrole do 28. února 2012. Bakalářská práce bude po předchozích konzultacích s vedoucím práce odevzdána na studijní oddělení FLD v termínu a dle pokynů studijního oddělení.

Rozsah textové části

cca 30 - 40 stran

Klíčová slova

jelen lesní, trofej, vývoj populace, oblast chovu, Beskydy

Doporučené zdroje informací

Zákon č. 449/2001 Sb., o myslivosti, v platném znění

Prováděcí vyhláška Ministerstva zemědělství k zákonu o myslivosti č. 245/2002 Sb., o době lovu jednotlivých druhů zvěře a o bližších podmínkách provádění lovu, v platném znění

Vyhláška č. 491/200 Sb., o způsobu stanovení minimálních a normovaných stavů zvěře a o zařazování honiteb nebo jejich částí do jakostních tříd, v platném znění

Vyhláška č. 553/2004 Sb., o podmínkách, vzoru a bližších pokynech vypracování plánu mysliveckého hospodaření v honitbě, v platném znění

Zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, v platném znění

Byrtus J. 1988: Beskydy, Olympia Praha

Netopil I. 2004: Beskydy, Pavel Ševčík - VEDUTA

Komárek V., Kočíš J. a kol. 1991: Biologické základy porovnej zveri, Příroda Bratislava

Lochman Josef 1985: Jelení zvěř. Státní zemědělské nakladatelství (1. vydání), Praha, 352s

Menzel Kurt, 2003: Posuzujeme věk spárkaté zvěře. vydavatelství Víkend, 120s.

Vedoucí práce

Hart Vlastimil, Ing., Ph.D.

Termín odevzdání

duben 2012

prof. Ing. Marek Turčáni, Ph.D.
Vedoucí katedry

prof. Ing. Marek Turčáni, Ph.D.
Děkan fakulty

V Praze dne 12.4.2012

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma Vývoj kvality trofejí jelení zvěře v oblasti chovu Beskydy vypracoval samostatně s použitím uvedených zdrojů literatury.

Podpis:.....

Poděkování:

Děkuji Ing. Vlastimilu Hartovi, Ph.D., za vedení, odborné rady a připomínky, které vedly ke vzniku této bakalářské práce. Poděkování rovněž patří Ing. Jaroslavu Zátopkovi i odborníkovi obory Hukvaldy Milanu Koutnému za poskytnuté podklady, materiály, rady a kritiku.

ABSTRAKT

Bakalářská práce na téma Vývoj kvality trofejí jelení zvěře v oblasti chovu Beskydy se snaží za období 2005-2010 shrnout výsledky z chovatelských přehlídek, porovnat je s minulostí a vyhodnotit, zda došlo k nárůstu kvality trofejí. Zpočátku je jelen lesní (*Cervus elaphus*) popsán obecnou charakteristikou se zaměřením na parožení. Následuje popis hodnotících metod. Nakonec je uveden vývoj chovatelských oblastí v ČR a současná situace v Beskydech s vyhodnocením výsledků chovu v oblasti a porovnáním s předchozími obdobími.

Klíčová slova: jelen lesní, medailové trofeje, oblast chovu

ABSTRACT

The topic of the diploma thesis: The Development of the Quality of Deer Wildlife Trophies in the Breeding Area in Beskydy tries to summarize results from breeding displays in the period 2005-2010, compare them with the past, and evaluate whether there was an increase in the quality of trophies. At first, the red deer (*Cervus elaphus*) is generally described with a focus on anglers. Then there is a description of evaluating methods. In conclusion, there is mentioned the development of breeding areas in the Czech Republic and present situation in Beskydy with the evaluation of breeding results in the area and comparison with previous periods.

Key words: red deer, medal trophies, breeding area

OBSAH

1. ÚVOD.....	10
2. CÍL PRÁCE	13
3. LITERÁRNÍ PŘEHLED	14
3.1 Jelen	14
3.1.1 Zařazení do systému	14
3.1.2 Historie, původ a vývoj druhu	15
3.1.3 Pojmenování jelena.....	17
3.2 Parožení	18
3.2.1 Morfologie paroží.....	18
3.2.2 Histologie paroží	19
3.2.3 Histologie pučnice.....	20
3.2.4 Histologie rostoucího paroží	20
3.2.5 Histologie vytlučeného paroží.....	21
3.2.6 Fyzikální vlastnosti paroží a chemické složení	22
3.2.7 Vaskularizace paroží.....	23
3.2.8 Inervace paroží.....	23
3.2.9 Vývojový cyklus paroží v embryonálním stádiu	24
3.2.10 První vývojový cyklus paroží.....	24
3.2.11 Druhý vývojový cyklus paroží	26
3.2.12 Další vývojové cykly a vrchol parožení	27
3.2.13 Barva paroží	28
3.2.14 Vliv výživy na trofej	28
3.2.15 Tvar paroží.....	30
3.3 Hodnocení trofejí	32
3.3.1 Trofej jako kult a jeho historický vývoj	32
3.3.2 Hodnocení dříve a dnes	33
3.3.3 Metody objektivního hodnocení.....	34
3.3.4 Nadlerova metoda („stará Nadlerova metoda“ užívaná do roku 1937)	35
3.3.5 Mezinárodní metoda, Brusel 1976 (platná v současné době; CIC)	36
3.3.6 Porovnání metody Nadlerovy a metody CIC (Lochman, 1985).....	38
3.4 Jelení zvěř v ČR – vývoj.....	39
3.5 Jelení oblasti – historický vývoj.....	40
3.6 Hodnocení chovů jelení zvěře	42
4. METODIKA.....	43
4.1 Popis a přírodní charakteristika Beskyd (zájmového území)	43
4.2 Historie a vývoj oblastí chovu v Beskydech	46
4.2.1 Jelení oblasti v Beskydech do roku 1989	46

4.2.2	Vývoj po roce 1989	47
4.3	OCHJZ Beskydy od roku 2005.....	48
4.3.1	Řízení OCHJZ Beskydy	50
4.3.2	Cíl chovu.....	51
4.3.3	Situace v roce 2006	52
5.	VÝSLEDKY	53
5.1	Výsledky za období 2005-2010	53
5.2	Srovnání s předešlým obdobím.....	55
5.3	Hodnocení ulovených trofejí v OCHJZ Beskydy.....	58
5.4	Posouzení lovu jelenů II. a III. věkové třídy v OCHJZB.....	59
5.4.1	Pochybení v lovu jelenů II. a III. věkové třídy.....	61
5.5	Počet medailí od roku 1965-2010.....	63
5.6	Hodnoty potřebné k dosažení cíle chovu, srovnání s obdobím let 1986-1991.....	64
5.7	Posouzení lovu zvěře holé.....	66
6.	DISKUSE.....	69
7.	ZÁVĚR	72
8.	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:	73
9.	SEZNAM TABULEK	77
10.	SEZNAM GRAFŮ	78
11.	SEZNAM PŘÍLOH.....	78

Seznam symbolů a zkratek použitých v bakalářské práci:

♀	Laň – samice jelena lesního
♂	Jelen – samec jelena lesního
CIC	Congres international de la Chasse et de la conservation du Gibier – Mezinárodní rada pro myslivost a ochranu zvěře
ČB	Červený bod (nesprávně provedený odstřel)
ČMMJ	Českomoravská myslivecká jednota
CHKO	Chráněná krajinná oblast
KI	Krajský inspektorát
KOP	Koeficient očekávané produkce
KÚ	Krajský úřad
LČR	Lesy České republiky s. p.
MSK KÚ	Moravskoslezský kraj, Krajský úřad
NJKS	Normované jarní kmenové stavy zvěře (starší název do účinnosti zákona o myslivosti č. 449/2001 Sb.)
NS	Normované stavy (nový název dle zákona o myslivosti č. 449 /2001 Sb.)
OCHJZB	Oblast chovu jelení zvěře Beskydy
OMS	Okresní myslivecký svaz
Sčítané JKS	Skutečné množství zvěře na jaře v době sčítání stavů k 31.3.
VT	Věková třída dospělých samců

1. ÚVOD

O tom, co to je kvalita zvěře, se vedou neutuchající diskuse v řadách odborníků i laické veřejnosti od nepaměti.

V rovině obecné se pojem kvalita spojuje zároveň i s pojmem jakost. V jistém smyslu jde o synonyma, i když podrobněji vzato lze jisté rozdíly najít. V praxi se pojem jakost nejvíce užívá v oblasti výroby (jakost výrobku) a naproti tomu pojem kvalita se používá v sektoru služeb ve všech ostatních oblastech.

Definicí obou výrazů je celá řada. Akademický slovník cizích slov definuje kvalitu jako „*souhrn užitných vlastností výrobku nebo služby, souhrn typických, zpravidla kladných vlastností*“.

Crosby (1967) chápe kvalitu jako „*soulad s požadavky*“, Juran (1989) jako „*způsobilost k užití*“. Feigenbaum (1951) považuje za jakost „*to, co za ni považuje zákazník*“ a Taguchi (1952), jakostí označuje „*minimum ztrát, které výrobek od okamžiku své expedice společností způsobí*“ (Veber, 2002 ex. Feigenbaum, 1951; Taguchi, 1952).

Dle Vebera (2002) lze z výše uvedeného výčtu definic dovodit skutečnost, že úroveň dosahované kvality je dána tím, do jaké míry je naplňována zásada „*děláním správných věcí správně*“.

Jako velmi vhodná se jeví definice J. M. Jurana (1989) založené na tvrzení, že kvalita je dána způsobilostí pro užití (*fitness for use*). V pojetí tohoto autora je kvalitním ten produkt, který vyhovuje zákaznickým požadavkům a potřebám a nemá vady. Je všeobecně akceptována (Veber, 2002).

Podle v současné době platné normy ČSN EN ISO 9000:2000 je jakost (kvalita) definována jako „*stupeň splnění požadavků souborem inherentních znaků*“.

Obecně vzato tedy lze říci, že kvalitou se rozumí vztah mezi očekávanou, či požadovanou užitnou vlastností věci a užitnou vlastností skutečnou (naučný slovník).

V rovině konkrétní, kdy objektem zájmu bude kvalita zvěře, je zřejmé a nepochybné, že je možno kvalitu posuzovat z různých pohledů, např. dle celkového stavu zvěře, či její vizáže, projevující se navenek dobrým zdravotním stavem, přiměřenou mohutností, vitalitou a schopností vzdorovat odporu prostředí a udržet se tak v daném biotopu, či dle natality, nebo hmotnosti a množství produkované zvěřiny (Lochman, 1985).

Pro posouzení kvality zvěře parohaté však stále přetrvává měřítko mohutnosti a síly paroží, jako nejcennější lovecké trofeje v kruzích myslivců a lovců, tak i u laické veřejnosti (Macourek et al., 1980).

Loveckou trofejí se označuje upravená část úlovku, která náleží lovcovi jako upomínka na úspěch při lovu (Lesnický naučný slovník, 1994).

Ulovení jelena s kvalitní trofejí se stává životním cílem mnoha myslivců. Lovec „jelenář“ zaujímá v hierarchii myslivců a lovců nejvyšší příčku. Je možno konstatovat, že v průběhu vývoje lidské společnosti se aspekt nadřazenosti lovců jelenů neustále promítá z minulosti až do dnešních dnů (Sajdl, 1992).

Ve spojení s objektivním hodnocením kvality jelení zvěře dle síly paroží jsou nesmírně důležitým předpokladem právě znaky měřitelnosti, zejména ve vztahu ke vzájemnému porovnávání trofejí, kterými jsou rozměry a váha paroží (Hromas et al., 1974).

Polemika je to zcela jistě zajímavá, protože aspektů, které mají vliv na kvalitu trofejí, je celá řada a v průběhu let se tyto podmínky prostředí mohou značně lišit. Všechny tyto výše uvedené znaky se tak stávají značně variabilními (Bartoš, 1991).

Nepochybné a podstatné však je, že to, co z uloveného kusu zvěře nakonec zbude, je paroží na stěně loveckého příbytku. Zde již nikdo neprokáže, zda ten který kus měl takovou, či jinou hmotnost, zda byl, či nebyl nemocen, poraněn, vysílen po říji, nebo jinak momentálně indisponován, zda tedy byl průběrný i z jiného pohledu, než pouze dle posouzení paroží a jakou měl tedy jinou užitnou kvalitu a hodnotu, než tu, kterou momentálně lze vidět visící na zdi. Jediné, co je možno u ulovené trofeje odhadnout, je věk jelena, který dokládá oprávněnost lovu u kusů všeobecně na vrcholu svých produkčních schopností - v myslivecké mluvě jelenů „lovných“ (sklizňových, cílových), nebo jedinců starých a přestárlých, fyziologicky i hodnotově klesajících, kteří již své optimum přesáhli (Hromas et al., 1974).

Tak se v průběhu věků stalo obecnou zvyklostí, že paradoxně právě myslivci a lovci utvářejí fenomén trofeje, jako cíl chovu a vizitku kvality staví pouze do sféry mohutnosti paroží. Z toho všeho je více než zřejmé, že čím větší parohy, tím lepší kvalita (Macourek et al., 1980). U jelení zvěře je tento způsob hodnocení nejpoužívanější, i když někdy dochází mezi představami lovce a mezi oficiálním hodnocením k rozporům (Lochman, 1985).

Je všeobecně známou skutečností (Nečas, 1959; Rakušan et al., 1979), že kvalitní trofeje jelenů je možno dosáhnout pouze při respektování základních životních potřeb této tlupní zvěře, kterými jsou, mimo jiné, i dostatek klidového souvislého území lesních celků s dobrou úživností a využitelným krytem, kvalitní zdroj vody a potravy. Nečas (1959) navrhnul, zdůvodnil a posléze i realizoval chov

jelení zvěře na rozsáhlých územních celcích-oblastech chovu. První tyto celky u nás vznikly v 60.tých létech 20. století právě jeho přičiněním. Lochman (1985) uvádí, že tato myšlenka a způsob hospodaření s jelení zvěří se po dvaceti letech zkušeností jeví jako opodstatněná a správná.

V Beskydech došlo po roce 1989 k roztržštění větších honiteb oblasti chovu na řadu honiteb menších, převážně pronajímaných fyzickým osobám, kdy došlo k přerušení dosavadního centrálního řízení chovu a lovu zvěře a tím i ke ztrátě kontroly nad vývojem kvality jelení zvěře v této oblasti. Negativní vliv této situace se projevoval rovněž i na škodách působených jelení zvěří. Zájmem Lesů České republiky, s. p., jako majoritního správce lesů v této oblasti, bylo sjednat nápravu. Výsledkem tohoto zájmu bylo v roce 2005 nové vymezení „Oblasti chovu jelení zvěře Beskydy“.

2. CÍL PRÁCE

Bakalářská práce si klade za cíl posoudit, zda opětovné vymezení oblasti chovu jelení zvěře v Beskydách v roce 2005 má pozitivní vliv na kvalitu trofejí v této oblasti.

3. LITERÁRNÍ PŘEHLED

3.1 Jelen

3.1.1 Zařazení do systému

Zoologická soustava (Kratochvíl J., Bartoš E., 1954) uznává dva druhy jelena, a to jelen evropský a jelen wapiti. U jelena evropského uvádí tři poddruhy, u druhého poddruhy neuvádí.

Zařazení:

Třída: Savci (*Mammalia*)

Podtřída: Živorodí (*Eutheria*)

Nadřád: Placentálové (*Monodelphia*)

Řád: Sudokopytníci (*Artiodactyla*)

Podřád: Přežvýkavci (*Ruminantia*)

Čeleď: Jelenovití (*Cervidae*)

Podčeleď: Jeleni (*Cervinae*)

Rod: Jelen (*Cervus* Linné, 1758 – Jelen)

Druh: Jelen evropský (*Cervus elaphus* Linné, 1758)

Poddruh: Jelen evropský střeoevropský (*Cervus elaphus hippelaphus* Erx.1777)

Poddruh: Jelen evropský karpatský (*Cervus elaphus montanus* Botezat, 1903)

Poddruh: Jelen evropský východní - maral (*Cervus elaphus maral* Gray, 1850)

Druh: Jelen wapiti (*Cervus elaphus canadensis* Erxleben, 1777)

3.1.2 Historie, původ a vývoj druhu

Původ jelení zvěře, přesto, že se na naší planetě jako živočišný druh vyskytuje déle, než několik desítek miliónů let, není dodnes vyjasněn (Lochman, 1985).

Je nepochybné, že jelen prošel velmi složitým vývojem, který jistě ještě není zcela ukončen. Bališ (1980) uvádí, že jelen jako druh zřejmě dosahuje v tomto a v následujících tisíciletích vrchol svého plného druhového, či rodového vývoje. Ani zoologové a paleontologové nemají na původ a fylogenetický vývoj této zvěře jednotný názor, protože zřejmě není fakticky ani prakticky možné k tomuto zaujmout jasné stanovisko, a to pouze na základě pouhých fragmentů parohů, či kosterních pozůstatků, nalezených při vykopávkách.

Podle všeobecného názoru odborníků (Beninde, 1937; Lochman, 1985) se předkové dnešní jelení zvěře vyvinuli v oblasti centrální Asie na počátku třetihor, kde měl vzniknout i první prasudokopytník z čeledi *Tragulidae*, který žil v hustých tropických a močálových pralesích. Bališ (1980) uvádí, že tento prapředek byl velmi dobře přizpůsoben k životu v bažinatém prostředí, pohyboval se pomalu, plazivým způsobem, ale v případě nebezpečí dokázal rychle odběhnout. Měl dostatek přístupné měkké šťavnaté potraviny, čemuž odpovídal i jejich jednoduchý chrup. Důležitým faktem zůstává zjištění, že byl malého vzrůstu a neměl parohy, protože by mu překážely v prostředí, ve kterém se pohyboval nenápadně a skrytě.

Rozvoj paroží nastává až teprve ke konci třetihor, kdy docházelo k přechodu od skrytého života prasudokopytníků z močálového prostředí k životu na rozsáhlých otevřených pláních stepí a lesostepí, které se v tomto období vytvářely. Tehdy vznikly předpoklady k růstu paroží. Zpočátku se jednalo jen o malé, dozadu zahnuté parožní útvary, aby nepřekážely pohybu v lesní vegetaci (Lochman, 1985). Bališ (1980) uvádí, že již tehdy paroží vyrůstalo pravděpodobně jako druhotný pohlavní znak jelenovitých. Následný vývoj paroží, zejména jejich velké rozměry a různé formy se vytvořily v důsledku faktu, že jejich růst nebyl omezován lesní vegetací (Lochman, 1985). Domněnku, že jelení zvěř skutečně pochází ze Střední Asie, potvrzuje i fakt, že v celé Střední Evropě se nenašel žádný vývojový stupeň parohů, který by bylo možno považovat za parohy našich jelenů (Bališ, 1980). Vývoj parohů jelenovitých obsáhl i své extrémní období, kdy řada vyhynulých druhů nosila paroží obrovských rozměrů. Známý je např. z četných nálezů i obrovský jelen *Megaceros hibernicus*, který se pyšnil parožím se třímetrovým rozpětím (Lochman, 1985).

Lochman (1985) dále uvádí, že odborníci (Beninde, 1937) se přiklánějí k názoru, že nadměrná velikost paroží nakonec byla příčinou zániku takovýchto druhů a příroda sama tak korigovala určitý vývojový směr. Spolehlivé závěry však není možno jednoznačně vyjádřit právě proto, že fosilních nálezů, které by

jednoznačně potvrzovaly domněnky expertů, bylo značně málo. Nejstarší evropské naleziště se nachází u Hundsheimu v Rakousku, kde byla nalezena pouze spodní část parohu jelena a pochází z doby před první dobou ledovou-staršího pleistocénu (Bališ, 1980; Lochman, 1985).

Pozdější nález byl učiněn při vykopávkách u Mosbachu nedaleko Wiesbadenu v tzv. mosbašských pískovcích. Zde bylo nalezeno větší množství fosilií, zejména parohů, které již vykazovaly určité jednotné znaky. Tohoto jelena popsal Beninde (1937) jako *Cervus acoronatus*. Parohy neměly větší členitost, než desateráka nadočnicového typu zakončeny silnou vidlicí. *Cervus acoronatus* Ben. žil ve společnosti losů, lvů, praslonů a hrochů, ale člověka ještě nepoznal (Bališ, 1980).

Lochman (1985) uvádí, že popisy druhů jelenů na základě těchto i následujících vykopávek ze stejného meziledového období byly dosti odvážné. Jednalo se o nálezy u Mauer v blízkosti Heidelbergu, kde byly odkryty pozůstatky jelena údajně dalšího vývojového stupně, popsaného jako *Cervus elaphus priscus* Soerg. Tento jelen měl lodyhu již zakončenou trojhrotou korunou a žil současně s člověkem heidelberským, předchůdcem člověka neandertálského (Nečas, 1959).

Ve štěrcích u Steinheimu na Murru byly učiněny další významné objevy parohů jelena, popsaného jako *Cervus elaphus angulatus* (Beninde, 1937), pocházejícího z druhé meziledové doby. Na základě učiněných objevů je možno se domnívat, že jeleni s parožím, které již vykazuje společné tvarové a velikostní znaky jako u dnešních jelenů, se v našich krajích objevují po třetí době ledové. Bylo to období v poslední meziledové době, kdy se již utvářelo podobné podnebí tomu dnešnímu. Vliv ledových a meziledových dob byl podstatný a určující pro migraci různých forem a druhů živočišných společenstev, tak i jelenů (Lochman, 1985). Je nejvýše pravděpodobné, že příčinou pohybu zvířeny, nejen od severu k jihu, ale i od západu k východu a zpět, byla několikerá změna podnebí v diluviu, provázena přechodnými změnami prostředí od lesů, přes stepi až k tundře, kdy docházelo k prolínání zvěře východní Evropy se zvěří západní a s ohledem na geografické umístění našeho území si tak odborníci vysvětlují i rozmanitost našich živočišných druhů (Nečas, 1959). Např. Bališ (1980) uvádí, že v našich krajích se našly parohy z období posledního zalednění, které se tvarem velmi podobají dnešním asijským a americkým jelenům (Toepfer, 1963).

S ohledem na výše uvedené skutečnosti velkých přesunů živočišných společenstev Bališ (1980) konstatuje, že např. i u jelena evropského je západní Slovensko hranicí dvou poddruhů, a to jelena evropského středoevropského (*Cervus elaphus hippelaphus* Exleben) a jelena evropského karpatského (*C.e. montanus* Botezat).

Těmito přesuny byly položeny základy složení a dalšího vývoje jelení zvěře u nás. Typ paroží se do dnešních dnů již nijak výrazně nezměnil. O ostatních tělesných znacích toho mnoho nevíme. Lze však říci, že jelení zvěř je vývojově poměrně mladá ve stavu plného druhového rozvoje (Nečas, 1959).

3.1.3 Pojmenování jelena

Dle zoologické soustavy (Kratochvíl & Bartoš, 1954) jsou uznávány dva druhy jelena, a to **jelen evropský** a jelen wapiti. V našich podmínkách žije jelen evropský (*Cervus elaphus* Linné, 1758).

V současné době však legislativa uvádí název **jelen lesní**. Nový název je výsledkem snahy odborníků (Anděra, 1999) reagovat na nepřesnosti v původním názvosloví. Dlouhou dobu neměla tvorba českých jmen jasná pravidla. Nejčastěji docházelo k překladu jejich latinských, německých nebo anglických jmen. První pravidla tvorby českého názvosloví spolu s českými názvy živočichů, která byla široce přijatá, pocházejí z roku 1954, kdy Kratochvíl & Bartoš uveřejnili publikaci „*Soustava a jména živočichů*“.

Následná revize českého názvosloví savců byla provedena v roce 1975, kdy Hanák & Heráň publikovali „*Přehled soustavy a české názvy savců*“, jako výsledek dlouholeté diskuse našich předních zoologů.

V roce 1999 vydalo Národní muzeum v Praze poslední publikovaný a tedy i oficiální seznam českých jmen savců jako součást řady „*České názvy živočichů*“. Autorem tohoto nejnovějšího názvosloví je náš přední odborník na savce M. Anděra.

Cílem každého nového názvosloví je především postihnout aktuální stav zoologických znalostí a zahrnout veškeré změny, které od posledního vydání vědecký výzkum přinesl. Názvosloví musí splňovat také řadu dalších požadavků. Především musí být české (resp. prosté počestlých výrazů cizojazyčných termínů), bez logických nesmyslů, jednoduché a snadno zapamatovatelné. Je zřejmé, že pokud má splnit tyto základní požadavky, dostane se jistě do konfliktu se vžitými nelogickými názvy a různými předsudky.

Červený & Koubek (2004) uvádějí, že typickým příkladem, kde došlo k drobným úpravám, je i jelen lesní. Tento druh se vyskytuje v mnoha poddruzích na větší části severní polokoule, včetně Severní Ameriky. Je proto nelogické, aby pod dosud užívané druhové jméno **evropský** byli zařazeni i jeleni žijící v Severní Americe, v Africe, nebo v Asii.

Pro české názvosloví, které respektuje výše uvedené požadavky na logiku, jednoduchost a zapamatovatelnost, bylo tedy nutné najít odpovídající a pro všechny jeleny společné druhové jméno, které bude dobře charakterizovat tuto skupinu.

Výsledkem je nové české jméno **jelen lesní** (*Cervus elaphus*). Nový název odstraňuje nepřesné geografické označení druhu a charakterizuje nároky na životní prostředí všech jeleních poddruhů. Zcela nové však toto pojmenování není. V minulém a předminulém století se na krátký čas a spolu s dalšími názvy (např. jelen červený) již v naší myslivecké literatuře objevilo. Jelení populace, která náleží k poddruhu s vědeckým názvem *Cervus elaphus hippelaphus*, nese české jméno **jelen západní**. Slovenští jeleni, patřící poddruhu *C. e. montanus*, mají české jméno **jelen karpatský**. Poddruhové určení evropských jelenů je však velmi sporné a spíše teoretické, protože na tomto území docházelo velmi často k likvidaci původních populací a k následnému opětovnému zazvěřování jedinci z obor, kde kvůli získání větších trofejí běžně docházelo k záměrnému křížení jelenů různého geografického původu (Červený & Koubek, 2004).

3.2 Parožení

3.2.1 Morfologie paroží

„Paroží jelenovitých od pradávna přitahuje všechny, kdo se zajímají o přírodní vědy, poněvadž tento kostní útvar se u ostatních zoologických skupin nevyskytuje“ (Jaczewski, 1983).

Jaczewski (1983) dále uvádí, že růst paroží lze chápat jako biologický fenomén, kdy zatím není dostatečně známa ani fyziologie, ani patologie paroží, protože byly zkoumány jen některé druhy jelenovitých.

Parohy nosí pouze samci a člověk jim přisoudil roli sekundárního znaku pohlavního dimorfismu, čili pohlavní dvojtvárnosti. Pouze u sobů (*Rangifer*) mají parohy jak samci, tak i samice, vzhledem k faktu, že parohy hrají důležitou roli v získávání potravy, kdy pomocí parohů vyhrabávají potravu pod sněhem (Lochman, 1985).

Jelen parohy každoročně shazuje a ihned mu začínají narůstat nové, a to v čase největšího nedostatku potravy a v čase vysokého tělesného vyčerpání (Nečas, 1959).

Parohy jsou rovněž zbraní, sloužící v době říje při soubojích, které mají charakter přirozeného výběru při rozmnožování (Lochman, 1985). Bališ (1980) uvádí, že nejde o zbraň v pravém slova smyslu, aby jedince chránila před nepřáteli,

ale souvisí s pohlavním cyklem, kdy v době páření jsou parohy nejen impozantním poutačem, ale i zbraní při získávání a ovládnutí stáda laní. Nejsou tedy jen ozdobou, ale slouží zároveň jako reprezentace tělesné síly, kdy svou mohutností dotvářejí celkový výraz a dokládají tělesnou vyspělost jelena.

Lochman (1985) uvádí, že paroží u jelenů rovněž neslouží k zachování druhu, ani k vylepšení jeho existenčních možností, podstatných pro jeho další vývoj, protože dokonce zhruba polovinu roku žije jelen bez paroží a to stejně úspěšně a bezpečně jako bez něj, nebo s ním, v období růstu a vytloukání. Naskytá se rovněž otázka, proč se u jelena vyvinulo paroží do takové velikosti, mohutnosti a síly, kdy se jeho hmotnost pohybuje kolem 3 - 6 % celkové tělesné hmotnosti jelena.

Bališ (1980) uvádí, že mezi hmotností parohů a hmotností těla dospělých jelenů je jistá závislost. Bylo zjištěno, že procento vzájemného vztahu značně kolísá, ale je tím větší, čím je vyšší hmotnost paroží ku hmotnosti těla a opačně. Tělesně slabší, menší a lehčí jeleni obvykle dosahují vyšší procento hmotnosti paroží ku hmotnosti těla, než velké a těžké kusy zvěře. Je tak logické, že vytvoření paroží o váze kolem 6 kg je snadnější pro jelena, vážícího cca 120 kg, než vytvoření paroží o hmotnosti 12,5 kg jelenovi o celkové hmotnosti těla 250 kg. Rovněž uvádí, že jeleni žijící v přirozeném životním prostředí, kdy v zimě hladoví, nemohou vytvořit parohy s hmotností nad 10 kg, a pokud ano, tak zcela ojediněle (při zachování poměru hmotnosti paroží ku hmotnosti těla cca 5%).

V přirozeném vývoji jednotlivých živočišných druhů dominuje fakt, že dochází spíše k redukci, či zániku tělesných znaků, které nejsou pro další rozvoj druhu důležité. U paroží jelenů však tomu tak není. Nezbyvá, než tento fenomén prohlásit za zcela ojedinělý jev, jistou marnotratnost přírody, kterou si může dovolit pravděpodobně taky díky obrovské zásobě energie, skryté v rostlinné potravě (Lochman, 1985).

3.2.2 Histologie paroží

Obecné schéma stavby paroží jelena, jako téměř všech jelenovitých, je stejné. Na čelní kosti se nacházejí trvalé výrůstky, označované jako pučnice, které jsou stejné i u zvěře dutorohé (Jaczewski, 1983). Tyto pučnice jsou pokryty okosticí a kůží.

Každoročně na pučnicích vyrůstají parohy, které mají různé členění (Nečas, 1959). Od jednoduché formy ve tvaru špice až po silné a rozvětvené lodyhy, nebo lopaty. Forma a velikost paroží je odvislá od druhu a věku jedince. Je velmi obtížné až nemožné v počátečním období růstu prvního paroží rozlišit, kde končí pučnice a kde již začíná paroh. To je možné teprve až po vytlučení paroží, kdy je již výrazné rozdělení patrné. Dle nálezů z vykopávek je patrné, že již některé fosilní druhy rodu *Megaceros* měly první paroží rozvětvené (Jaczewski, 1983).

3.2.3 Histologie pučnice

„*Stavba pučnic se mění podle věku zvířete*“ (Jaczewski, 1983). Žurowski (1965) a Lincoln (1973) uvádějí, že pučnice u jelena evropského vznikají již u zárodků samčího pohlaví, které u samic mizí.

Pučnice u všech jelenovitých nejsou po narození patrné. U jelena evropského vznik pučnic závisí na podmínkách, ve kterých jedinec žije. V nevhodných prostředích (Skotsko) může být růst pučnic značně opožděn, ale u dobře živěných kusů se pučnice vytvářejí již ve věku 8. měsíců. Pučnice vznikají tak, že dojde k vyklenutí čelní kosti a následuje osifikace tohoto útvaru, při níž má zásadní vliv okostice. Pučnice je pokryta ochlupenou kůží, která obsahuje mazové žlázy. Pod kůží se nachází okostice a ta kryje kost (Jaczewski, 1983).

První podrobné výzkumy pučnic a parohů provedl Gruber v letech 1937 - 1940 u srnce.

U jelena evropského dochází k růstu nového paroží ihned po shoení starého (Lochman, 1985). Několik dní před shoením paroží se vytváří pod rúží val, který je tvořen mladou tkání o tloušťce několika mm; jev je patrný u jelenů zejména v oborách (Jaczewski, 1983).

3.2.4 Histologie rostoucího paroží

Paroží jelena, zejména jeho stavba a růst, zajímalo mnoho badatelů, jakými byli např.: Lieberkühn (1861), Landrois (1865), Macewen (1920), Billingham (1958), Banks (1974), nebo Bubeník (1966), Bartoš (1987) a další.

Jaczewski (1983) uvádí, že rostoucí paroží je biologický fenomén, který se u jiných savců nevyskytuje. Každoročně dochází k procesu růstu nového paroží pokrytého kůží a k velmi rychlému zpevňování parožní tkáně. Růst parohu souvisí s prokrvením, růstem cév a zásobením nervovými vlákny. Bališ (1980) uvádí, že nervová soustava, kterou je protkaná kůže na rostoucím paroží (lýčí), je hlavním činitelem při tvarování paroží. Na podkladě impulzu, vyslaného z řídicího nervového centra, dojde uprostřed rostoucí lodyhy k rychlejšímu dělení buněk, hmota lodyhy pukne a vyroste výsada.

Rostoucí nové paroží je kryté zvláštní kůží, která je srostlá přímo s okosticí parohu. Tato kůže (lýčí) je mnohem silnější, než kůže na jiných částech těla a je porostlá množstvím jemných chlupů. Před vytlučením má ochlupení podobu husté srsti. V chlupech lýčí byl již mnohokrát zjištěn četný výskyt mazových žláz, nikoliv však přítomnost svalů, které by mohly způsobit zjezení těchto chlupů, jak se zmiňuje

Jaczewski (1983). Vacek (1955) navíc uvádí, že v závěrečné fázi růstu paroží jelena evropského se v lýči objevují pravděpodobně i potní žlázy.

Růst parohu je integrální, kdy současně narůstá hmota parohu, nervový systém, cévní systém i lýči. Po nárůstu asi 5 - 7 cm délky parohu dochází k jeho mineralizaci postupným ukládáním převážně vápenato-fosforečných sloučenin, a to od základny parohu k jeho hrotu. Vrchol parohu je po celou dobu měkký, značně citlivý a silně prokrvený, a to jak vrchol lodyhy, tak i konce výsad (Lochman, 1985).

K osifikaci (kostnatění) paroží dochází, na základě výzkumů prováděných u savců, dvojím způsobem. Gadow (1902), nebo Steinwedel (1929) tvrdí, že se paroží zpevňuje tak, že k osifikaci dochází přes stádium chrupavky, zatímco např. Modell & Noback (1931), nebo i Wislocki (1942) se domnívají, že k osifikaci dochází tak, že se pojivová tkáň mění přímo v kost.

Novější výzkumy Bankse (1974) však prokazují, že při osifikaci parohů probíhají oba typy zpevňování. Další výzkumy, např. Gruber (1937-1940), Wislocki (1942), nebo Jaczewski et al., (1976) přináší takové nové poznatky, že proces osifikace paroží se nápadně podobá osifikaci patologické, která probíhá i při zlomeninách dlouhých kostí.

3.2.5 Histologie vytlučeného paroží

Po vytloukání se paroží pokládá v podstatě za mrtvou tkáň, i když tato skutečnost není s konečnou platností objasněna (Jaczewski, 1983).

Výzkumy prováděné na daňcích ukázaly, že mezi pučnicemi a parožím po vytlučení není žádné cévní spojení (Bernhard et al., 1953). Bubeník (1966) však tvrdí, že např. u jelenů žijících v tropech (*Axis* a *Rusa*) se udržuje krevní oběh i po vytlučení. Jaczewski (1983) uvádí, že rozdíly zřejmě vyplývají z toho, že výzkumy byly prováděny u různých druhů jelenovitých.

Rovněž tvrzení, že paroží jelen shazuje, protože jde o mrtvou tkáň, je mylné (Jaczewski, 1983). Vícekrát bylo prokázáno (Waldo a Wislocki, 1951; Goss, 1968; Jaczewski a Galka, 1970a), že paroží jelena lze na jeho hlavě udržet libovolně dlouho, a to aplikací příslušných dávek samčích i samičích pohlavních hormonů. V Polsku se například podařilo udržet paroží dospělého jelena až do března následujícího roku, takže celý jeden vývojový cyklus byl vynechán (Jaczewski, 1983).

Vytlučené paroží je kost vystupující navenek a u savců jde o unikátní jev. Vnější vrstva parohu je celistvá a kompaktní, vnitřní naopak houbovitá a porézní, složena z četných kostních trámečků (Jaczewski, 1983). Mezi trámečky je sražená

krev (Frankenberger, 1954b) a u jiných druhů údajně i žlutá kostní dřev (Bubeník, 1966). Jaczewski (1983) uvádí, že spodní část paroží, které je spojeno s pučnicí, je vystavena největšímu náporu vnějších sil.

3.2.6 Fyzikální vlastnosti paroží a chemické složení

Pro účely hodnocení trofejí dle pravidel CIC má velký význam zejména hustota paroží, obsah vody a chemické složení. Hustota (*densitas*) paroží jelena evropského činí 1,2 až 1,6 g/cm³ (Gelbke, 1972). Vliv na hustotu má samozřejmě stupeň mineralizace a poměr kompaktní a spongiózní hmoty paroží (Jaczewski, 1983).

Pevnost paroží v tahu se blíží hodnotám pevnosti holenní kosti člověka. Dle provedených testů křehkosti bylo zjištěno, že paroh snese značnou energii úderu, přičemž vliv na rozdílnost v křehkosti má věk jelena a oblast jeho výskytu (Jaczewski, 1983).

Důležitým faktorem je obsah vody v paroží. Z praxe je známo, že paroží časem ztrácí na hmotnosti vysycháním. Hromas et al., (1974) uvádí, že během prvních dvou týdnů ztratí čerstvá trofej asi 10 % své váhy. Pro účely hodnocení trofejí dle pravidel CIC se proto paroží váží až po uplynutí 60. dnů od ulovení. Množství úbytku na váze však samozřejmě závisí na podmínkách uložení trofeje (Jaczewski, 1983). Podle výzkumného ústavu Polské akademie věd v Popielnu činil úbytek na hmotnosti jeleního paroží po ročním skladování v nevytápěné místnosti (půda) od 4 do 7 % (Jaczewski, 1983).

Dá se říci, že obsah minerálních látek ve vyschlém jelením paroží se pohybuje v rozmezí od 48 do 64 %, s ohledem na místo, odkud byl vzorek odebrán (Bernard, 1963). Jiní autoři se s těmito údaji ztotožňují a uvádějí, že obsah minerálních látek v paroží činí 61 % a 39 % látek organických (Caton, 1877).

Obsah fosforu v paroží jelena evropského činil asi 50 % (Gelbke, 1972) a vápníku asi 22 % (Anke & Bruckner, 1974). Poměr vápníku a fosforu v paroží činí 2 : 1 (Bernard, 1963).

Z rozborů paroží vyplývá, že jelen na stavbu svého paroží potřebuje přiměřené množství živin, zejména bílkovin a glycidů a z minerálních látek vápník, fosfor a hořčík. Nutné jsou i vitamíny, hlavně vitamín A, C a D (Bališ, 1980).

Nečas (1959) uvádí, že vyzrálé paroží obsahuje asi 45 % organické hmoty, 50 % fosforečnanu vápenatého a asi 5 % jiných vápenatých a hořečnatých solí.

3.2.7 Vaskularizace paroží

Důležité poznatky při výzkumu vaskularizace paroží přinesl německý badatel Rhumbler (1929a), který vsříkával zabarvené želatiny do cév jelena evropského. Potvrdil, že vaskularizace vychází z povrchové spánkové tepny, ze které vycházejí obvykle dvě větve, kdy jedna z nich vyživuje paroh ze strany z vnějšku a druhá zepředu. Při tomto dělení vytvářejí tyto tepny pod rúží „věnec“. Rovněž přinesl několik dalších teorií vaskularizace, kdy např. tvrdí, že obloukovité prohnutí parohu, výrazné zvláště u starších jedinců, je důsledkem lepší vaskularizace z vnější strany.

Badatelé (Rörig 1906; Waldo et al., 1949) uvádějí, že na základě jejich teorií a výzkumů je zřejmé, že na počátku růstu parohu přitéká krev pod větším tlakem, než ke konci vývoje parohu.

Jaczewski et al. (1962, 1963) prokázal kolísavost tlaku krve v tepnách pod kůží pučnic v průběhu roku, kdy největší je ke konci růstové fáze parohu (12,7 MPa) a poté po vytlučení klesá zpět na tlak původní (6,0 MPa). Dále potvrdil, že přítok krve do paroží může být jednostranně regulován až zastaven, což funguje jako obranný mechanismus proti vykrvácení jedince při poranění parohu.

Při růstu se tkáň parohu přizpůsobuje síti cév, které rostoucí paroh vyživují a tyto cévy se následně otiskují do povrchu parohu a vytvářejí rýhy a perlení parohu (Nečas, 1959).

3.2.8 Inervace paroží

Paroží je inervováno nadočnicovou a spánkovou větví trojklanného nervu (Wislocki & Singer, 1946). Jelen proto vnímá dotykové a bolestivé podněty v době růstu paroží.

Pokusy Wislockého & Singera (1946) s jednostranným přerušením nervů způsobily, že pokusný jedinec úmyslně třel tento paroh o překážky, což si vysvětlovali patologickými procesy v nervových pahýlech. Konečný paroh byl deformovaný a menší, než druhý.

Na základě pokusů (Krzywiński, 1976) s upilovanými vytlučenými parohy jelena bylo zjištěno, že jelen i po vytlučení s ním zachází stejně obratně a opatrně, i když je již denervováno. Když byly vytlučené parohy odstraněny upilováním, jelen si tuto skutečnost zpočátku vůbec neuvědomoval a pokud útočil, počínal si stejně, jako by paroží měl v normální délce. Teprve později se této situaci přizpůbil.

3.2.9 Vývojový cyklus paroží v embryonálním stádiu

Lincoln (1973) zjistil výskyt pučnic kolem 60. dne březosti laně a jejich dobrou patrnost mezi 75. až 100. dnem. Později z důvodu růstu okolní tkáně již nejsou viditelné.

3.2.10 První vývojový cyklus paroží

Kolouch samčího pohlaví v době kladení nemá žádné stopy po pučnicích. První cyklus vývoje jeleního paroží souvisí s dospíváním. U jelena evropského je sezónnost pohlavních procesů velmi výrazná. Je možno i tvrdit, že jeleni každoročně dosahují schopnosti se pohlavně rozmnožovat, protože velkou část roku varlata spermie neprodukují (Jaczewski, 1983).

Období dospívání lze rozlišit na následující části:

- a) Období vývoje sekundárních pohlavních znaků, kdy varlata vylučují testosteron vlivem působení hypofýzového hormonu, tzv. prolanu B.
- b) Období produkce spermií ve varlatech na základě působení hypofýzového hormonu-prolanu A. Toto období teoreticky znamená schopnost účinného páření.
- c) Období plné fyzické dospělosti, kdy jedinec dosahuje svých maximálních tělesných rozměrů a další růst ustává.
- d) Období skutečné pohlavní dospělosti, kdy se jelen plně aktivně zúčastňuje páření (Jaczewski, 1983).

Pohlavní dospělost jelena a s ním spojený první vývojový cyklus paroží však závisí zejména na potravě (Lincoln, 1971 a).

V průměru lze mít za to, že jelínek má výrazné pučnice již ve věku 10 až 11 měsíců, a to asi dva cm vysoké a pokryté podobnou srstí, jako na jiných částech svého těla. Doba, kdy se pučnice objevují, závisí na životním prostředí konkrétního jedince a může být značně proměnlivá (Jaczewski, 1983).

Jaczewski (1983) uvádí, že na základě ústního sdělení Fafiňského, první paroží nasazují jeleni dříve ve volnosti, než v oborách.

Asi v dubnu na pučnicích, které zpočátku jakoby otékají, je patrný další růst parohu. Je pokryt jinou kůží, tzv. lýčím, která nemá krycí chlupy-pesíky. Paroh roste jen na povrchu, na rozdíl od kopyt a paznehtů, které rostou od své báze (Jaczewski, 1983). Toto přesvědčivě prokázal Bruhin (1953) na pokusu u daňka, kdy v určitých vzdálenostech nainstaloval šrouby do rostoucího paroží a ani po ukončení růstu a vytlučení paroží se vzdálenost mezi šrouby nezměnila.

Herczeg (1970) uvádí, že parožní hmota, která je přiváděna z podkožních žil, se kuželovitě ukládá na pučnici a vytváří tak paroží, kdy se všeobecně říká, že jelen paroží „roní“.

První paroží roste jelínkovi asi 3 měsíce (Nečas, 1959). Růst parohů ovlivňuje nejvíce hormon somatotropin, který je vytvářen v předních lalocích hypofýzy. Hypofýza jej produkuje a do krve dodává až tehdy, když hormon testosteron, produkováný pohlavními žlázami klesne pod určitou mez. Obvykle to bývá až po skončení říje (Bališ, 1980).

Po období růstu začíná vytloukání paroží. Tento proces dodnes není vysvětlen. Badatelé (Waldo et al., 1949; Macewen, 1920; Jaczewski, 1977) se shodují na tom, že odumírání a vytloukání lýčí je důsledkem změn v krevním oběhu, působením hormonu somatotropinu a testosteronu. Zda tyto hormony působí přímo na cévy tak, že zadržují přívod krve, nebo působí nepřímo, není známo. Přiklání se však k názoru, že testosteron zcela jistě působí na zpevnování dlouhých kostí a jejich stavbu. Mimo jiné Jaczewski (1983) uvádí, že testosteron u jelena evropského vyvolává i růst hřívý na krku a způsobuje výrazné změny v chování.

Po ukončení růstu parohu a jeho mineralizaci je funkce lýčí zbytečná. Dojde k zaškrcení až k přerušení oběhu krve a k postupnému odumření nervového systému, který před úplným zánikem způsobuje pocit „svědění“. Tento pocit nutí jelena parohy otírat o větve a tenčí stromky, čímž se nepotřebného lýčí zbavují. Odpadávající a stržené lýčí jelena většinou požírají. S největší pravděpodobností se jedná o způsob uklizení místa s cílem nezanechat pobytové stopy (Lochman, 1985).

První parohy ročního jelena tvoří asi 20-40 cm dlouhé, jednoduché špice, zřídka rozvětvené (Bališ, 1980). Charakteristické pro první paroží jeleních špičáků je, že roste na vysokých pučnicích a téměř svisle. Věncovité rozevření lodyh není patrné. Hroty mohou být ukončeny tvrdou, vystrouhanou špicí, nebo jsou tupé, jakoby pórovité a budí dojem ulomení (Jaczewski, 1983). Lochman (1985) uvádí, že tyto troudovité, porézní konce paroží se vyskytují u nejnadějnějších jelenů, kteří nestačili dokončit růst svých parohů. Zcela jistě to není důvodem k jejich odstřelu.

V dobrých existenčních podmínkách nasadí jelen s prvním parožím i členitější formy (Bubeník & Munkacević, 1967). Občas se vyskytnou vzácně i tzv. korunoví špičáci (Heck, 1956).

3.2.11 Druhý vývojový cyklus paroží

Před shozením prvního a každého následujícího paroží se u jelena vytvoří v oblasti kolem pučnic na rozhraní s růží parohu tkáňový val, pokrytý neochlupenou pokožkou, který starou lodyhu obklopuje. Valy, dosahující tloušťky až 4 mm, se objevují cca 4 dny před shozením parohu. Po shození parohu vzniká na místě zlomu červený, postupně zasychající strup, který je valem rostoucí tkáň později zacelen. Růstem tohoto valu se rozšiřuje i pučnice (Jaczewski, 1983).

Celý cyklus parožení od shození starého paroží, růstu, zvápnování a vytlučení je úzce spjat se sexuálním cyklem jelenů podmíněný růstovým hormonem somatotropinem a pohlavním hormonem testosteronem. Velmi zjednodušeně je možno říci, že somatotropin provokuje shození starého a růst nového parohu, testosteron pak plní funkci brzdícího hormonu, kdy působí na ukončení růstu, mineralizaci a vytlučení parohu nového (Lochman, 1985). Hladina testosteronu je přímo závislá na délce světelného dne (Bartoš, 1987).

V druhém parožním vývojovém cyklu roste paroží značně intenzivně. Síla a rozvětvenost parohů závisí na mnoha faktorech, stejně jako i intenzita jejich růstu. Bališ (1980) uvádí, že parohy jsou vlastně útvarem, vzniklým z nadbytku látkové přeměny, zejména minerálních látek, které mají jeleni v době růstu k dispozici.

Nejčastěji má druhé paroží formu šesteráka, tedy tři výsady na každé lodyze. Vyskytuje se jak paroží slabší, formy špičáka, vidláka, tak i složitější formy paroží tvaru osmeráka, nebo desateráka. Špičáci s druhým parožím již mají zřetelně vyvinuté růže, na rozdíl od paroží prvního, kde ještě vyvinuty nejsou. Parohy těchto špičáků s druhým parožím mají své lodyhy taktéž značně prohnutější. Očník u jelenů s druhým parožím je nasazen nízko, blízko růže (Jaczewski, 1983).

Růst parohů trvá poměrně velmi krátce. Za čtyři měsíce je jelen schopen vyprodukovat paroží až o váze 14 kg (Lochman, 1985).

V krvi v tomto období stoupá množství enzymu (alkalická fosfatáza), který má důležitou úlohu v procesu kostnatění (Kuhlman et al., 1963). Koncem růstové fáze stoupá v krvi množství testosteronu, dochází k osifikaci a vytloukání paroží (Jaczewski, 1983). Vliv testosteronu na zastavení růstu parohů byl prokázán např. kastrací jelenů, kdy nedošlo k vytvrzení parohů, ale parožní hmota stále narůstala až do formy paruky (Nečas, 1959).

Shození paroží způsobují žlázy s vnitřní sekrecí. Jaczewski (1983) uvádí, že hypofýza jelena evropského mění cyklicky svou hmotnost v průběhu roku a v době růstu paroží je největší. Nadledvina vykazuje stejný cyklus (Lincoln, 1971b). Na základě studií odborníků (Freund, 1955; Nicolls, 1971;

Bubeník, 1972) lze konstatovat, že hypofýza má nadřazenou úlohu a ostatní žlázy s vnitřní sekrecí reguluje.

Proces shození paroží je zařízen tak, že mezi pučnicí a lodyhou parohu dojde k odbourávání kostních buněk (osteoblastů), vzniká demarkační čára (Bubeník, 1966), dochází k nesoudržnosti parohu s pučnicí a ten se odlomí. Vše za přispění zvyšujícího se množství somatotropinu v krvi. Tento proces, který způsobuje shazování paroží, se nazývá osteolýza (Bališ, 1980).

3.2.12 Další vývojové cykly a vrchol parožení

Další formy paroží ve třetím vývojovém cyklu a dalších cyklech následujících nabývají na hmotě, délce, rozloze. Jelenovi však nepřibývají výsady s počtem roků úměrně (Herczeg, 1970). Existuje řada loveckých monografií (např. Raesfeld, 1971; Szederjei A. & Szederjei M., 1971), které tyto změny v parožních cyklech dokumentují. Obvykle po několika za sebou následujících vývojových cyklech paroží setrvává na úrovni optimálního stavu. Toto období, kdy je produkováno nejsilnější paroží, trvá obvykle u jelenů ve věku 10 až 12 let (Heck, 1956).

Rovněž Lochman (1985) uvádí, že vrchol parožení spadá do období kolem 12. roku věku jelena, kdy se asi dva až tři roky drží na stejné úrovni a poté hodnota paroží klesá. Vše závisí na optimální kombinaci klimatických podmínek, úživných poměrech a zdravotním stavu jelena. Přiklání se tak k názoru Hromase et al. (1974), který uvádí, že parožně dobře založení jeleni by se měli lovit až ve věku 12 – 15 let, kdy teprve je možno očekávat bodově kvalitní trofeje.

Na základě měření vystavovaných trofejí na výstavě loveckých trofejí v Brně v roce 1971 vyplývá, že v průměru je možno v našich podmínkách dosahovat medailových trofejí od jelenů ve stáří 11 – 13 let, přičemž kulminace nejvyšších bodových hodnot trofejí byla ve 13 letech (Hromas et al., 1974).

Jaczewski (1983) uvádí, že kapitální, či rekordní jeleni, kteří se drží po několik let na vrcholu svých optimálních parožních hodnot, jsou důležitým plnohodnotným genetickým zdrojem a měli by se ponechávat z tohoto hlediska naživu o něco déle, aby po sobě zanechali početnější potomstvo. Zároveň však kontruje, že pokud je cílem chovu získání rekordní trofeje, pak to žádoucí není.

Jelen, který již překonal vrchol svého tělesného růstu a kulminaci v síle a členitosti paroží, se nazývá zpátečník. Děje se tak obvykle ve věku po 12. - 14. roku, kdy mu ubývá výsad a paroží je stále celkově slabší (Herczeg, 1970). Následující období je možno charakterizovat jako období, kdy již jelen nasazuje

paroží slabší a pokles hodnoty paroží je doprovázen celkovým stárnutím organismu (Nečas, 1959).

Obecně se má za to, že se jelen ve volné přírodě může dožít maximálně 20. let (Herczeg, 1970; Jaczewski, 1983; Lochman, 1985). Ve volné přírodě se však normálně tohoto věku nedožívá, protože je loven dříve, zejména s ohledem na zisk kvalitní trofeje, jako cíl chovu.

3.2.13 Barva paroží

Po vytlučení vyzrálého paroží mají parohy zpočátku bílou barvu. Teprve později, vlivem různých okolností, se různě zbarvují. Na konečné zbarvení má vliv zasychající krev, která zaplňuje póry čerstvého parohu; teprve však až po jejím sloučení se šťávami dřevin stromů a keřů, na kterých jelen vytlouká a strouhá, dochází ke konečnému zbarvení povrchu paroží. Čím je povrch parohu pórovitější, tím je zbarvení tmavší. Zřejmě se tato vlastnost dědí. Barvu paroží, zejména její tón, ovlivňuje do jisté míry druh dřeviny, na které jelen vytlouká a pryskyřice, zachycená mezi perlami paroží. Vliv na barvu má i síla svrchní pórovité vrstvy. Je-li slabá, snadněji dochází k vybroušení povrchu perlí, či konců výsad až do bílé kosti. Takové vystrouhání paroží mu dodává značné atraktivitu. Paroží, které je hluboko pórovité, bývá zbarveno tmavěji, je lehčí a méně pevné. Tmavá barva tak nemusí vždy znamenat lepší jakost (Nečas, 1959).

3.2.14 Vliv výživy na trofej

Vzhledem k rychlosti růstu a zejména s ohledem na hmotnost každoročně vyprodukovaného paroží se lidé domnívali, že jelenovití mají v těle nějaký zásobní orgán, ve kterém se stavební a růstové látky ukládají a v době parožení se pak z něj zase čerpají k růstu parohů (Lochman, 1985). Těmito zásobárnami měly být dlouhé kosti běhů (Nečas, 1959).

Bališ (1980) uvádí, že pokusy Vogta (1937) a Řeřábka & Bubeníka (1954) s přidáváním radioizotopu fosforu do krmení jelenů, kdy tyto přecházely z krmiva přímo do rostoucího paroží však prokázaly, že hmotnost paroží je podmíněna zejména kvalitou a složením potravy přijímané v době parožního růstu a žádná zásobárna živin zřejmě neexistuje. Tvorba paroží je tedy odvislá od tělesného růstu. Pouze jedinci dobře růstově založení mají dobře vyvinuté paroží (Magic 1991 in Komárek, Kočiš, et al., 1991).

Oproti ročnímu průměru přijímají jeleni v době parožení zvýšené množství potravy; v sušině asi o 10% více ve skutečné spotřebě a o 19% ve spotřebě relativní na 100kg živé hmotnosti (Lochman, 1985).

Již Vogt (1937) pokládal krmení jelení zvěře za zásadní. Vycházel z úvahy, že růst paroží je přímo odvislý od příjmu jejich stavebních prvků, kdy vyschlé paroží obsahuje asi 50% fosforečnanu vápenatého, 5% dalších sloučenin vápníku a hořčíku a asi 45% organických látek. Paroží silného jelena o hmotnosti 10 kg tak obsahuje asi 5 kg terciálního fosforečnanu vápenatého. V průběhu asi 120 dní, což je doba parožení, jelen potřebuje asi 42 g vápníku a fosforu denně. S ohledem na skutečnost, že pouze 30-90% těchto prvků je jelenem v potravě využito, je skutečná potřeba 60 g uvedených látek za den pro nasazení 10 kg paroží. Další minerální látky jelen potřebuje i pro normální látkovou výměnu. Jedinec o hmotnosti cca 200 kg má další potřebu asi 30g vápníku a fosforu. Denní dávka pro jelena v době parožení asi 100 g vápníku a fosforu (Jaczewski, 1983 ex. Vogt, 1937).

Pokusy amerických odborníků na jelencích viržinských (Cowan et al., 1968) však prokázaly, že během roku se vápník a fosfor ukládají rovněž i v kostře každého jedince a během parožení se zase uvolňují a stávají se součástí parožní hmoty. Důsledkem tohoto procesu je výskyt cyklické osteoporózy, která po vytlučení paroží mizí. K největším změnám v kostře došlo v žebrech (23%), v záprstních (13%) a zánártních (10%) kostech. Z toho je zřejmé, že organismus bere stavební látky zejména z těch kostí, které snesou dočasnou změnu mechanických vlastností a lze předpokládat, že nejmenší změny struktury by se našly v dlouhých kostech, na nichž spočívá největší mechanické zatížení (Jaczewski, 1983).

Na základě takovýchto poznatků je možno říci, že hledanou zásobárnou, kterou jelen při tvorbě paroží využívá a která vyrovnává případné nedostatky stavebních látek rostoucího paroží, je celkově kostra. Ta však nepůsobí jako mezičlánek. Stavební látky z kostry v době parožení přecházejí do parožní hmoty přímo. Tímto kostra vyrovnává pouze sezónní výkyvy v množství dostupné potravy (Bartoš, 1979). Čím chudší je potrava v době růstu paroží, tím je větší zátěž na dodávku látek z kostry a opačně. Potrava tak má zásadní vliv na parožení. Značnou roli hraje i období před i po období růstu paroží, protože se do kostry jelena ukládají zásobní látky, kdy je potřeba vyčerpané živiny v kostře obnovit. Z toho vyplývá, že kvalita potravy by měla být co nejlepší během většiny roku (Jaczewski, 1983).

Lochman (1985) uvádí, že na základě zjištěných skutečností je nutno připustit, že stavební látky při parožení jelen nezískává pouze z přijímané potravy, ale že jistý podíl se rovněž uvolňuje i z kostry jedince, kde je po ukončení parožení opět doplněn.

Nejdůležitějšími stavebními látkami pro tvorbu paroží jsou bílkoviny, glycidy, fosfor a vápník (Bartoš, 1987). Z vitamínů jsou to vitamín A, C a D (Bališ, 1980). Vitamín D je nutný pro vstřebávání vápníku a fosforu. Jelení zvěř jej získává z provitamínu ergosterinu z podkožního vaziva za působení ultrafialového

záření slunce. Není-li dostatek slunečního záření, může to znamenat poruchu zásobování těmito prvky (Bubeník, 1954).

3.2.15 Tvar paroží

Názory na tvar a členění parohů jsou různé. Paroží jelenů je vyhledávanou trofejí a nelze se divit, že se o tom, jak má jelení paroží ideálně vypadat, vedou nikdy nekončící diskuse. Jistou roli zde hraje estetika, reprezentace, či jiné osobní priority myslivce, či lovce (Lochman, 1985).

Jisté je, že jelení paroží má nespočet tvarů, zejména pak v části koruny. Dyk (1935) tuto rozmanitost jeleního paroží okomentoval jako rozmarnou zákonitost přírody. Beninde (1937) považoval korunu jeleního parohu za koncovou vidlici, která může být druhotně dále rozdělena a to působením různých vlivů během života jelena, bez projevů zákonitosti dědičnosti.

Nečas (1959) uvádí, že základní tvar paroží je určován funkcí nervové soustavy za přispění dědičných zákonitostí. Celková podoba paroží je rovněž ovlivněna množstvím disponibilní potravy, tedy úživností životního prostředí. Pouze při dostatku potřebných živin se projeví dědičné vlohy na tvaru a podobě paroží s plným počtem výsad. Při nadbytku živin může dojít i k druhotnému dělení kterékoliv z výsad. Naopak při nedostatku živin se paroží vytvoří pouze jen v základních rysech, je slabé a málo členité. Vliv nedostatku se projevuje zejména v horní polovině paroží, kdežto spodní část zůstává celkem normální.

Bley (1923) rozlišoval čtyřčlenné paroží s jednoduchou korunou a paroží pětičlenné s výsadou vlčí nebo s korunou dvojitou. Toto rozčlenění se všeobecně vžilo (Vodička, 1942).

V praxi však existuje spousta přechodových forem paroží, kdy není možno jednoznačně určit, ke kterému typu konkrétní paroží patří. V Německu vznikla teorie, že původním typem koruny německého jelena je pouze koruna pohárovitá, tzv. „ušlechtilá“, bez přítomnosti nadočnicku. Výsledkem bylo letité snažení vychovat takového ideálního jelena, které se projevuje dodnes (Nečas, 1959).

Bubeník (1956) sestavil fylogenetickou vývojovou řadu horní části jeleního paroží a u západoevropských jelenů považuje za poslední pravou výsadu opěrák. Koncovou vidlici považuje za konečné rozvětvení vlastní lodyhy jako znak ukončení vývoje. Vznik mnohačetné koruny považuje za druhotné větvení koncové vidlice. Takovýto typ paroží nazývá „opěrákovým“, kdy je možno říci, že odpovídá i dříve užívanému označení „čtyřčlenné paroží“.

Pokud je zřetelně vytvořena čtvrtá výsada mezi opěrákem a korunou, tzv. vlčnák, považuje ji za další pravou výsadu a znak vyššího vývojového stupně. Takové paroží s koncovým větvením zřetelně výše nad vlčníkem nazývá „pětičlenným (vlčnickovým) parožím“ (Nečas, 1959).

Bališ (1980) uvádí, že typ koruny není standardním znakem určité oblasti a není tak možno dle koruny posuzovat chovnost, či vlohy k lepšímu, či horšímu parožení. Výjimku však dle něj tvoří **oblast Beskyd a Poloninských Karpat**, kde se v převážné většině **vyskytují jeleni se čtyřstupňovým parožím, tedy s jednoduchou korunou.**

Náš přední odborník na etologii jelení zvěře Bartoš (1987) uvádí, že značný vliv na sílu paroží, délku lodyhy a počet výsad má sociální postavení jelena. Na četných pokusech prokázal, že vzestup jelena v hierarchii znamenal v následujícím parožním cyklu zvýšení počtu výsad a pád v hierarchii zase způsobil jejich redukci. Také hmotnost a délka paroží vykazovala podobnou závislost. Pouze paroží však není faktorem, který by určoval jeho sociální postavení. Roli hraje rovněž i množství jedinců v tlupě a jejich sociální postavení v době parožení, agresivita konkrétních jedinců podmíněná produkcí testosteronu a zkušenosti, získané po dobu společného působení jelenů v tlupě. Zdá se, že růst paroží pod vlivem sociální hierarchie je primární a případné využívání velkých parohů pro samotné udržení hierarchie je druhotné.

3.3 Hodnocení trofejí

3.3.1 Trofej jako kult a jeho historický vývoj

Na základě archeologických nálezů je možno říci, že kult trofejí je tak starý, jako lidstvo samo. Pozůstatky částí zvířat, zejména lebky jeskynních medvědů, nebo rohy kozorožců, které byly nalezeny v příbytcích neandrtálců, jsou toho jasným důkazem. Zpočátku zřejmě trofeje sloužily jako důkaz síly, obratnosti a odvahy tehdejšího lovce, protože ulovení zvířete s použitím jednoduchých nástrojů a zbraní bylo značně obtížné a nebezpečné (Hromas et al., 1974).

Kromě tohoto osobního významu trofeje však narůstal i význam náboženský a kultovní. Pomocí obřadů s použitím trofejí se snažil tehdejší člověk v zájmu zachování celého kmene pozitivně ovlivnit výsledek společného lovu a rovněž podnítit lovecké odhodlání každého lovce (Hromas et al., 1974). Důkazy nacházíme také v nástěnných jeskynních malbách z doby kamenné. V neolitu se z paroží zhotovovaly i amulety (Jaczewski, 1983).

Význam trofeje v našich zemích postupně ztrácel náboženský charakter a stále více se začal prosazovat význam osobní. Pokud se nedokonalými loveckými zbraněmi, jako byl oštěp, sekera, či luk, lovila zvěř nebezpečná, např. zubr, medvěd, dokládala trofej stále ještě osobní zdatnost, vytrvalost a sebeovládání. Lov zvěře se postupně stával výsadou vládnoucích vrstev. S rozvojem střelných zbraní se urychlilo vyhubení velkých šelem a pozornost lovu se soustředila na trofejovou zvěř. Ulovení jelena a losa již tak obtížné a nebezpečné nebylo. Zde již nejde o důkaz statečnosti, ale o demonstraci společenských a finančních možností (Macourek et al., 1980).

Výsadní postavení v zorném poli zájmů šlechty zaujímá zvěř jelení. Je nazývána zvěří „královskou“, kterou smí lovit pouze vyvolení, či „ušlechtilou“, zejména pak ve spojení s chloubou jelenů, kterou je standardně bohaté a členěné paroží, zakončené korunou, kterou lidstvo od nepaměti přirovnává k symbolu vlády na Zemi. Vítězí honosnost a okázalost. Dokladem o tom jsou zámky a sídla šlechty, ve kterých si své trofeje soustřeďovala a vystavovala na odiv ve značném měřítku. Pro dnešní dobu je to důkaz o druzích zvěře, jejím množství, ale zároveň i o úpadku kultu trofeje, o kořistnictví a podivném názoru na přírodu i lov zvěře v 17., 18., a částečně i 19. století (Hromas et al., 1974).

Náruživost šlechty pokročila do té míry, že za feudalismu vymizely z naší zvířeny takové druhy zvěře, jakými jsou zubr, los, tur a bobr (Rakušan et al., 1979). Herczeg (1970) uvádí, že v této době se mezi šlechtou pořádaly dokonce jakési závody v dosahování rekordů v množství ulovené zvěře.

Zde je možno zařadit i první počátky vystavování trofejí. Ještě nejde o výstavy v dnešním pojetí, ale pouze o jakési soustředění trofejí z určitých oblastí a za určitou dobu. Účelem byla stále okázalost, která měla za úkol ohromit návštěvníky a prokázat loveckou zdatnost jednotlivce, či celého rodu (Hromas et al., 1974).

Stavy jelení zvěře proto v jistém smyslu kopírují vývoj lidské společnosti, kdy zpočátku byly jen využívány přirozeně vzniklé stavy divokých populací, až po zcela záměrný chov ve volnosti i v oborách, kdy přirozený přírůstek již nestačí pokrýt spotřebu. Děje se tak koncem 19. a počátkem 20. století, kdy člověk přestává pouze kořistit a cílevědomě se již zabývá chovem zvěře, zvláště pak chovem zvěře trofejové. To má souvislost s hospodařením v lesích, kdy lesní velkostatek pokládá za důležité kromě vzorně vedeného lesního hospodářství rovněž i správně myslivecky hospodařit (Macourek et al., 1980).

Mění se i charakter výstav, kdy se nejedná jen o přehlídku lovu, ale začínají se zde projevovat i výsledky chovu konkrétního druhu zvěře. **Trofej** přestává být pouhým dekoračním předmětem šlechtických sídel a stává se nositelem **důkazu jakosti zvěře**. Je to období, kdy dochází ke stabilizaci pojmu „trofejová zvěř“ v dnešním pojetí a zužuje rozsah druhů trofejové zvěře. Výstavy lze posoudit jako centrální, stále však ještě neorganizované. Později dochází v rámci již uvědomělého chovu zvěře ke srovnávání výsledků na úrovni celostátní a konečně i mezinárodní, kde se vystavují ty **nejsilnější trofeje jako důkaz úrovně chovu**. Vystavování trofejí tak má velmi staré kořeny (Hromas et al., 1974).

3.3.2 Hodnocení dříve a dnes

V dnešním pojetí lze trofej chápat jednak jako ukazatel úrovně chovu trofejové zvěře v určité oblasti, zároveň však zde zůstává fenomén osobních důvodů lovce, kdy se určitá trofej stává mnohdy celoživotním cílem jeho touhy (Macourek et al., 1980).

Možno tedy říci, že pro myslivce je trofej především trvalou vzpomínkou na úspěšný zážitek z lovu a z hlediska chovatelského také dokladem o vitalitě, kondici a konstituci zvěře, o jejím zdravotním stavu, o úrovni myslivecké péče, o úrovni průběrného odstřelu, ale i o úživnosti honitby a celkové kvalitě životního prostředí zvěře (Hell 2002 in Hell & Hromas, 2002).

Původně se trofeje hodnotily jen okulárně a pořadí se stanovilo odhadem, což zcela zákonitě brzy nedostačovalo. Proto se postupně začaly uplatňovat metody exaktní, založené na principu měřitelnosti veličin. Trofej byla tím silnější a hodnotnější, čím měla větší váhu a rozměry. To byl první krok k posouzení objektivnímu, na rozdíl od zcela subjektivních počátků (Hromas et al., 1974).

Objektivnější metody hodnocení trofejí byly vyvolány potřebou konkrétního srovnání chovatelských výsledků a datují se do období konce 19. a počátku 20. století (Lochman, 1985). Začaly se rovněž zohledňovat i další aspekty, jakými byly vzhled paroží, např. tvar paroží, koruna, povrch paroží, rozloha, atd. (Hromas et al., 1974).

3.3.3 Metody objektivního hodnocení

V roce 1927 vznikla první objektivní hodnotitelská metoda. Sestavil ji maďarský odborník **Nadler** a v některých zemích se používá dodnes. Na mezinárodní výstavě loveckých trofejí v Lipsku v roce 1930 byla tato metoda užita pro hodnocení jeleního paroží a dodnes tvoří základ i pro dnešní hodnocení jeleních trofejí. Tato výstava znamenala definitivní konec subjektivního hodnocení (Macourek et al., 1980).

U nás sestavili hodnotitelské metody jeleního paroží Dyk (1932) a Šiman (1934). Oba vycházeli z Nadlera a pouze se snažili změnit hodnocení určitých znaků (Nečas, 1959).

Zákonitě tak docházelo k situacím, že různé země užívaly různé metody pro hodnocení stejného druhu zvěře. V rámci sjednocení postupů za účelem jednotného a skutečně objektivního posouzení trofejí z různých zemí byla v Praze v roce 1937 na zasedání Mezinárodní myslivecké rady (Conseil International de la Chasse – CIC) přijata mezinárodně platná metoda hodnocení jeleních trofejí. Tato **metoda CIC** byla nazvána „pražskou metodou“ a byla kombinací metody Nadlerovy a Šimanovy, použitá pro mezinárodní výstavu trofejí v Berlíně téhož roku (Lochman, 1985).

Během několika následujících desetiletí prošla metoda CIC jistými změnami (Nečas, 1954), až došlo v roce **1976 v Bruselu** ke konečnému znění **metody CIC**, která je **platná dodnes** (Lochman, 1985).

Vzhledem k používání různých hodnotitelských metod a jejich vývojových stádií během období od jejich vzniku po současnost, tak se i dnes na některých mezinárodních výstavách z hlediska objektivity uvádějí hodnoty významných trofejí i dle Nadlera i dle CIC, právě pro srovnání s trofejemi, které se v minulosti hodnotily jen podle Nadlera (Hromas et al., 1974).

3.3.4 Nadlerova metoda („stará Nadlerova metoda“ užívaná do roku 1937)

Sestavena Nadlerem kolem roku 1910 a poprvé použita v roce 1930 na mezinárodní výstavě v Lipsku.

Tab. č. 1 Nadlerova metoda hodnocení jeleních parohů

Měřená hodnota	A	Vypočtená hodnota	B	Koefi- cient	Body
Délka pravé lodyhy		Průměr délek v cm		0,5	
Délka levé lodyhy					
Délka pravého očníku		Průměr délek v cm		0,25	
Délka levého očníku					
Obvod pravé růže		Průměr obvodů v cm		1	
Obvod levé růže					
Spodní obvod pravé lodyhy		Součet obvodů v cm		1	
Spodní obvod levé lodyhy					
Horní obvod pravé lodyhy		Součet obvodů v cm		1	
Horní obvod levé lodyhy					
Váha paroží po srážce		Srážka 0,5 kg na lebku s horní čelistí		2	
Rozloha paroží v %		0 - 3 body			
Počet výsad P/L				1	
Přirážky: na barvu		0 - 2 body		1	
na perlení		0 - 2 body		1	
na hroty výsad		0 - 1 bod		1	
na korunu		0 - 4 body		1	
Celkem kladných bodů					
Srážky za vady		0 - 3 body		1	
Bodová hodnota trofeje					

Přirážky za vzhledové body (barva paroží, perlení, hroty výsad a koruna) a za rozlohu paroží jsou obsaženy v tab. č. 2.

Tab. č. 2 Vzhledové body a rozloha (Nadler)

Barva:	Body	Koruna:	Body
světle žlutá, žlutá, nebo umělé zbarvení	0	bez koruny	0
středně hnědá	1	slabá	1
tmavohnědá, černá	2	dobrá	2
Perlení:	Body	silná	3
hladké lodyhy	0	kapitální	4
slabě perlené	1		
dobře perlené	2		
Rozloha (největší vnitřní vzdálenost lodyh):	Body	Hroty výsad:	Body
do 60% průměrné délky lodyh	0	tupé nebo tmavé	0
60 – 70 %	1	bílé, vybělené	1
70 – 80 %	2		
80 % a více	3		

Srážkové body:

Za nesouměrnost, deformace nebo příliš velkou či zase příliš úzkou rozlohu je možno srazit 1 – 3 body (Macourek et al., 1980).

3.3.5 Mezinárodní metoda, Brusel 1976 (platná v současné době; CIC)

Měří se pásmem, všechny míry se udávají v cm s přesností na 1 mm. Váží se v kg s přesností na 0,01 kg. Body za vzhled a srážkové body je možno dělit pouze na polovičky bodů.

Tab. č. 3 Mezinárodní metoda CIC

Měřená hodnota	A	Vypočtená hodnota	B	Koefi- cient	Body
Délka pravé lodyhy		Průměr délek v cm		0,5	
Délka levé lodyhy					
Délka pravého očníku		Průměr délek v cm		0,25	
Délka levého očníku					
Délka pravého opěráku		Průměr délek v cm		0,25	
Délka levého opěráku					
Obvod pravé růže		Průměr obvodů v cm		1	
Obvod levé růže					
Spodní obvod pravé lodyhy		Součet obvodů v cm		1	
Spodní obvod levé lodyhy					

Horní obvod pravé lodyhy				
Horní obvod levé lodyhy		Součet obvodů v cm		1
Váha paroží po srážce		srážka 0,5-0,7 kg na lebku s horní čelistí		2
Rozloha paroží v %		0 - 3 body		
Počet výsad P/L				1
Přirážky: na barvu		0 - 2 body		1
na perlení		0 - 2 body		1
na nadočník		0 - 2 body		1
na hroty výsad		0 - 2 body		1
na korunu		0 - 10 bodů		1
Celkem kladných bodů				
Srážky za vady		0 - 3 body		1
Bodová hodnota trofeje				

Váha:

Váha vyschlého paroží s krátce seříznutou lebku a s nosní kostí, nejdříve 3 měsíce po ulovení, s přesností na 10 g. Podle seříznutí lebky a při existenci horní čelisti se sráží 0,5 – 0,7 kg.

Počet výsad:

(Za výsadu je počítán **výrůstek delší než 2cm**, měřeno od povrchu lodyhy). Za každou výsadu se přiděluje 1 bod. Umělé nasazené výsady se nepočítají.

Tab. č. 4 Vzhledové body a rozloha (CIC)

Barva:	Body	Koruna:	výsledná	Body
světle šedá, žlutavá, nebo umělá	0	5-7 výsad	krátká	1-2 b.
šedá až světle šedá	1		střední	3-4 b.
tmavohnědá až černá	2		dlouhá	4-5 b.
Perlení a rýhování:	Body	8-9 výsad	krátká	4-5 b.
žádné nebo slabé	0		střední	5-6 b.
normální	1		dlouhá	6-7 b.
dobré	2	10 výsad a více	krátká	6-7 b.
			střední	7-8 b.
Rozloha (největší vnitřní vzdálenost lodyh):	Body		dlouhá	9-10 b.
do 60,01 % průměrné délky lodyh	0	Hroty výsad:		Body
60,01 – 70 %	1	tupé, nevýrazné		0
70,01 – 80 %	2	ostré a tmavé		1
80,01 % a více	3	ostré a světlé		2

Nadočnický - rozlišují se krátké (2-10 cm), střední (10,1-15 cm), dlouhé (15,1 a více cm). Měříme na spodní straně, kde pomyslná linie povrchu lodyhy protíná nadočník. Při existenci krátkého nadočnicku pouze na jedné lodyze nedáváme žádný bod, při krátkých na obou lodyhách 0,5 bodu. Při jednom středním 0,5 bodu, při obou středních 1 bod. Při jednom dlouhém 1 bod, při obou dlouhých 2 body.

Koruna - ke koruně se počítají všechny výsady nad opěrákem, včetně vlčí výsady. Rozeznávají se krátké (2-10 cm), střední (10,1-15 cm) a dlouhé (15,1 a více cm). Při hodnocení koruny změříme všechny její výsady, a to jejich vnitřní délky. Při rozvětvených výsadách měříme pouze jednu jejich celou délku. Součet délek všech výsad v koruně dělíme celkovým počtem výsad v ní, a získáme tak výslednou, průměrnou výsadu, která je opět buď krátká, střední, nebo dlouhá.

Srážkové body - přidělují se za nesouměrné postavení lodyh, za jejich nestejnou délku, za zřetelnou asymetrii, za nepravidelnosti očníků, nadočníků a opěráků, pokud tyto nedostatky se nepromítly již při oceňování parohů (Lochman, 1985). **(Tučným písmem je odlišen rozdíl oproti metodě Nadlera).**

3.3.6 Porovnání metody Nadlerovy a metody CIC (Lochman, 1985)

„Nová“ Nadlerova metoda, užívaná v Maďarsku od roku 1937 dodnes, je doplněna takto: opět **nehodnotí nadočnický ani opěráky**, ale za hroty výsad přiděluje již dva body, jako metoda mezinárodní CIC.

Za korunu to je již 6 bodů podle této stupnice: za krátké, tenké výsady 1 bod, za krátké silné výsady 2 body, za dlouhé silné výsady 3 body a za mimořádně silnou korunu s mnohými dlouhými výsadami 5-6 bodů.

Rozloha se měří stejně jako u metody CIC a též se porovnává s průměrnou délkou lodyh, ale body se přidělují takto:

do 65 % průměrné délky lodyh – 0 bodů, 65-70 % - 0,5 bodu, 70-75 % - 1 bod, 76 - 80 % - 1,5 bodu, 80-85 % - 2 body, 85-90 % - 2,5 bodu, přes 90 % - 3 body.

Kromě srážkových bodů v rozsahu 0-3, které jsou stejné, jako u mezinárodní metody (CIC), umožňuje Nadlerova metoda přidělit ještě přírážkové nebo vyrovnávací body v počtu 0-3, a to ve výjimečných případech za obzvlášť dobrý tvar a za velkou pravidelnost (Lochman, 1985).

Nečas (1959) uvádí, že při hodnocení téhož kapitálního paroží, oceňovaného kolem 200 bodů, dává podle zkušenosti mezinárodní metoda asi o 15-20 bodů více, než metoda Nadlerova.

3.4 Jelení zvěř v ČR – vývoj

Obecně platí, že ten, kdo chce správně pochopit přítomnost, předpovídat budoucnost, musí zcela zákonitě znát minulost. Chceme-li se tedy aktivně podílet na rozvoji myslivosti a ovlivňovat kvalitu jelení zvěře u nás, je nutné se poučit z celkového vývoje, který chovu zvěře jelení předcházela (Chvála, 1977).

Chovem zvěře rozumíme záměrnou činnost člověka, kdy cílem je neustálé zlepšování kvality zvěřní populace. Prostředky, které k dosažení cíle užíváme, jsou úprava početního stavu, poměru pohlaví a zlepšování životních podmínek tak, aby stavy zvěře nenarušovaly zájmy zemědělství a lesního hospodářství (Rakušan et al., 1979).

Po druhé světové válce všeobecně narůstaly zdecimované stavy veškeré zvěře obecně, tak i zvěře jelení, která se dostává do popředí lidského zájmu zejména s ohledem na historický vývoj kultu trofeje jako symbolu moci a síly, tak i ve spojení s atraktivitou jejího lovu (Lochman, 1985). Silněji se začínaly projevovat i vlivy civilizační, které měly za následek změnu biotopů pro zvěř. Reakcí některých druhů zvěře byl značný pokles jejich stavů (bažant, koroptev, zajíc), ale u zvěře jelení se projevil opak. Expandovala a obsazovala i méně vhodné až nevhodné lokality, kde se s chovem zvěře jelení nepočítalo (Sajdl, 1992). Jednalo se o menší komplexy lesíků spojené hlavně se zemědělskými pozemky v pahorkatinách. Zde byla nežádoucí pro způsobované škody na plodinách i lesních porostech, i když z pohledu ekologického zde velmi dobře prospívala. Projevily i kompetiční vztahy se zvěří srnčí, kterou jelení zvěř z původních prostor vytlačovala (Lochman, 1985).

Chov jelení zvěře v takovýchto oblastech, které byly pozemkově roztržštěné a chovatelsky neusměrněné, s přihlédnutím i ke značné sezónní migraci této zvěře, se projevil posléze v jejím neúnosném navýšení stavů a hustotě. Zde samozřejmě docházelo ke střetům zájmů chovu zvěře se zájmy lesnickými a zemědělskými (Nečas, 1959).

Herczeg (1970) uvádí, že např. v roce 1964 se v ČSSR ulovilo 12 373 kusů zvěře jelení a ročně činila produkce veškeré zvěřiny 5-7 tisíc tun. S rostoucím zájmem o trofeje narůstala i jejich kvalita. Kvalitní trofeje v té době byly výbornou reklamou socialisticky hospodařícího státu.

Bodová hodnota trofejí v Evropě (mezinárodní metoda CIC) se plynule zvyšovala tak, že počátkem 20. století byla nejsilnější trofej ohodnocena na necelých 230 bodů, v období mezi světovými válkami to bylo již 240 bodů, v letech 50. - 60.ých 248 bodů a dnes existují nejsilnější jelení trofeje ohodnocené nad 270 bodů (Lochman, 1985).

3.5 Jelení oblasti – historický vývoj

Je všeobecně známou skutečností, že jelení zvěř vzhledem ke způsobu svého života potřebuje ke své prosperitě rozsáhlejší území, zejména lesní komplexy, kde nachází dostatek klidu, krytu a přirozené potravy (Rakušan et al., 1979). S ohledem na tuto základní podmínku zdárného chovu jelení zvěře bylo nutno přijmout určitá opatření.

Problematikou chovu zvěře jelení a možností řešení stávajícího stavu se zabývali např. Bubeník (1966), Nečas (1959), Bališ (1980), Lochman (1985), Bartoš (1987) aj.

V zájmu zachování ekologické rovnováhy v chovu hlavních druhů zvěře a s ohledem na její budoucí cílevědomý rozvoj byla vypracována i rajonizace chovatelských oblastí zvěře jelení. Doc. ing. dr. Josef Nečas byl průkopníkem chovu jelení zvěře v ucelených územních oblastech a již v letech 1957 a 1958 podal návrh na zřízení „jeleních oblastí“ (Lochman, 1985).

Nečas (1959) ve své knize „Jelení zvěř“ napsal, cituji: „*Ideálním pro chov jelení zvěře by bylo, kdyby územně celistvá oblast, ze které přechází jen nepatrná část zvěře, byla vždy jednou honitbou. Ta by plánovitě a cílevědomě budovala svůj kmenový stav z hlediska celé oblasti.*

Bohužel, většina našich oblastí s jelení zvěří je roztráštěna na malé „honitbičky“. Protože tento stav je jednou z hlavních příčin téměř všeobecného zhoršení, možno říci degradace jakosti chovu, a protože systém malých honiteb nelze dosti rychle změnit, vypracovali jsme a odůvodnili návrh, aby se upustilo od samostatného zjišťování stavů jelení zvěře a od samostatného plánování odstřelu v každé jednotlivé malé honitbě a aby byly zřízeny plánovací oblasti s jelení zvěří. Na podkladě výzkumu rozšíření jelení zvěře a její migrace v moravských krajích jsme podali také konkrétní návrh, jak by takovéto oblasti měly být vymezeny. Zjišťování kmenového stavu zvěře a plánování v oblasti by organizoval a prováděl sbor mysliveckých hospodářů za součinnosti příslušných složek ČSMJ či Zvázu poľovníckých ochranných sdružení, státních lesů i orgánů národních výborů, které plán schvalují.

Tento způsob plánování chovu jelení zvěře předpokládá:

- 1. Stanovit vhodné oblasti jako plánovací jednotky.*
- 2. Každoročně spolehlivě sčítat stav zvěře a rozvrhnout ho pokud možno podle skutečnosti na pohlaví a věkové třídy.*
- 3. Navrhnout cílový stav a dobu, kdy ho má být dosaženo.*
- 4. Každoročně sestavit plán odstřelu pro celou oblast co do počtu, pohlaví a věkových tříd zvěře; po schválení by byl tento celkový plán odstřelu závazný pro všechny honitby v oblasti.*
- 5. Rozdělit plánovaný celkový roční odstřel na jednotlivé honitby oblasti.*
- 6. Plánovat péči o zvěř.*

7. *Evidovat odstřel a ztráty na zvěři; hodnotit odstřel a vývoj kmenového stavu s ohledem na stanovený cíl.*

Plánovacími oblastmi by měly být vždy ucelené oblasti s jelení zvěří, kde se zvěř stále drží, a kde je možno s ní po chovatelské stránce dobře hospodařit. Dolní ani horní hranici takovýchto oblastí není možno všeobecně stanovit. I malý lesní celek, který je široko daleko obklopen zemědělskou půdou, o rozloze třeba jen jednoho poleší, může být za jistých okolností vhodný pro chov jelení zvěře. Taková malá oblast bez migrace do jiných či z jiných oblastí by však měla ráz neoplocené obory se všemi z toho plynoucími důsledky. Tak malé oblasti proto budou jen výjimkou. Hodí se také většinou lépe pro chov jiné zvěře, např. srnčí. Jinak celistvé oblasti mají mít takovou nejmenší rozlohu, na které je možno s ohledem na úživnost a lesnické zájmy držet stálý stav jelení zvěře. Nejvýše přípustná rozloha celistvé oblasti má být tak velká, aby ji bylo možno ještě chovatelsky a organizačně účinně zvládnout. Příliš velké oblasti (nad 30 000 ha) by tedy měly být vhodně rozděleny např. na dvě části podle přirozených či jiných linií, přes které zvěř co nejméně migruje. Vytýčení oblastí samozřejmě nemůže brát zřetel na hranice okresů, krajů či lesních závodů; musí se řídit jen přirozeným seskupením lesních souborů tak, aby vznikly ekologicky i chovatelsky co nejvhodnější celky.“

Výsledkem jeho snahy a zúročením jeho názorů bylo v roce 1962 a po menších úpravách v roce 1968 vytvoření 29 oblastí pro chov jelení zvěře (Lochman, 1985).

Podrobné informace o těchto oblastech, obsahující zejména popis oblastí, očíslování oblastí, jejich názvy, výměru, jakostní třídu, počet kusů jelení zvěře na 1 000 ha, koeficient přírůstku, geografické poměry, právní příslušnost a základní klimatickou charakteristiku, byly publikovány v knize „Lovecké trofeje českých zemí“ (Hromas et.al., 1974).

Obdobná situace byla i na Slovensku. Bališ (1980) uvádí, že na Slovensku bylo v roce 1960 vytvořeno 23 oblastí chovu jelení zvěře s celkovou výměrou 1 373 000 ha půdy a po pozdějším přehodnocení stavu se situace ustálila na 26 oblastí chovu s výměrou 1 448 065 ha.

Po dvacetileté zkušenosti s jeleními oblastmi bylo možno konstatovat, že myšlenka a princip hospodaření tímto způsobem má své opodstatnění, je dlouhodobě reálná a správná, o čem svědčí dosahované výsledky (Lochman, 1985).

3.6 Hodnocení chovů jelení zvěře

Hodnocení chovů jelení zvěře je samozřejmě možno provádět různými způsoby, které preferují např. počet ulovených kusů, hmotnost produkované zvěřiny, zdravotní stav, či se zaměřují na správnost chovatelských opatření. Nejužívanějším však stále zůstává způsob posouzení dle kvality produkce trofejí (Lochman, 1985).

Kvalitu zvěře v určité oblasti chovu je možno vyjádřit písemně, uvedením např. poměrného zastoupení trofejí v určitém bodovém rozpětí, průměrné nebo maximální bodové hodnoty. Na mezinárodních výstavách se trofeje posuzují pouze podle dosažených bodů CIC (Hromas et.al., 1974).

Regulérní posuzování ulovených jeleních trofejí probíhalo na celostátních výstavách trofejí, někdy i s mezinárodní účastí, např. Brno 1971, České Budějovice 1976 a Nitra 1980. Právě tyto **výstavy** a provedené hodnocení ulovených jeleních trofejí daly podklad pro **volné hodnocení dosavadních chovů jeleních oblastí**. Bylo stanoveno **pořadí oblastí chovu dle produkce špičkových trofejí**. Naproti tomu Lochman (1985) uvádí, že hodnocení chovu zvěře např. pouze podle dosažené jediné výjimečné trofeje za pět let může být značně ošidné, protože se mnohdy jedná o mimořádný souběh shody náhod stanovištních a chovatelských, než na stabilní kvalitu celého chovu. Byly proto pouze vytipovány oblasti chovů s velmi dobrými, dobrými a slabými výsledky z hlediska produkce kvalitních trofejí.

V Beskydech se kvalita chovu jelení zvěře považuje za slabou, bez naděje na zlepšení (Lochman, 1985).

4. METODIKA

Metodika bakalářské práce je založena na posouzení a vyhodnocení výsledků z chovatelských přehlídek za dobu existence této oblasti (2005-2010) se zaměřením na množství ulovených medailových trofejí jelena lesního (metoda CIC), porovnání s údaji z předešlých období a údaji o lovu mimo tuto oblast chovu (sousedící honitby Pověřených obcí Frýdlant n.O. a Frýdek-Místek).

4.1 Popis a přírodní charakteristika Beskyd (zájmového území)

Masív horstva, které se táhne z území jihovýchodní Evropy od Dunaje na bývalém jugoslávském území, přes Rumunsko, Zakarpatskou Ukrajinu, Polsko a Slovensko do České republiky, kde se před Moravskou bránou stáčí k jihozápadu a končí před Vídní, se nazývá Karpaty. Ve své západní části jsou Karpaty také nazývány Západními Karpatami, nebo též Západními Beskydami. V České republice, v Moravskoslezském kraji se rozprostírají Moravskoslezské Beskydy, které sousedí s beskydskými pásmo Polska a Slovenska (Smahel, 1978).

Moravskoslezské Beskydy, nacházející se ve východní části naší republiky, pro svou jedinečnost spadají do nejrozsáhlejšího území, požívajícího zvláštní ochrany - Chráněné krajinné oblasti Beskydy. Oblast byla vyhlášena v roce 1973 na ploše 1 160 km² a je obklopena hranicí, která probíhá na severovýchodě ze slovensko – polsko – českého trojmezí na sever směrem na Jablunkov, Třinec, kde se stáčí na jihozápad přes Frenštát pod Radhoštěm, Rožnov pod Radhoštěm po Valašské Meziříčí, odtud pak na jih po Vsetín a pokračuje stále jižně až po státní hranici se Slovenskem, která tvoří spodní hranici oblasti až po výše zmíněné trojmezí.

Geologicky patří Beskydy k nejmladším částem evropské pevniny. Konečnou podobu získaly vyvrásněním na konci doby druhohor a v době třetihor. Smahel (1978) uvádí, že Moravskoslezské Beskydy tvoří samostatnou jednotku vnějšího, flyšového oblouku Karpat, kdy zde převládají pískovce, břidlice a slíny převážně křídového stáří.

Údolím Ostravice jsou Beskydy rozděleny na Lysohorskou a Radhošťskou hornatinu. Západní část Radhošťské hornatiny je tvořena Veřovickými vrchy (nejvyšším vrcholem je Velký Javorník - 918 m n.m.). Na Veřovické vrchy navazuje další masív, a to horstvo Radhoště až po Kněhyni, s vrcholy Radhošť, Tanečnice, Čertův mlýn a Kněhyně (1 257 m n.m.). Za hlubokým údolím vytvořeným řekou Čeladnou se nachází nejvyšší vrchol Radhošťské hornatiny – Smrk (1 276 m n.m.).

K významným vrcholům Lysohorské hornatiny patří Travný, Ropice, Javorový a Velký Polom, ale nejvyšším místem této hornatiny i celých Moravskoslezských Beskyd je vrchol Lysé hory (1 323 m n.m.)

Střední část Beskyd je tvořena Vsetínskými vrchy s nejvyššími vrcholy Vysoká (1 024 m n.m.), Tanečnice, Cáb a Soláň. Výčet horstev je uzavřen jižní částí Beskyd - hřebenem Javorníků, které zároveň tvoří státní hranici se Slovenskou republikou. Nejvyšší vrcholy jsou od západu pojmenovány takto: Kohútka, Stolečný, Malý Javorník a Velký Javorník (1 071 m n.m.). Nejvyšší vrcholy Beskyd, kterými jsou Lysá hora, Smrk, Kněhyně a Radhošť, byly utvořeny druhohorními godulskými vrstvami žlutého a zeleného pískovce.

Smahel (1978) dále uvádí, že horstva Beskyd se všeobecně nepovažují za příliš příkré, srázné, či divoké, protože výšku 1 300 metrů přesahuje jen jedna z nich, Lysá hora (1 324 m n.m.). Relativní přístupnost proto způsobila široké osídlení již od 15. století, kdy zde přicházeli poutníci z východu a severovýchodu se svými stády horského dobytka, především ovcí a koz, kteří se nazývali Valaši. Postupně osídlovali náhorní plošiny hor a vznikaly první salaše a rozsáhlé pastviny. S růstem obyvatel v podhorských oblastech docházelo k postupnému dalšímu kolonizování horských oblastí bezzemky z těchto nižších poloh, kteří zakládali i první pasekářské usedlosti.

Korbelářová et al. (2002) uvádí, že osady se poznenáhlu zvětšovaly v horské obce, jejichž specifikou bylo rozptýlené osídlení postupující stále hlouběji do nitra sevřených údolí, vyhloubených horskými potoky a říčkami a vystupující vysoko do svahů. Zvláště „divoké“ byly tzv. „Zadní hory“, které se nachází v klínu mezi Černou a Bílou Ostravicí a dnešní slovenskou hranicí. Byly charakteristické velmi zachovalou pralesovitou formou lesů, nepřístupné, tmavé a plné dřevní hmoty a zvěře. Ta byla terčem pozdějších nesvářů mezi Moravou a Slezskem, při nichž se střetli úspěšnější olomoučtí biskupové s majiteli panství frýdeckého.

Hory Beskyd jsou většinou zalesněny až po vrcholy, které jsou holé jen některé, dnes mimo jiné i z důvodu negativního působení lidskou činností. Celé chráněné území je protkáno mnoha národními přírodními rezervacemi, přírodními rezervacemi, přírodními památkami, ptačími oblastmi, pralesy a také původními porosty Beskyd.

Dnes převládá uměle vysázený smrk, na jižních a západních svazích se mezi něj mísí buk, jedle, doplněn javorem, místy modřínem. V nižších polohách a údolích se vyskytuje olše, jasan, jeřáb, dub, lípa, vrba. V nejvyšších polohách je smrk nahrazen kosodřevinou. Květena je bohatá, subalpínská, vyskytují se i chráněné druhy (Smahel, 1978).

Podnebí lze charakterizovat jako drsnější, s poměrně vysokými srážkami (Korbelářová et al., 2002). Smahel (1978) uvádí, že Lysá hora je nejdeštivějším místem v ČR.

Beskydy byly již od počátku 13. století, s ohledem na hospodaření v lesích a se zvěří, kolonizovány Arnoldem z Hügenswagenu, který za účelem správy této oblasti založil v r. 1234 hrad Hukvaldy. V roce 1567 byla založena pod hradem obora, která je zde dodnes. Rozdělení Beskyd na Přední a Zadní hory se váže k roku 1855, kdy došlo k rozdělení původní jedné lesní správy hukvaldského panství na dvě samostatná ředitelství. Do této doby se váže i pověst o „Černých myslivcích“, kteří vykonávali lesní i myslivecké povinnosti v této oblasti. V této době se na příkaz olomouckého arcibiskupství budují v lesích široké pohodlné lovecké chodníky tak, aby kopírovaly vrstevnice. To proto, aby umožnily pohyb náruživým lovcům na koních, samozřejmě z řad knížat a biskupů. V březnu roku 1853 nastoupil do úřadu olomouckého arcibiskupa kníže Bedřich z Fürstemberga, který dobře znal hukvaldské panství z dětských let a byl náruživým lovcem. Pro veškeré zabezpečení jeho pobytů se údajně obklopil družinou Černých myslivců, v počtu 12, kteří po celou dobu „*museli býti po ruce a věrně sloužiti*“ (Krop, 2010). Jako památka na knížete-arcibiskupa Bedřicha stojí v obci Bílá v Beskydech na vstupu do Zadních hor jím založený dřevěný kostel v severském stylu, pocházející z roku 1875.

Toto lesnické a lovecké rozčlenění lesů na revíry se z podstatné části zachovalo i do dnešních dnů, kdy v průběhu času docházelo pouze k nevýznamným organizačním změnám konkrétní správy, či názvů.

4.2 Historie a vývoj oblastí chovu v Beskydech

4.2.1 Jelení oblasti v Beskydech do roku 1989

První vytvoření jeleních oblastí se datuje k roku 1962, potažmo k roku 1968, kdy byly provedeny některé úpravy. Od této doby existovalo 29 jeleních oblastí v českých zemích (Lochman, 1985).

V rámci této rajonizace byly v Beskydech vytvořeny dvě oblasti chovu, a to Beskydy-sever a Beskydy-jih. Základní údaje jsou obsaženy v níže uvedené tabulce č. 5.

Tab. č. 5 První oblasti chovu v Beskydech

Název honitby	Rok	Výměra v ha	Sčítané JKS v ks	Odstřel v ks	% podíl odstřelu ke sčítaným JKS	Odstřel na 1 tis ha v ks
Beskydy-sever	1971	34 543	399	131	32,8	3,79
Beskydy-jih	1971	31 967	438	181	41,3	5,66
Celkem 1971		66 510	837	312	37,05	4,73
Beskydy-sever	1981	34 543	488	246	50,4	7,12
Beskydy-jih	1981	31 967	459	207	45	6,47
Celkem 1981		66 510	947	453	47,7	6,8

Zdroj: Hromas, et al., (1974) a Lochman (1985)

V součtu je možno konstatovat, že ve dvou oblastech chovu jelení zvěře v Beskydech činila výměra 66 510 ha, sčítané JKS v roce 1981 stouply oproti JKS v roce 1971 o 110 ks z 837 ks jelení zvěře na 947 ks a odstřel v roce 1981 dosáhl 453 ks, což je zvýšení o 141 ks oproti roku 1971. Zvýšení je patrné i z údajů o procentickém podílu odstřelu k JKS, kdy oproti roku 1971 došlo v roce 1981 ke zvýšení o cca 10 %.

Zvyšoval se samozřejmě i počet ulovených kusů na 1 000 ha honební plochy, kdy oproti roku 1971 došlo v roce 1981 již ke zvýšení o více, než 2 ks.

Nutno říci, že obě chovatelské oblasti vytvořené v Beskydech, a to Beskydy-sever a Beskydy-jih, byly zařazeny do oblastí, které produkují pouze slabé trofeje a není zde naděje na výrazné zlepšení (Lochman, 1985).

4.2.2 Vývoj po roce 1989

Po roce 1989 dochází k postupnému rozpadu jelení oblasti Beskydy a honitby jsou pronajímány zejména movitým fyzickým osobám. Vyhodnocení chovu jelení zvěře v Beskydech za období let 1986-1991 provedl ve vybraných honitbách jelení oblasti Beskydy-sever Sajdl (1992) na celkové ploše 46 388 ha. Z toho lesní půda činila 39 016 ha, zemědělská půda 5 793 ha, vodní plocha 431 ha a ostatní plochy 1 148 ha.

Všechny honitby byly zařazeny do III. jakostní třídy, normovaný kmenový stav byl stanoven 13 ks na 1 000 ha lesní půdy (11 ks na 1 000 ha celkové rozlohy honiteb), koeficient očekávané produkce (KOP) 0,7 a poměr pohlaví 1 : 1.

Tabulka č. 6 udává základní hodnoty plánu a skutečného lovu jelení zvěře ve sledovaném období let 1986-1991 na výše uvedené ploše honiteb, vztahované k NJKS 511 ks.

Tab. č. 6 Plán lovu a jeho plnění za období 1986-1991

Rok	Rozloha v ha	NJKS v ks	Sčítané stavy v ks	Pře-zvěře-ní v %	Plán lovu v ks	Skut.lov v ks	Plnění v %	% podíl odstřelu k NJKS 511 ks	% podíl odstřelu ke sčítaným stavům v ks	Odstřel na 1 tis ha v ks
1986		511	697	36,4	414	416	100,5	81,4	59,7	8,96
1987	Beskydy	511	690	35	459	464	101	90,8	67,2	10
1988	sever	511	621	21,5	472	473	100,2	92,5	76,2	10,19
1989		511	596	16,6	685	553	80,7	108,2	92,8	11,92
1990	Vybrané	511	516	1	388	394	101,5	77	76,3	8,49
1991	honitby	511	790	54,6	450	460	102,2	90	58,2	9,92
Celkem	46 388	511	3910	27,5	2868	2760	96,2	90	72	9,91

Zdroj: Sajdl (1992)

Z číselných údajů v tabulce č. 6 je zřejmé, že sčítané stavy jelení zvěře od roku 1986 neustále klesaly až do roku 1990. Sajdl (1992) uvádí, že to byl rok, kdy mělo být dosaženo únosných stavů jelení zvěře s ohledem na její předešlé „přemnožení“. Léta 1986-1990 byla poznamenána direktivními rozpisy plánů lovu, protože objektivní odhad skutečných stavů jelení zvěře dle zpětných přepočtů zatajených laní činil minimálně 1,5-2x vyšší hodnoty. Neustálým umělým navyšováním lovu laní a kolouchů však došlo v roce 1989 ke kritickému stavu, kdy plán lovu nebyl splnitelný (80,7 %). K naplnění cíle snížení stavů jelení zvěře

však došlo pouze administrativně, skutečné stavy se pohybovaly stále na vyšší úrovni.

Tehdejší poradní sbor proto upustil od zpětných přepočtů zatajených laní pro stanovení plánu lovu a pro jarní sčítání v roce 1991 požádal myslivecké hospodáře honiteb v jelení oblasti, aby uvedli skutečně nasčítané stavy za účelem řešení únosnosti stavů jelení zvěře v Beskydech. Výsledkem bylo zjištění, že skutečné JKS činily 153 % sčítaných stavů loňského roku 1990 a 113 % sčítaných stavů roku 1986, kdy se započalo se snižováním „přemnožené“ jelení zvěře v Beskydech (Sajdl, 1992).

Na základě těchto údajů Saidl (1992) uvádí, že stavy jelení zvěře se v průběhu let 1986-1991 nesnížily a NJKS stanovené pro tyto honitby nebyly dosaženy.

4.3 OCHJZ Beskydy od roku 2005

Stále více diskutovaná otázka možného úspěšného chovu jelení zvěře v Beskydech, zejména po rozdělení a pronájmu stávajících honebních celků po roce 1989 na menší honitby do 2 000 ha, které neskýtaly potřebné podmínky k zabezpečení zachování rovnováhy mezi stavy spárkaté zvěře a prostředím, vedla k tomu, že Lesy ČR, s. p., prostřednictvím Krajského inspektorátu Frýdek-Místek požádaly v roce 2004 o vyhlášení oblasti chovu jelení zvěře v Beskydech, kterou měly tvořit honitby v jejich působnosti.

Důvodem návrhu na vytvoření oblasti chovu jelení zvěře byl záměr LČR navázat na pozitivní zkušenosti s existencí oblastí chovu v minulosti a ujednotit tak mysliveckou péči o jelení zvěř, zejména v zimním období a zvyšovat její kvalitu při ekologickém pojetí jejího chovu s pozitivním dopadem na lesní hospodářství a přírodní prostředí. Šlo tedy o minimalizaci negativních vlivů jelení zvěře na les tak, aby bylo docíleno zdárného odrůstání všech druhů dřevin, zvláště jedle a zároveň o možnost vhodného řízení a koordinace chovu jelení zvěře v Beskydech, kde chov této zvěře má hluboké kořeny.

Základním argumentem pro zřízení oblasti byla existence stávající **dobře geneticky vybavené kmenové základny zdravé jelení populace zvěře. Trofejové je možno pokládat jeleny v Beskydech za dobré, s dobrou členitostí paroží, ale jejich kratší délkou, oproti např. jesenické populaci a s dobrou hmotností u průměrných a nadprůměrných kusů (Zátopek, 2006).**

Cílem zřízení oblasti chovu bylo ze strany LČR, jako držitele honiteb a zodpovědného hospodařícího subjektu na lesním majetku, vytvoření takové formy

komunikace mezi zúčastněnými subjekty (vlastníky pozemků, držiteli a uživateli honiteb a státní správy), aby bylo možno dosáhnout trvale udržitelného mysliveckého i lesního hospodářství při zachování optimálních stavů jelení zvěře jako přírodního bohatství, které je nedílnou součástí ekosystému (Zátopek, 2006).

Na základě žádosti LČR byla dne 25. 4. 2005 Krajským úřadem Moravskoslezského kraje v Ostravě vymezena **Oblast chovu jelení zvěře Beskydy** (OCHJZB).

Celkem bylo do oblasti chovu zařazeno 33 honiteb u lesních správ Frýdek-Místek, Jablunkov, Ostravice a Frenštát p. R. Šest honiteb je nyní obhospodařováno v režii správ LČR s. p., dvě honitby jsou v držení honebních společenstev (honitba Morávka-Vyšní Lhoty a honitba Komorní Lhotka Hnojník) a ostatní byly pronajaty.

Základní informace o Oblasti chovu jelení zvěře Beskydy podávají tabulka č. 7 a tabulka č. 8.

Tab. č. 7 Výměra OCHZJB

Oblast chovu jelení zvěře Beskydy	Výměra v ha	Lesní půda v ha	Zeměděl. Půda v ha	Vodní plocha v ha	Ostatní plocha v ha	Využito jelení zvěří v ha	Využito jelení zvěří v % z celk.plochy
Celkem	49 959	44980,28	4007,39	186,54	784,69	45 701	91,48

Zdroj: Statut Oblasti chovu jelení zvěře Beskydy (2004)

Tab. č.8 Minimální a normované stavy pro OCHJZB

Jakostní třída oblasti	Minimální stavy v ks	Normované stavy v ks	KOP	Poměr pohlaví	♂ Jelen	♀ Laň	Kolouši	Jelen dle VT	♂ Věk.třídy
III.	435	509	0,8	1:1	194	194	121		
								89	I. VT
								72	II.VT
								33	III.VT
Celkem	435	509	0,8	1:1	194	194	121	194	

Zdroj: Statut Oblasti chovu jelení zvěře Beskydy (2004)

4.3.1 Řízení OCHJZ Beskydy

Řídícím orgánem oblasti chovu je **Poradní sbor**. Je složen se zástupců držitelů honiteb, zástupců uživatelů honiteb, KÚ MSK Ostrava, KI LČR Frýdek-Místek, zástupců pověřených obcí státní správy myslivosti, ČMMJ OMS Frýdek-Místek, orgánu Státní veterinární správy Frýdek-Místek a zástupců CHKO Beskydy a je vedený krajským ředitelem LČR.

Jako samostatně pracující orgán:

- **pracuje na základě schváleného statutu**
- **řeší problematiku chovu jelení zvěře v oblasti**
- **stanoví kritéria chovnosti jelení zvěře v oblasti**
- informuje průběžně Krajský inspektorát Frýdek-Místek o svých záměrech a návrzích podávaných orgánům státní správy
- zajišťuje podklady pro orgán státní správy
- **je poradním orgánem státní správy myslivosti**
- min. 1x ročně svolává schůzi zástupců držitelů honiteb

Své návrhy poradní sbor řeší s ohledem na:

1. Sjednocení myslivecké péče o jelení zvěř v honitbách v oblasti chovu.
2. Zvyšování kvality chovu jelení zvěře. Cílem je ekologický přístup v chovu zvěře a dosažení vhodné zejména věkové struktury jelení populace v Beskydech.
3. Snižování negativního působení jelení zvěře na les.

Členové poradního sboru udržují běžný styk s uživateli honiteb a mysliveckými hospodáři honiteb v oblasti chovu.

Poradní sbor se zabývá především:

- kontrolní činností a zjištěním při péči o zvěř
- kontrolním sčítáním zvěře v honitbách
- **zajišťováním podkladů pro hodnocení chovu a lovu jelení zvěře**
- **vyhodnocováním výsledků chovu a lovu zvěře** a jejího zdravotního stavu, fotodokumentací, sleduje hmotnost ulovené zvěře, věk atd.
- **vypracováním zásad průběžného lovu a doporučením pro další období**
- vyhodnocováním počtu jelení zvěře s ohledem na působené škody
- **podáváním návrhů orgánům státní správy myslivosti** ve věcech správného mysliveckého hospodaření v oblasti chovu a ve věcech negativních jevů působících na chov zvěře (Zátopek, 2006).

Nejdůležitějšími dokumenty, které řeší chov jelení zvěře v oblasti, jsou:

1. Statut Oblasti chovu jelení zvěře Beskydy (zpracovaný navrhovatelem oblasti chovu), který stanoví základní pravidla pro řízení a vztahy mezi orgány oblasti, zástupci držitelů honiteb a zástupci uživatelů honitby, dle kterého pracuje Poradní sbor oblasti (**Příloha č. 1**).
2. Kritéria chovnosti jelení zvěře v oblasti zpracované Poradním sborem (**Příloha č. 2**).
3. Doporučení Poradního sboru oblasti pro další období (zejména následující myslivecký rok).

Na základě podkladů a předkládaných návrhů Poradním sborem Oblasti chovu jelení zvěře v Beskydech vydává Krajský úřad Moravskoslezského kraje, Odbor životního prostředí a zemědělství „*Sdělení o závěrech a doporučeních pro oblast chovu jelení zvěře Beskydy*“ s cílem pozitivně působit na zdárný chod oblasti a na naplnění cílů oblasti chovu (**Příloha č. 3**).

Z těchto závěrů a doporučení se vychází při stanovení plánu mysliveckého hospodaření v honitbách, kdy povinností uživatele honitby je k těmto závěrům a doporučením přihlídnout. S ohledem na migraci zvěře se považuje za potřebné, aby k těmto závěrům a doporučením zaujali pozitivní stanovisko i uživatelé honiteb sousedících s OCHJZB.

4.3.2 Cíl chovu

Cílem chovu jelení zvěře v Beskydech je:

- **dosažení trofejí u jelenů nad 170 bodů CIC, přičemž jelen s touto trofejí by měl připadat na 50 ks ulovené samčí zvěře (při respektování „Kritérií chovnosti jelení zvěře“)** a
- **dosažení průměrné hmotnosti nad 80 kg u dospělé zvěře (Zátopek, 2006).**

4.3.3 Situace v roce 2006

Dle výsledků mysliveckého hospodaření v roce 2005 v oblasti chovu Beskydy byly Poradním sborem na myslivecké konferenci Moravskoslezského kraje, konané dne 27. 11. 2006, prezentovány tyto výsledky:

- skutečné stavy jelení zvěře v OCHJZB jsou **vyšší o 27 %**
- ve většině honiteb není dodržen poměr pohlaví, a to v neprospěch jelenů
- výrazný nedostatek jelenů III. věkové třídy
- nekázeň při provádění průběžného odstřelu, porušování „*Kritérií chovnosti jelení zvěře*“ a pytláctví
- nekoordinovaný odstřel přecházejících jelenů v honitbách navazujících na OCHJZB, tedy v honitbách, kde nebyl chov jelení zvěře stanoven
- cíl chovu není dosahován ve většině honiteb (Zátopek, 2006).

5. VÝSLEDKY

Cílem bakalářské práce je posoudit, zda zřízení oblasti chovu jelení zvěře v Beskydech v roce 2005 má pozitivní vliv na kvalitu trofejí v této oblasti. Pozornost je proto věnována zejména počtům množství a bodovým hodnotám ulovených trofejí za sledované období let 2005-2010.

5.1 Výsledky za období 2005-2010

Výsledky chovu jelení zvěře v oblasti chovu Beskydy v letech 2005-2010 jsou uvedeny v tabulce č. 9.

Tab. č. 9 Plán lovu a jeho plnění za období let 2005-2010

Rok	Rozloha v ha	NS	Sčítané stavy v ks	přezvěření v %	Plán lovu v ks	Skut. lov v ks	Plnění lovu v %	Plnění lovu včetně mimo oblast a s úhynem v %	% podíl odstřelu k NS 509 ks	% podíl ke sčítaným stavům v ks	Odstřel na 1 tis ha v ks
2005	Oblast	509	774	52	451	418	93	117	82,1	54	8,37
2006	chovu	509	647	27,1	514	465	90	110	91,3	71,9	9,31
2007	jelení	509	675	32,6	423	414	98	125	81,3	61,3	8,29
2008	zvěře	509	631	24	365	341	93	120	67	54	6,83
2009	Beskydy	509	585	14,9	364	352	97	120	69,1	60	7,05
2010		509	612	20,2	293	284	97	131	55,8	46,4	5,68
Celkem	49 959	509	3924	28,5	2410	2274	94,5	120,5	74,4	57,9	7,59

Zdroj: Katalogy trofejí zvěře ulovené v jednotlivých letech (2005-2010) vydané ČMMJ a Sborník referátů z Myslivecké konference 2010 vydaný MSK, KÚ Ostrava, odborem živ.prostředí a zemědělství.

Pozn: přezvěření = počet jelení zvěře nad normovaný stav, vyjádřený v %.

K uvedeným údajům je potřeba dodat, že skutečný plán lovu jelení zvěře v OCHJZB je od roku 2008 ponižován cca o 100 ks jelení zvěře, vzhledem k tomu, že Poradní sbor oblasti chovu na základě dobrovolnosti dosáhl požadavku, aby lov značně migrující jelení zvěře (zejména holé zvěře a jelenů I. VT) v honitbách, přímo sousedících s oblastí chovu, probíhal v souladu se „Statutem oblasti chovu jelení zvěře Beskydy“ a odstřel v těchto honitbách se započítával do „Plánu lovu OCHJZB“.

Poradní sbor rovněž navrhnul, aby:

- s ohledem na potřebu usměrňovat stavy jelení zvěře v těchto navazujících honitbách, probíhal lov v souladu s ustanovením § 36, odst. 5 zák. č. 449/2001 Sb. v platném znění, tj. bez vypracování a projednání plánu (jelení zvěř samičí a samčí do 2 let věku)
- na základě „*Sdělení o závěrech a doporučeních pro Oblast chovu jelení zvěře Beskydy*“, vydávaných KÚ Ostrava byl umožněn v těchto navazujících honitbách i lov zvěře starší 2 let, a to s podmínkou přednostního lovu zvěře samičí a mladé jelení (laní a kolouchů) s respektováním výše uvedených doporučení dle § 36, odst.2, zák.č. 449/2001 Sb.
- ve všech honitbách navazujících na oblast chovu byla dodržována „*Kritéria posuzování chovnosti jelení zvěře*“ stanovená pro OCHJZB.

Z tabulky č. 9 vyplývá, že normované stavy jelení zvěře doznávají průměrného přezvěření za léta 2005-2010 o 28,5 %. V roce 2005, kdy došlo k vymezení oblasti, však činilo přezvěření oproti normovaným stavům 52 %. V posledních letech již dochází k rychlému snižování této hodnoty a nyní se pohybuje kolem 15-20 %.

Plán lovu přímo v oblasti chovu je plněn průměrně na 94,5 %, ale celkový odstřel včetně úhynu v honitbách OCHJZB i v honitbách přilehlých k OCHJZB se od roku 2005, kdy činil 117 % plánu, stále zvyšuje a v roce 2010 činil již 131 % plánu lovu.

Procentický podíl odstřelu jelení zvěře k normovaným stavům má v letech 2005 až 2007 poměrně vyrovnané hodnoty, ale od roku 2008 do roku 2010 dochází k výraznému poklesu počtu ulovené jelení zvěře v oblasti chovu. Tato situace je však odrazem ponížení plánu lovu asi o 100 ks jelení zvěře v OCHJZB ve prospěch honiteb navazujících, ve kterých dochází k odstřelu značně migrující zvěře z OCHJZB.

Podobný úpadek představuje poměr odstřelu ke sčítaným stavům a s tím korespondující počet ulovených kusů jelení zvěře na 1 000 ha, kdy nejvyšší byl hned druhý rok po vymezení oblasti (2006) a od této doby stále klesá, až nyní činí 5,68 ks/1 000 ha honební plochy a dostává se na úroveň hodnoty v jelení oblasti Beskydy – jih v roce 1971.

5.2 Srovnání s předešlým obdobím

Srovnání odstřelu jelení zvěře na plochu 1 000 ha honitby, srovnání procentického podílu odstřelu k normovaným stavům a procento přezvěření oproti NS mezi roky 1971 až 2010 přinášejí tabulky č. 10 a tabulka č. 11.

Tab. č. 10 Srovnání přezvěření, podílu odstřelu k NS a odstřel na 1 tis ha honební plochy v letech 1971-2010

Název honitby	Výměra v ha	Rok	Přezvěření v %	% podíl odstřelu k NS	Odstřel na 1 tis ha v ks
Beskydy-sever a jih	66 510	1971	11,6	41,5	4,7
Beskydy-sever a jih	66 510	1981	26,2	60,4	6,8
Beskydy-sever	46 388	1986-1991	27,5	90	9,9
OCHJZ Beskydy	49 959	2005-2010	28,5	74,4	7,6
Celkem			22,5	66,6	7,25

Zdroj: Hromas a kol., 1974; Lochman, 1985; Sajdl, 1993; Katalogy trofejí za r. 2005-2010 a sborník referátů z Myslivecké konference 2010, MK KÚ odbor živ. prostředí a zemědělství

K posouzení stavu byly převzaty údaje z let 1971, z období prvního vzniku jeleních oblastí v našem státě, údaje z roku 1981, z období všeobecného rozkvětu chovu jelení zvěře vůbec, údaje z období let 1986-1991, kdy docházelo ke snižování stavů jelení zvěře direktivním způsobem na základě přepočtu skutečných stavů pomocí procenta zatajených laní a údaje za období fungování OCHJZ Beskydy z let 2005-2010.

Z tabulky č. 10 vyplývá, že v roce 1971 činil podíl odstřelu jelení zvěře k normovaným stavům 41,5 %, následně stoupal až na 90% v roce 1991 a v současné době má klesající tendenci.

Obdobně se vyvíjel vztah množství kusů odstřelu jelení zvěře na 1 000 ha honební plochy, kdy tato hodnota po roce 1991 rovněž klesá, avšak dnes je stále téměř o 3 ks/1 000 ha honební plochy vyšší, než v roce 1971.

Přezvěření v roce 1971 bylo pouze 11,6 %. Za 10 let v roce 1981 činilo již více, než 26 % a ve své podstatě se tento stav udržuje stále do dnešní doby okolo 27 - 28 %.

Srovnání situace v hraničních letech 1971, 1981, 1991, 2005 a 2010 udává tabulka č. 11.

Tab. č. 11 Srovnání v hraničních letech

Název honitby	Výměra v ha	Rok	Přezvěření v %	% podíl odstřelu k NS	Odstřel na 1 tis ha v ks
Beskydy-sever a jih	66 510	1971	11,6	41,5	4,7
Beskydy-sever a jih	66 510	1981	26,2	60,4	6,8
Beskydy-sever	46 388	1991	54,6	90	9,9
OCHJZ Beskydy	49 959	2005	52	82,1	8,4
OCHJZ Beskydy	49 959	2010	20,2	55,8	5,7
Celkem 1981 - 2010			32,9	65,9	7,1

Zdroj: Katalogy trofejí za r. 2005-2010 a sborník referátů z Myslivecké konference 2010, MK KÚ odbor živ. prostředí a zemědělství

Pro srovnání údajů v hraničních letech desetiletí a posouzení vývoje stavů jelení zvěře v Beskydech slouží statistické výsledky, uvedené v jednotlivých publikacích, tedy v letech 1971 (Hromas et al., 1974), 1981 (Lochman, 1985), 1991 (Sajdl, 1992) a za léta 2005-2010 údaje KÚ MSK Ostrava (2010).

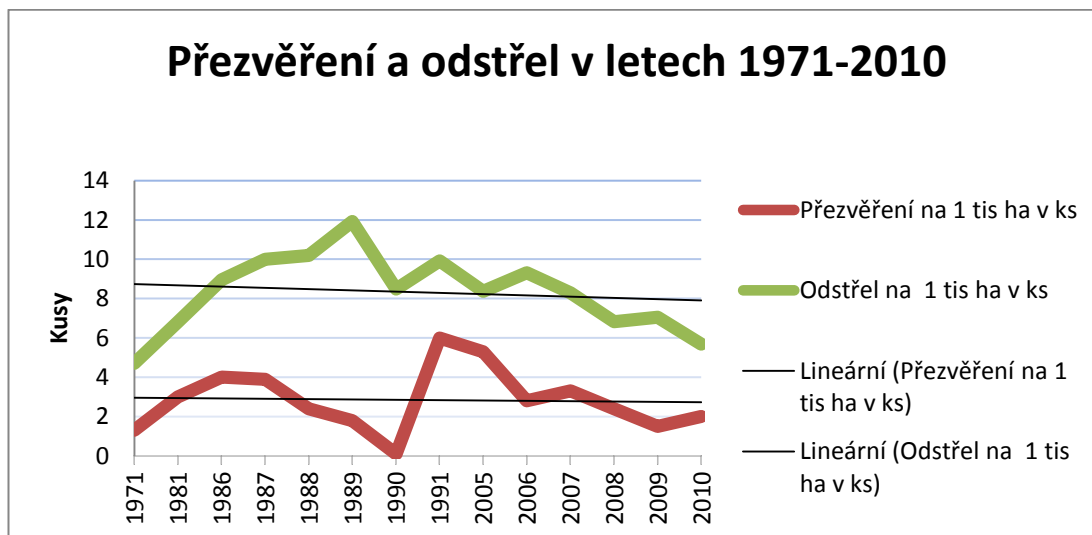
Z tabulky č. 11 vyplývá, že hraniční léta vykazují oproti údajům v předešlé tabulce č. 10 podstatné výkyvy.

Procenticky vyjádřené přezvěření v honitbách již nevykazuje stabilní hodnoty cca kolem 27-28 %, ale strmě stoupalo z původní hodnoty 11,6 % v roce 1971 až na hodnotu nad cca téměř 55 % (155% normovaných stavů jelení zvěře). Tato hodnota stavů byla převzata jako základ při vymezení nové OCHJZ Beskydy v roce 2005. V posledních letech tato hodnota rychle klesá a v současné době činí přezvěření cca 20 %. Průměrné přezvěření za léta 1971 až 2010 dosahuje stále hodnoty téměř 33 %.

Procentický podíl odstřelu k NS je v roce 2010 nižší cca o 26 %, než v roce 2005. Snížení vykazuje i výše odstřelu na 1 tisíc ha, kdy v roce 2010 je téměř o 3 ks nižší, než v roce 2005. V průměru za léta 1971-2010 se však nijak podstatně neliší od hodnot v tabulce č. 10. Tyto hodnoty se v roce 2010 již blíží na úroveň let 1971-1981 a mají klesající tendenci.

Trend vývoje přezvěření a výše odstřelu jelení zvěře v OCHJZB v letech 1971-2010 zachycuje graf 1.

Graf 1 Přezvěření a odstřel v letech 1971-2010

Zdroj: Hromas et al., 1974; Lochman, 1985; Sajdl, 1992; Katalogy trofejí za r. 2005-2010 a sborník referátů z Myslivecké konference 2010, MK KÚ odbor živ. prostředí a zemědělství

Z grafu 1 vyplývá, že v letech 1971-1989 se odstřel v honitbách zvyšoval a přezvěření statisticky klesalo až do roku 1990. Po „přiznání“ skutečných stavů po roce 1990 jsou již obě hodnoty ve vzájemné korelaci. Trend výše přezvěření i výše odstřelu má klesající tendenci. Současné hodnoty se blíží hodnotám mezi léty 1971 až 1981.

5.3 Hodnocení ulovených trofejí v OCHJZ Beskydy

Statistické údaje o lovu jelenů jsou uvedeny v **Příloze č. 4** (Přehled hodnocených trofejí jelenů z honiteb OCHJZB a honiteb v územní působnosti Magistrátu Města Frýdek-Místek a Města Frýdlant nad Ostravicí mimo OCHJZB za období 2005-2010).

V tabulce č. 12 je uveden sumář hodnocených ulovených jelenů za sledované období 2005-2010 se zaměřením na zastoupení nesprávného odstřelu („červené body“).

Tab. č.12 Sumář červených bodů hodnocených jelenů v letech 2005-2010

Červené body v %	Rok	% ČB	Červ. body v %	% ČB	% ČB za rok- celkem
	2005	22		36	29
	2006	13	2005-2010	32	22,5
2005-2010 OCHJZB	2007	32	Mimo OCHJZ	52	42
	2008	27	F-M +	40	33,5
	2009	29	Frýdlant n.O.	29	29
	2010	18		50	34
Celkový průměr 2005-2010		23,5	průměr 2005-2010	39,8	31,7

Zdroj: Katalogy trofejí za r. 2005-2010 a sborník referátů z Myslivecké konference 2010, MK KÚ odbor živ. prostředí a zemědělství

Pozn: červený bod = nesprávný odstřel

Nesprávný odstřel v OCHJZB za sledované období let 2005-2010 kolísá v rozmezí cca 20-30% z celkového počtu hodnocených trofejí, průměrně za toto období činí nesprávně provedený odstřel 23,5 %.

Mimo oblast chovu v navazujících honitbách Frýdek Místek a Frýdlant nad Ostravicí se nesprávně provedený odstřel pohybuje v rozmezí cca 30-50 %, průměrně 39,8 %.

Celkový průměr nesprávně provedeného odstřelu v součtu honiteb v oblasti i mimo oblast činí 31,7 %.

5.4 Posouzení lovu jelenů II. a III. věkové třídy v OCHJZB

S ohledem na cíl bakalářské práce je důležité posouzení lovu jelenů II. a III. věkové třídy.

Vyhodnocení odstřelu jelenů s význačnou trofejí (nad 160 bodů CIC) a jelenů medailových v období let 2005-2010 dle jednotlivých honiteb je uvedeno v tabulce č. 13.

Tab. č. 13 Medailové trofeje a trofeje nad 160 bodů CIC za léta 2005-2010 v OCHJZ Beskydy

Rok	Název honitby	Datum lovu	CIC	Medaile	Věk	Chovná hodnota	Počet ČB	% z počtu úlovků
2005	Hutě	22.9.2005	187,46	bronz	8	ČB !	1	33,30%
	LČR Visalaje	19.12.2005	174,12	bronz	12			
< 170 b.CIC	Salajka	28.9.2005	166,25		7	ČB !	1	50%
	Smrk	27.9.2005	162,84		9		1	33,30%
2006	Bez významných trofejí nad 160 bodů CIC							
2007	Hutě	23.9.2007	173,66	bronz	11			
	Kyčera	26.9.2007	172,15	bronz	9		2	50%
< 170 b.CIC	Kyčera	24.9.2007	169,48		9	ČB		
	Salajka	21.12.2007	166,29		8			
	Morávka-Vyšní Lhoty	16.9.2007	164,73		7	ČB	2	50%
2008	Kyčera	28.9.2008	187,22	bronz	12			
	Kotly	21.9.2008	182,49	bronz	12			
	Hutě	27.9.2008	180,31	bronz	12			
	Travný	12.1.2009	177,22	bronz	10	ČB	2	66,70%
	Smrk	27.9.2008	172,64	bronz	7			
	Morávka-Vyšní Lhoty	13.1.2009	170,77	bronz	7	ČB		
< 170 b.CIC	Skalka	10.12.2008	166,59	nejmladší	6	ČB	1	50%
2009	Sřelnice	20.9.2009	196,85	stříbro	8	ČB !!!		
	Skalka	29.12.2009	185,04	bronz	9			
	Morávka-Vyšní Lhoty	18.10.2009	178,24	bronz	12+	nejstarší	jelen	
	Bílý Kříž	13.1.2010	172,87	bronz	10			
	Okruhlice	23.9.2009	171,65	bronz	9			
	Travný	13.9.2009	166,11		10			
< 170 b.CIC								
2010	Kyčera	27.9.2010	188,00	bronz	9	ČB		
	Travný	25.9.2010	182,52	bronz	10	ČB		
	Smrk	28.12.2010	177,05	bronz	9	ČB		
	Morávka-Vyšní Lhoty	5.10.2010	174,71	bronz	10			
	Mionší	27.12.2010	174,65	bronz	7			
	LČR Kozubová	5.10.2010	172,90	bronz	8	ČB	1	100%

Zdroj: Katalogy trofejí za r. 2005-2010 a sborník referátů z Myslivecké konference 2010, MK KÚ odbor živ. prostředí a zemědělství

Z údajů tabulky č. 13 vyplývá, že v jednotlivých honitbách počet ulovených význačných trofejí nad 160 bodů CIC narůstá, výjimkou je rok 2006, kdy nebyla ulovena žádná význačná trofej.

S nárůstem množství ulovených význačných trofejí však narůstá i počet nesprávně ulovených jelenů s význačnou trofejí (červených bodů) s ohledem na jejich věk.

V honitbě Kozubová, kde došlo k nesprávnému ulovení pouze jednoho jelena s význačnou trofejí, je pochybení 100 %. Procento pochybení klesá v honitbách, kde došlo k ulovení více jelenů význačné trofeje a pochybení se pohybuje od 33 % až po 67 %.

V honitbě Kyčera, kde byly uloveny již čtyři význačné trofeje v letech 2005-2010, pochybení činí 50 %.

Nejsilnější jelen za sledované období byl uloven ve věku osmi let (II. věková třída – červený bod) v honitbě Střelnice a dosáhl **196,85 bodů CIC (stříbro)**.

Nejstarší jelen byl uloven ve věku nad 12 let (III. věková třída-cíl chovu) v honitbě Morávka-Vyšní Lhoty a dosáhl **178,24 bodů CIC (bronz)**.

Fotografie jelena, uloveného 26. 9. 2007 panem **Kvasničkou Petrem** v honitbě **Kyčera** (honitba LČR), hodnota **172,15 bodů CIC, (bronz, věk 9 let, průběrný)** tvoří **Přílohu č. 7**.

5.4.1 Pochybení v lovu jelenů II. a III. věkové třídy

Statistické údaje odstřelu jelenů medailových a jelenů s význačnou trofejí nad 160 bodů CIC za období 2005-2010 v OCHJZB jsou obsahem **Přílohy č. 5**.

Tabulka č. 14 podává celkové informace o pochybení v lovu význačných trofejí za léta 2005-2010.

Tab. č. 14 Sumář ČB OCHJZ 2005 - 2010 vzhledem k věku ulovených jelenů

OCHJZ	Rok	Trofeje medailové	Trofeje > 160 b. CIC	Trofeje medailové	Trofeje > 160 b. CIC	Trofeje medailové	Trofeje > 160 b. CIC
		% ČB z celk.počtu med. trof.	% ČB z trofejí > 160 b. CIC	Ø věk medail.jelena	Ø věk jelena > 160 b. CIC	Ø věk jelena s ČB	Ø věk jelena > 160 b. CIC
2005-2010	2005	50	50	10	9	8	7,5
	2006	Bez význačných trofejí nad 160 bodů CIC					
Medailové trofeje + trofeje > 160 b. CIC	2007	0	40	10	8,8	0	8
	2008	33	43	10	9,4	8,5	7,7
	2009	20	17	9,6	9,7	8	8
	2010	67	67	8,8	8,8	9	9
	Celkem	34	43	9,68	9,14	8,4	8,04

Zdroj: Katalogy trofejí za r. 2005-2010 a sborník referátů z Myslivecké konference 2010, MK KÚ odbor živ. prostředí a zemědělství

Z údajů v tabulce č. 14 vyplývá, že v období od počátku vymezení jelení oblasti v roce 2005 až do roku 2010 v průměru dochází k pochybení při odstřelu medailových jelenů ve 34 % a toto procento narůstá na hodnotu 43 % při započítání odlovu význačných trofejí nad 160 bodů CIC. Rok 2010 vykazuje hodnoty pochybení dokonce 67%, což činí čtyři nesprávně ulovení jeleni z celkových šesti ulovených medailových trofejí.

Průměrný věk uloveného medailového jelena od roku 2005 **klesá z 10 let až na 8,8 roku** v roce 2010. Za sledované období činí průměrný věk uloveného jelena 9,68 let.

Průměrný věk uloveného jelena s význačnou trofejí (nad 160 bodů CIC) od roku 2005 se pohybuje cca kolem 9 let, celkem za sledované období činí 9,14 let a je nižší, než hodnota trofeje medailové.

Obdobná situace je také u vyhodnocení věku uloveného jelena s červeným bodem (nesprávný odstřel nadějných kusů). Zde činí hodnota **věku** uloveného **medailového „červeného jelena“ 8,4 roku** a se započtením **odlovu jelenů s význačnou trofejí** (nad 160 bodů CIC) dosahuje pouze hodnoty **8,04 roku**.

Statistické údaje odstřelu jelenů s význačnou trofejí a jelenů medailových ve sledovaném období let 2005-2010 jsou uvedeny v **Příloze č. 7**.

Vyhodnocení lovu medailových a význačných jelenů s červenými body za sledované období **dle věkových tříd** je uvedeno v tabulce č. 15.

Tab. č. 15 Srovnání % ČB medailových trofejí a trofejí nad 160 bodů CIC dle věk. tříd z celkového počtu ulovených význačných trofejí jelenů

OCHJZ Beskydy	% ČB - ♂ medailoví Věk.třída		% ČB - ♂ > 160 b. CIC Věk.třída	
	II.	III.	II.	III.
Rok				
2005	100	0	100	0
2006	Bez význačných trofejí > 160 b. CIC			
2007	0	0	50	33
2008	50	25	67	25
2009	100	0	100	0
2010	50	75	33	67
Celkem	60	20	70	25
Ø ČB za II. a III. VT	40		47,5	

Zdroj: Katalogy trofejí za r. 2005-2010 a sborník referátů z Myslivecké konference 2010, MK KÚ, odbor živ. prostředí a zemědělství

Z tabulky č. 15 vyplývá, že nesprávný odstřel medailových jelenů za sledované období se pohybuje v rozmezí od nuly, přes 50 % až po 100 % a průměrné pochybení dosahuje ve II. věkové třídě hodnoty 60%. Ve III. věkové třídě jde o pochybení u 20% ulovených medailových jelenů. Celkový **nesprávný odstřel ve II. a III. věkové třídě u medailových trofejí činí průměrně 40 %**.

Při započítání ulovených **jelenů nad 160 bodů CIC** se tyto **hodnoty zvyšují** na 70 % nesprávně ulovených medailových jelenů ve II. věkové třídě a na 25 % jelenů ve III. věkové třídě, průměrně v obou věkových třídách pak **na 47,5 %**.

5.5 Počet medailí od roku 1965-2010

Porovnání počtu ulovených medailových trofejí jelenů v letech 1965-2010 a dosažené nejvyšší bodové hodnoty CIC přináší tabulka č. 16.

Tab. č. 16 Porovnání počtu ulovených medailových jelenů

Rok	Plocha honiteb v ha	Počet úlovků jelenů II. a III. VT v ks	Počet medailí za uvedené období			Medaile Celkem	Max. bod. hodnota CIC	% medailových jelenů	Ø počet medailí /rok
			Bronz	Stříbro	Zlato				
1965-1969	66 510	?	29	2	0	31	195,74	?	6,2
1974-1980	34 543	225	24	2	0	26	193	11,6	3,71
1981-1985	46 388	224	19	5	0	24	203	10,7	4,8
1986-1991	46 388	281	35	5	1	41	214	14,6	6,83
2005-2010	49 959	206	20	1	0	21	196,85	10,2	3,5
Celkem		936	127	15	1	143		11,9	

Zdroj: Sajdl (1992), Katalogy trofejí za r. 2005-2010 a sborník referátů z Myslivecké konference 2010, MK KÚ odbor živ. prostředí a zemědělství

Z tabulky č. 16 vyplývá, že **průměrná hodnota**, ukazující na množství medailových ulovených jelenů z celkového množství ulovených jelenů, **dosahuje téměř 12 %**.

Nejvyšší hodnoty dosáhla v období let 1986–1991, kdy činila 14,6 %, v ostatním období let 1974–2010 se pohybuje mezi 10,2–11,6 %. Tomu odpovídá i poměr průměrného počtu medailových trofejí za rok.

Do roku 1970 činila tato hodnota 6,2 ulovených medailových jelenů ročně, následoval pokles do roku 1980 na hodnotu 3,71 a do roku 1991 se hodnota zvyšovala až na 6,83.

Za sledované období let **2005-2010 je průměrný roční počet medailových trofejí 3,5**. Tato hodnota se blíží výsledkům, dosaženým v letech 1974-1980.

5.6 Hodnoty potřebné k dosažení cíle chovu, srovnání s obdobím let 1986-1991

Cílem chovu jelení zvěře v Beskydech je produkce jelenů nad 170 bodů CIC, přičemž každý takovýto ulovený cílový jelen by měl být každým padesátým z celkové výše odstřelu jelenů.

Tabulka č. 17 poskytuje údaje, potřebné k dosažení výše uvedeného cíle.

Tab. č. 17 Údaje pro cíl chovu-každý 50-tý kus uloveného jelena je medailový (OCHJZB 2005-2010)

Rok	Celková výše odstřelu	Počet medailů	Počet úlovků na medaili	Počet ulovených hodnocených ♂ II.+III.VT			% medailových jelenů z II. + III. VT (OCHJZB)	% medailových ♂ z celk.výše odstřelu	% úlovků ♂ II. + III. VT (OCHJZB) z celk. výše odstřelu	Ø počet medailů na 1rok
				OCHJZB	Mimo oblast	Celkem				
2005	418	2	209	38	4	42	5,3	0,5	9,1	
2006	465	0	0	27	2	29	0	0	5,8	
2007	414	2	207	34	1	35	5,9	0,5	8,2	
2008	341	6	57	35	3	38	17,2	1,8	10,2	
2009	352	5	70	36	4	40	13,9	1,4	10,2	
2010	284	6	47	36	2	38	16,7	2,1	12,7	
Celkem	2274	21	108	206	16	222	10,2		9	3,5

Zdroj: Katalogy trofejí za r. 2005-2010 a sborník referátů z Myslivecké konference 2010, MK KÚ odbor živ. prostředí a zemědělství

Tabulka č. 18 poskytuje stejné údaje z let 1986-1991.

Tab. č. 18 Údaje pro cíl chovu-každý 50-tý kus uloveného jelena je medailový (Beskydy-sever 1986-1991)

Rok	Celková výše odstřelu	Počet medailí	Počet úlovků na medaili	Počet ulovených hodnocených ♂ II.+III.VT Beskydy-sever	% medailových jelenů z II. + III. VT (OCHJZB)	% medailových ♂ z celk.výše odstřelu	% úlovků ♂ II. + III. VT (OCHJZB) z celk. výše odstřelu	Ø počet medailí na 1 rok
1986	416	8	52	42	19	1,9	10,1	
1987	464	2	232	35	5,7	0,4	7,5	
1988	473	6	79	40	15	1,3	8,5	
1989	553	7	79	50	14	1,3	9	
1990	394	7	56	34	20,6	1,8	8,6	
1991	460	11	42	80	13,8	2,4	17,3	
Celkem	2760	41	67	281	14,6		10,2	6,8

Zdroj: Sajdl (1992)

Z tabulek č. 17 a č. 18 vyplývá, že pro naplnění cíle chovu vyhovují nejlépe tyto hodnoty:

1. % zastoupení medailových jelenů ve II. a III. VT se pohybuje v rozmezí 14-19 %
2. % ulovených jelenů II. a III. VT z celkové výše odstřelu se pohybuje v rozmezí 10-17 %
3. **% ulovených medailových jelenů II. a III. VT z celkové výše odstřelu se pohybuje v rozmezí 1,9-2,4 %, kdy optimum jsou 2%.**

5.7 Posouzení lovu zvěře holé

Z předchozích tabulek, zejména z tabulky č. 9 vyplývá, že od roku 2008 dochází k podstatnému snížení plánu lovu jelení zvěře v oblasti cca o 100ks. Statistické údaje odstřelu zvěře holé včetně úhynu za období 2005-2010 v OCHJZB jsou uvedeny v **Příloze č. 6**.

Srovnání vývoje lovu zvěře holé jelení v oblasti chovu a v honitbách bezprostředně navazujících na oblast chovu přináší tabulka č. 19.

Tab. č. 19 Sumář lovu zvěře holé v OCHJZB + mimo oblast

Rok	Laň			Kolouch			Celkem			Úhyn		Úhyn+odstřel	% úhynu a odstřelu z plánu
	Plán	Skut. lov	% z plánu	Plán	Skut. lov	%	Plán	Skut. lov	%	♀ + ko-louch	% úhynu z plánu		
2005	195	235	121	138	156	113	476	512	108	39	8	551	116
2006	218	204	94	146	190	130	364	394	108	44	12	438	120
2007	177	199	112	105	180	171	282	379	134	16	6	395	140
2008	148	152	103	86	147	171	234	299	128	20	9	319	136
2009	140	151	108	94	147	156	234	298	127	20	9	318	136
2010	109	129	118	69	119	172	178	248	139	16	9	264	148
Celkem	987	1070	108	638	939	147	1768	2130	120	155	9	2285	129

Zdroj: Katalogy trofejí za r. 2005-2010 a sborník referátů z Myslivecké konference 2010, MK KÚ odbor živ. prostředí a zemědělství

V souhrnu dle tabulky č. 19 je zřejmé, že **plán lovu laní od roku 2005 stále klesal**. Výjimkou je rok 2006, který však nepůsobí nijak podstatně. Rozdíl v plánu lovu laní mezi rokem 2005 a 2010 je 86 laní, o kterých je rok 2010 v plánu nižší, což činí **56 % plánu lovu laní vůči roku 2005**.

Skutečný lov rovněž klesal a rozdíl v roce 2010 vůči roku 2005 činil 106 ks, a výše lovu dosahovala v tomto roce pouze **45 % výše lovu v roce 2005**. Celkově výše lovu laní průměrně za léta 2005-2010 činí 108 % plánu.

Lov kolouchů klesá od roku 2006 až **na hodnotu 63 % výše lovu** v roce 2010 vůči roku 2006, kdy odstřel v roce 2010 činil pouze 119 ks oproti 190 ks v roce 2006. V procentickém vyjádření je však **stav obrácený** a skutečný lov kolouchů oproti plánu lovu od roku 2005 strmě stoupá, kdy v roce 2010 dosahuje 172 % plánu

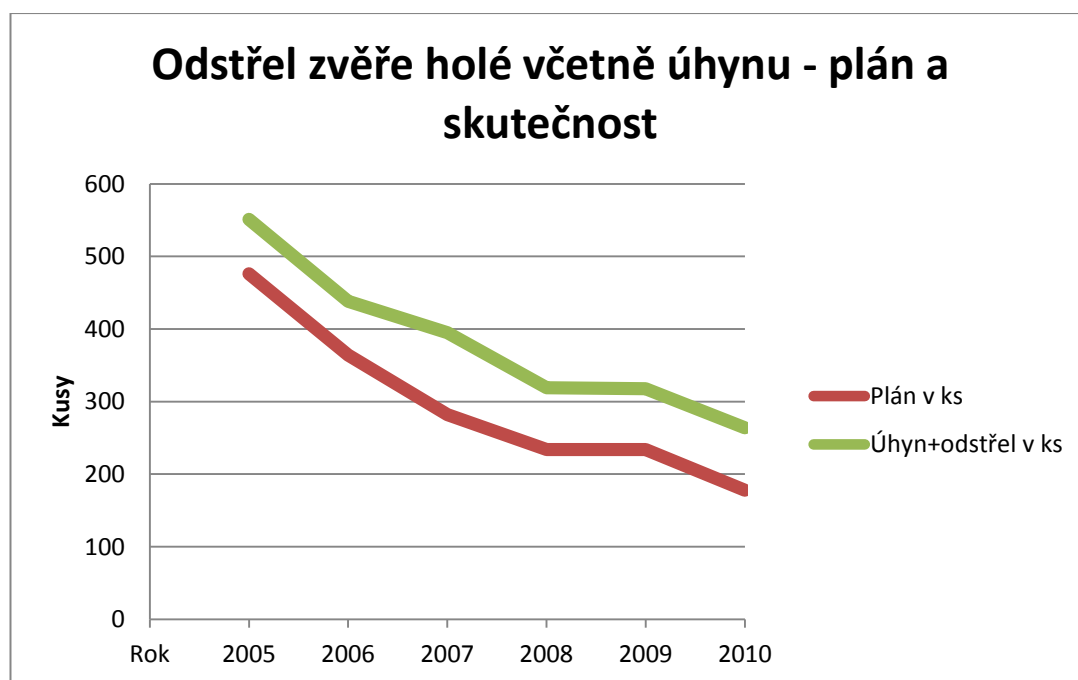
lovu v daném roce. Průměrná hodnota za sledovaná léta 2005-2010 činí 147 % plánu lovu kolouchů.

V sumarizaci za lov laní a kolouchů, se započtením úhynu holé zvěře dosahuje tato výše průměrně za léta 2005-2010 hodnoty 129 % plánu lovu.

Plán lovu zvěře holé je v průměru za sledované období překročen téměř o 30% s tím, že stále stoupá a v roce 2010 činilo překročení lovu zvěře holé 48 %.

Zatímco **plnění plánu lovu zvěře holé včetně úhynu v oblasti chovu nepřesahuje hodnotu 115 % plánu**, v součtu s lovem zvěře holé i mimo oblast chovu v navazujících honitbách tuto hodnotu **navyšuje v rozmezí 116-148 %**, průměrně za léta 2005-2010 na **129 % plánu lovu** se stoupající tendencí k roku 2010.

Graf 2 Srovnání plánu lovu zvěře holé se skutečností.

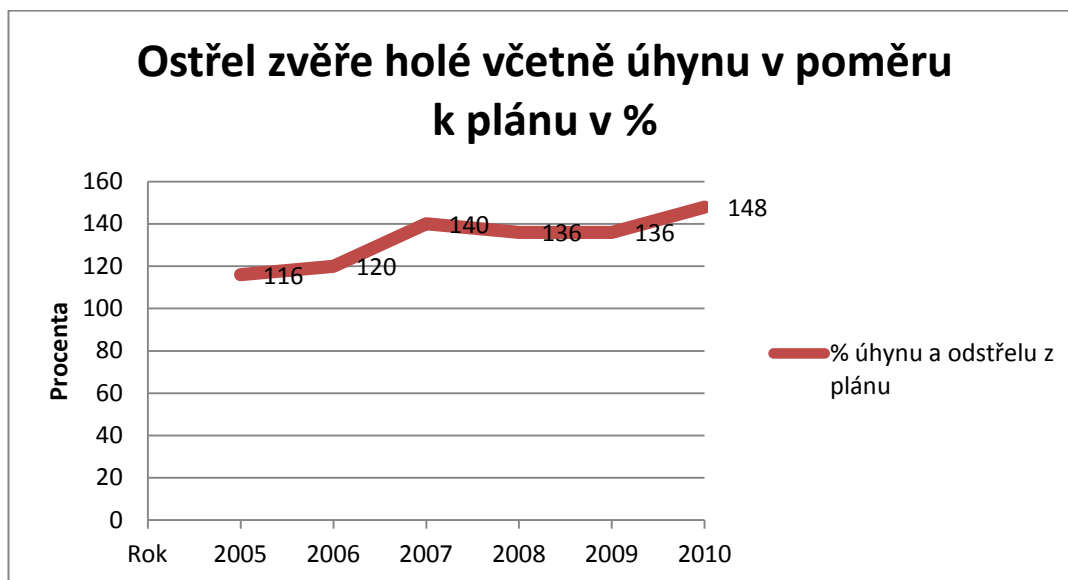

Zdroj: Katalogy trofejí za r. 2005-2010 a sborník referátů z Myslivecké konference 2010, MK KÚ odbor živ. prostředí a zemědělství

Z grafu 2 je zřejmé, že **plán lovu zvěře holé** v letech 2005-2010 v zásadě koresponduje s **výší odstřelu** (včetně úhynu) a má stále **klesající tendenci**.

Procentické vyjádření vývoje odstřelu (včetně úhynu) zvěře holé v poměru k plánu lovu je zachyceno v grafu 3.

Graf 3 Odstřel zvěře holé včetně úhynu v poměru k plánu v %

Zdroj: Katalogy trofejí za r. 2005-2010 a sborník referátů z Myslivecké konference 2010, MK KÚ odbor živ. prostředí a zemědělství

Z grafu 3 je zřejmé, že oproti grafu 2, kde početně dochází k poklesu výše odstřelu, zde **naopak v procentickém vyjádření** v poměru k plánu lovu **hodnoty stoupají**.

6. DISKUSE

V případě, že jsou dodržovány normované stavy jelení zvěře, správný poměr pohlaví a struktura populace, **měl by odstřel činit cca 30-35%** z normovaných stavů (Lochman, 1985).

V roce 1971 činil průměrný odstřel cca 37 % normovaných stavů (Hromas et al., 1974), v roce 1981 cca 48 % (Lochman, 1985), v letech 1986-1991 (Sajdl, 1992) průměrně 90 %.

Z výsledků bakalářské práce vyplývá, že v letech 2005-2010 odstřel činil průměrně 74,4 % z normovaných stavů, v roce 2006 dokonce 91,3 %, nyní s klesající tendencí, kdy v roce 2010 tato hodnota činí 55,8 %.

S těmito hodnotami úzce souvisí pravděpodobné **přezvěření** oproti normovaným stavům. Sajdl (1992) uváděl, že přezvěření za období 1986-1991 činí cca 27 %, Zátopek v roce 2006 uvádí rovněž přezvěření 27 % a z výsledků bakalářské práce za léta 2005-2010 se průměrná hodnota nijak nemění a činí stále více, než 28 %. Nutno dodat, že v roce 2010 tato hodnota činí již jen 20 % s **klesající tendencí**.

Srovnání počtu ulovených kusů jelení zvěře na 1 000 ha honební plochy přináší podobné informace. V roce 1971 byl tento odstřel necelých 5 ks, v roce 1981 necelých 7 ks, v letech 1986-1991 téměř 10 ks a v letech 2005-2010 klesá na cca 7,5 ks.

Z výše uvedených údajů lze dovodit, že **normované stavy zřejmě nebyly nikdy v průběhu let 1971-2010 dosaženy**. Sajdl (1992) uvádí, že skutečné stavy v období 1986-1991 byly stále cca 1,5-2x vyšší, než normované. Ve sledovaném období let 2005-2010 normované stavy rovněž nebyly dosaženy a vykazované sčítané stavy jsou cca 1,2-1,3 x vyšší, než stavy normované.

Důsledná snaha o snížení skutečných stavů jelení zvěře se logicky projevuje ve zvýšeném odstřelu zvěře holé, kdy těžiště lovu se přesouvá na lokality honiteb navazujících na oblast chovu s ohledem na její značnou migraci a se zohledněním atraktivity lovu pro místní myslivce. **Odstřel zvěře holé v oblasti chovu i mimo oblast chovu má oproti plánu lovu narůstající tendenci**. V roce 2005 činil 108 % a v roce 2010 již 139 % plánu. Snahou je rovněž snížit množství mladé zvěře. Odstřel kolouchů rovněž narůstá a v roce 2010 činí až 172 % plánu.

Výsledkem této politiky, patrně od roku 2008, je snížení sčítaných stavů jelení zvěře v oblasti chovu cca o 100 ks, kde tímto dochází ke zvýšení průměrného stáří jelení populace, k narovnání poměru pohlaví a tím i k **naplňování hlavního cíle chovu** - možnosti ulovení každého padesátého jelena jako medailového. Toto je

potvrzeno v roce 2010, kdy bylo uloveno 6 medailových jelenů a každý připadal na 47 celkově ulovených jelenů v oblasti chovu.

Zdá se, že takto rozmístěné zásahy do populace jelení zvěře v Beskydech a celkový způsob managementu zvěře je nastolen záměrně tak, aby bylo možno dosáhnout stanoveného cíle chovu.

Problémem se však jeví věk ulovených jelenů, zvláště u význačných trofejí nad 160 bodů CIC. Nečas (1954) uvádí, že vrcholné trofeje je možno očekávat až po dosažení 12 let jelena, kdy k vrcholu dochází až do 14 let věku.

Hromas et al., (1974) uvádí, že na základě měření trofejí na brněnské výstavě loveckých trofejí v roce 1971 bylo prokázáno, že průměrně je možno v českých zemích dosáhnout medailové trofeje od jelenů ve stáří 11 - 13 let, přičemž nejvyšších bodových hodnot dosahují v kulminaci kolem 13 let. S tímto faktem se další odborníci všeobecně ztotožňují (Bališ, 1980; Jaczewski, 1983; Lochman, 1985).

Průměrný věk medailového jelena v oblasti chovu v letech 2005-2010 se však pohybuje kolem **10 let** a se započítáním odstřelu **jelenů nad 160 bodů CIC** se snižuje na necelých **9 let**.

Další pochybení ve sledovaném období lze dovodit z pohledu ulovených „**červených jelenů**“, kde se **průměrný věk** pohybuje okolo **8,4 let** a klesá se započtením **trofejí nad 160 bodů CIC** na pouhých **8 let**.

Z výsledků rovněž vyplývá, že **procento pochybení** při odstřelu medailových jelenů **II. VT je 60 %**, ve **III. VT 20 %** a toto pochybení se rovněž zvyšuje se započtením ulovených **jelenů nad 160 bodů CIC na 70 % a 25 %**.

Z porovnání hodnot v tabulce č. 11, kde jsou srovnávány mimo jiné i hodnoty přezvěření v hraničních letech, je zřejmé, že nejvyšší přezvěření (nejvyšší skutečné stavy) se uvádí v období před uzavíráním nových nájemních smluv o pronájmech honiteb. Zde je možno se domnívat, že právě v těchto letech (1991, 2005 - vymezení OCHJZB) se mohou skutečné stavy blížit realitě.

Z výsledků bakalářské práce je patrné, že celkový **nesprávný odstřel v OCHJZB** za sledované období let **2005-2010** kolísá v rozmezí cca **20-30 %** z celkového počtu hodnocených trofejí v oblasti chovu **a mimo oblast chovu** v honitbách přímo navazujících na tuto oblast se hodnota pochybení zvyšuje až na cca **40 %**.

Otázkou zůstává, jak by byly naplněny cíle chovu, kdyby byla dodržována „**kritéria chovnosti**“ a nedošlo k odlovu „**červených jelenů**“, kteří by byli ponecháni k odlovu ve vyšším věku. Z výše uvedených skutečností (Nečas 1954; Hromas et al.,

1974; Lochman 1985) je možno předpokládat, že pokud by se cíloví jeleni nechali „dozrát“ do věku cca 11-13 let, bylo by možno očekávat nárůst počtu medailových trofejí i jejich bodových hodnot. **Hledisko věku** medailových a význačných trofejí jelenů nad 160 bodů CIC však **není** „*Poradním sborem*“ zakomponováno jako **ukazatel cíle chovu**.

Diskutabilní je i otázka zařazení jelenů do věkových tříd. Podle **dřívější legislativy** před účinností Vyhlášky Ministerstva zemědělství č. 491/2002 Sb., byla samčí jelení zvěř zařazena do I. věkové třídy ve věku 2-4 let. Z toho vyplývalo, že jednoletí jeleni nebyli uvažováni. S ohledem na fakt, že jelen s prvním parožím (většinou špičák) byl loven v zákonné době lovu ve skutečném fyzickém věku cca 1,5 roku, tedy ve svém druhém roce života, bylo všeobecně převzato pravidlo, že takovýto jelen se uvažuje **jako dvouletý**. Podle **současné legislativy** (Vyhláška 491/2002 Sb.) se tento jelen uvažuje **jako jednoletý**, protože dvou let fyzického věku ještě nedosáhl. S ohledem na tuto skutečnost je nepochybné, že došlo k faktickému posunu věku jelenů o jeden rok níže.

Dle „*Kritérií posuzování chovnosti v OCHJZB*“ byl věk jelenů, posuzovaný ve sledovaném období let 2005-2010, stanoven v souladu se staršími pravidly a všichni **jeleni s prvním parožím byli uvažováni jako dvouletí**. Roční posun směrem nahoru platí i pro následující věkové třídy. S ohledem na tuto skutečnost je zřejmé, že pokud by byla použita současná legislativa (Vyhláška Ministerstva zemědělství č. 491/2002 Sb.), došlo by ke snížení skutečného věku medailových a význačných ulovených jelenů o jeden rok, což by představovalo **zřejmě další zvýšení počtu nesprávně ulovených jelenů (červených bodů)**.

Další otázkou je, zda-li by došlo k naplnění cíle chovu (každý 50-tý jelen medailový), kdyby **nebyl** odlov realizován **ze skutečných zvýšených stavů**, ale ze stavů normovaných.

Lochman (1985) uvádí, že v Beskydech se **kvalita chovu jelení zvěře považuje za slabou**, bez naděje na zlepšení, avšak Zátopek (2006) uvádí, že základním argumentem pro zřízení oblasti byla existence stávající **dobře geneticky vybavené kmenové základny zdravé jelení populace zvěře, kdy trofejově je možno pokládat jeleny v Beskydech za dobré, s dobrou členitostí paroží, ale jejich kratší délkou** (oproti např. jesenické populaci).

7. ZÁVĚR

Jelení zvěř se jako přírodní bohatství v Beskydech vyskytuje od nepaměti a do fungujícího ekosystému rozhodně patří. Její management je však potřeba neustále vést tak, aby byly splněny podmínky vzájemné vyváženosti mezi přírodním prostředím a zvěří s dosažením trvale udržitelného mysliveckého i lesního hospodářství.

Rezervy jsou v přiznání skutečných stavů jelení zvěře a zejména v disciplíně chovu a lovu celkem, zvláště pak u jelenů cílových.

Z pohledu celkového vyhodnocení se zdá, že vytvořením Oblasti chovu jelení zvěře Beskydy došlo ke **sjednocení managementu** jelení zvěře v Beskydech, dochází **ke snižování a stabilizaci jejich stavů** a **narůstá počet ulovených medailových trofejí** jako **naplnění základních cílů chovu** jelení zvěře v této oblasti.

Je možno říci, že společný náhled na chov a lov jelení zvěře v Beskydech a jednotné řízení chovu v Oblasti chovu jelení zvěře Beskydy v dosavadním průběhu splnilo očekávání a naplnilo cíl bakalářské práce, kdy **kvalita i počet medailových trofejí v oblasti chovu roste.**

8. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:

- Anděra M., 1999: České názvy živočichů II. - Savci (*Mammalia*). Národní muzeum, Praha, 148 s.
- Anke M., Bruckner E., 1974: Der Mengen und Spurenelementgehalt verschieden frequentierter Äsungspflanzen des Rotwildes und des Rothirchgeweihs unterschiedlicher Qualität. Beitrage zur Jagd und Wildforschung. (8) 21-32 s.
- Bališ M., 1980: Jelenia zver. 1. vydání. Příroda, Bratislava, 335 s.
- Banks W. J., 1974: The Ossification Proces sof the Developing Antler in the White-tailed Deer (*Odocoileus virginianus*). Calc. Tiss. Res., 14, 257-274 s.
- Bartoš J., 1979: Růst paroží jelenovitých. Myslivost (8): 174-175 s.
- Bartoš L., 1987: Bílí jeleni. 1. vydání. Panorama, Praha, 240 s.
- Beninde J., 1937: Zur Naturgeschichte des Rothirsches. Liepzig, 13 (10), 1-233 s.
- Bernard R., 1963: Specific gravity, ash, calcium and phosphorus content of antlers of Cervidae. Naturaliste Canadien, 90, 310-322 s.
- Bernhard K., Brubacher G., Hediger H., Bruhin H., 1953: Untersuchungen über chemisme Zusammensetzung und Aufbau des Hirschgeweihs. Experientia, 9 (4), 138 -140 s.
- Billingham R. E., 1958: A reconsideration of the phenomenon of hair neogenesis, with particular reference to the healing of cutaneous wounds in adultmammals. The Biology of Hair Growth. Academic Press, New York, 451-468 s.
- Bley F., 1923: Vom eleden Hirsche. Voigtlander, Leipzig, 587 s.
- Bruhin H., 1953: Zur Biologie der Stirnaufsätze bei Huftieren. Physiol. Comp. et Oecol., 3 63-127 s.
- Bubeník A. B., 1972: The conventions used in scoring sporting trophies as viewed in the light of behaviour research. Deer, 2 (1), 457-459 s.
- Bubeník A., 1954: Krmení lovné zvěře. 1. vydání. SZN, Praha, 147 s.
- Bubeník A., 1956: O parožních atavismech srců a jelenů. Věst. Čs. Zool. Společnosti č. 3.
- Bubeník A., 1966: Das Geweih. Paul Parey, Hamburg und Berlin, 214 s.
- Bubeník G. A., Munkacević V., 1967: Peculiarities of antler trophic in red der in the region of Belje-Yugoslavia. Trans. VIIth Congr. Int. Union Game Biologists Beograd, 255-259 s.
- Caton J., 1877: The antelope and deer of America. Hurd and Houghton, New York, 426 s.
- Cowan R. L., Hartsook E. W., Whelan J. B., 1968: Calcium-strontium metabolism in white-tailed deer as related to arge and antler growth. Proc. Soc. Exp. Biol. Med., 129,733 ss.
- Crosby, P., 1967: Cutting the cost of quality. Industrial Education Institute, Boston, 242 s.
- Červený J., Koubek P., 2004: Proč máme jelena lesního a ne evropského. Myslivost (12): 19-21 s.
- Dyk A., 1932: Hodnocení loveckých trofejí, Brno.

- Dyk A., 1935: Rozprava o paroží co variace na známé téma. Stráž myslivosti (13): 391 s.
- Frankenberger Z., 1954b: Pučnice a parah. Čsl. Morf., (2) 89-95 s.
- Freund J., 1955: Die Hypophyse des Hirsches (*Cervus elaphus* L.) und ihr Zusammenhang mit dem Sexualzyklus. Čsl. Morf., 3 (3), 212-221 s.
- Gadow H., 1902: The evolution of horns and antlers. Proc. Zool. Soc. London, 1, 206-222 s.
- Gelbke W., 1972: Radioaktivität in Rotwild-Stangen und menschliche Stroncium-90-Aufnahme. Z.Tierphysiol. Tierernähr. Futtermittelk (29) 178-195 s.
- Goss R. J., 1968: Inhibition of growth and shedding of antlers by sex hormones. Nature, London 220 (5162), 83-85 s.
- Gruber G. B., 1937-1940: Morphologische Untersuchungen am Cerviden-Geweih. Ges. d. Wiss. Nachr. a. d. Biol., 3, 9-63 s.
- Hanák V., Heráň I., (ed.) 1975: Přehled soustavy a české názvy savců. Lynx, n. s. suppl. IV, Praha, 144 s.
- Heck L., 1956: Der Rothirsch. P. Parey, Berlin, Hamburg, 160 s.
- Hell P., 2002: Zvěřina, trofeje a další myslivecké produkty. In: Hell P., Hromas J. (eds.): Nová příručka myslivce. Příroda, Bratislava, 218-227 s.
- Herczeg A. B., 1970: Pol'ovnictvo v obrazoch. Příroda, Bratislava, 640 s.
- Hromas J., Lochman J., Macourek J., 1974: Lovecké trofeje českých zemí. SZN, Praha, 274 s.
- Chvála V., 1977: Myslivost a její závislost na vývoji společnosti. Ústřední výbor Českého mysliveckého svazu, Praha, 81 s.
- Jaczewski Z., 1977: The artificial induction of antler cycles in fiale red deer. Deer, 4 (2), 83-86 s.
- Jaczewski Z., 1983: Paroží jelenovitých. SZN, Praha, 272 s.
- Jaczewski Z., Galka B., 1970a: Effects of administration of testosterone propionicum on the antler cycle in red deer. Finnish Game Research , 30, 303-308 s.
- Jaczewski Z., Zaniwski L., Żurowski W., 1962: Observations on the circulation in the Pedicle Arterie sof Red deer (*Cervus elaphus* L.). Intern. Union of Game Biologists (Trans. of the VIth Congress, Bournemouth, October 1963), 145-155 s.
- Jaczewski Z., Żurowski W., Zaniwski L., 1962: Regulation of blood pressure in the growing antlers of Red deer (*Cervus elaphus* L.). Supplemento alle Ricerche di Zoologica applicata alla Cacia., Bologna, 4, 115-139 s.
- Jaczewski Z., Doboszyńska T., Krzywiński A., 1976: The Induction of Antler Growth by Amputation of the pedicle in Red Deer (*Cervus elaphus* L.) Males Castrated efore Puberty. Fol. Biol., Krakow, 24 (3), 299-307 s.
- Juran J.M., 1989: Juran on Leadership for Quality: An Executive Handbook. The Tree Press. A Division of Macmillan, New York, 224 s. ISBN 0-02-916682-9.
- Korbelářová I., Peter V., Wawreczka H., Žáček R., 2002: Beskydy a pobeskydí 1895-1939. 2. vydání. Wart – Henryk Wawrwczka, Třinec, 182 s.

- Koutný M., 2010: Chovatelské přehledky trofejí v oblasti chovu jelení zvěře „Beskydy“. In: MSK KÚ, odbor životního prostředí a zemědělství, Myslivecká konference 2010, sborník referátů, Ostrava, 16-23 s.
- Kratochvíl J., Bartoš E., 1954: Soustava a jména živočichů. Nakladatelství ČSAV, Praha, 546 s.
- Krop V., 2010: Černí myslivci v Zadních horách. Lesostavby Frýdek-Místek, a. s., Frýdek-Místek, 198 s.
- Krzywiński A., 1976: Collection of red deer semen with the artificial vagina. VIIIth Intern. Congr. Anim. Reprod. Artif. Insem., Krakow, 4, 1002-1005 s.
- Kuhlman R. E., Rainey R., O'Neill R., 1963: Biochemical investigations of deer antler growth Part II. Quantitative microchemical changes associated with antler bone formation. J. Bone Joint Surgery, 45-A (2) 345-350 s.
- Landrois L., 1865: Ueber die Ossification der Geweihe. Centralbl. f. d. med. Wissensch., 3, 241-243 s.
- Lesnický naučný slovník I, II., 1994: Mze ČR, 683 s., 790 s.
- Lieberkühn N., 1861: Ueber den Abfall der Geweihe und seine Ähnlichkeit mit kariösen Prozessen. Arch. Anat. Physiol. wissensch. Med., 748-759 s.
- Lincoln G. A., 1971a: Puberty in a seasonally breeding male, the red deer stag (*Cervus elaphus* L.). J. Reprod. Fert., 25, 41-54 s.
- Lincoln G. A., 1971b: The seasonal reproductive changes in the Red deer stag (*Cervus elaphus* L.). J. Zool. Lond., 163, 105-123 s.
- Lincoln G. A., 1973: Appearance of antler pedicles in early metal life in red deer. J. Embryol. Exper. Morph., 29 (2), 431-437 s.
- Lochman J., 1985: Jelení zvěř. 1. vydání. SZN, Praha, 352 s.
- Macewen W., 1920: The Growth and Shedding of the Antler of the Deer. Maclehose, Jackson and Co., Glasgow, 108 s.
- Macourek a kolektiv, 1980: Přehledky, hodnocení a úprava trofejí. SZN, Praha, 224 s.
- Magic D., 1991: Výživa a krmienie. In: Komárek V., Kočiš J., a kolektiv (eds.): Biologické základy pol'ovnej zveri. Príroda, Bratislava, 99-123 s.
- Modell W., Noback C. V., 1931: Histogenesis of bone in the growing antler of the Cervidae. Am. J. Anat., 49, 65-95 s.
- Nečas J., 1959: Jelení zvěř. 1. vydání. SZN, Praha, 199 s.
- Nicolls K. E., 1971: A light microscopic study of nuclear and cytoplasmic size of the aggregate acidophil population in the hypophysic cerebri, pars distalis of adult male mule deer, *Odocoileus hemionus hemionus*, relative to seasons of the fotoperiod and antler cycles. Z. Zellforsch., 115, 314-326 s.
- Raesfeld F., 1971: Das Rotwild. P. Parey, Hamburg und Berlin, 382 s.
- Rakušan a kolektiv, 1979: Základy myslivosti. 1. vydání. SZN, Praha, 352 s.
- Rhumler L., 1929a: Injectionspräparate der Arterienwirbel an den Wachstumsenden von Hirschkolbengeweihen. Verh. dtsh. Zool. Ges., 33, 67-72 s.
- Rörig A., 1906: Das Wachstum des Geweihes von *Cervus elaphus*, *Cervus barbarus* und *Cervus canadensis*. Arch. Entw.-Mech. Organ., 20, 507-536 s.

- Řeřábek J., Bubeník A., 1954: Metabolismus fosforu u Cervidů. Práce výzk.ústavů lesnických v ČSR, sv.7, Praha.
- Sajdl M., 1992: Chov jelení zvěře v Beskydech a možnosti jeho současného a perspektivního komerčního využití. Nepublikováno. Dep: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně.
- Smahel R., 1978: Beskydy. 2. Upravené vydání. Panorama, Praha, 208 s.
- Steinwedel M., 1929: Histologische und Studien über das histogenetische Geweih von *Cervus elaphus*, *Cervus* von und *capreolus Rangifer tarandus*, ein Beitrag zur zugleich Kenntnis des Verknöcherungs-Vorganges, disertační práce, Tierärztliche Hochschule Berlin, 1-81 s.
- Szederjei A., Szederjei M., 1971: Geheimnis des Weltrekordes der Hirsch. Terra, Budapest, 449 s.
- Šiman K., 1934: Oceňování parohů a rohů naší lovné zvěře. Stráž myslivosti (10): 149 s.
- Toepfer V., 1963: Tierwelt des Eiszeitalters. Leipzig, 198 s.
- Vacek Z., 1955: Innervace lýcí rostoucích parohů u Cervidů. Čsl. Morf., 3, 249-264 s.
- Veber J. a kol., 2002: Řízení jakosti a ochrana spotřebitele. 1. vydání. Praha, Grada Publishing, s. r. o., 164 s.
- Vodička F., 1942: Karpatský jelen a jeho rod. Praha, 387 s.
- Vogt F., 1937: Neue Wege der Hege. 2. Auf., Verlag J. Neumann, Neudamm, 165 s.
- Waldo C. M., Wislocki G. B., 1951: Observations on the shedding of the antlers of Virginia deer (*Odocoileus virginianus borealis*). Am. J. Anat., 88 (3), 351-396 s.
- Waldo C. M., Wislocki G. B., Fawcett D. W., 1949: Observations on the blood supply of growing antlers. Am. J. Anat., 84, 27-61 s.
- Wislocki G. B., 1942: Studies on the growth of deer antlers. I. On the structure and histogenesis of the antlers of the Virginia deer (*Odocoileus virginianus borealis*). Amer. J. Anat., 71, 371-415 s.
- Wislocki G. B., Singer M., 1946: The occurrence and function of nerves in the growing antlers of deer. J. Comp. Neur., 85 (1) 1-20 s.
- Zátopek J., 2006: Oblasti chovu zvěře. In: MSK KÚ, odbor životního prostředí a zemědělství, Myslivecká konference 2006, sborník referátů, Ostrava, 22-24 s.
- Żurowski W., 1965: Rozwój płodów jelenia szlachetnego (*Cervus elaphus elaphus* L.) występującego na terenie Puszczy Pilskiej. Biul. Zakł. Hod. Dośw. Zwierz. PAN, 9, 217-249 s.

9. SEZNAM TABULEK

Tab. č. 1 Nadlerova metoda hodnocení jeleních parohů

Tab. č. 2 Vzhledové body a rozloha (Nadler)

Tab. č. 3 Mezinárodní metoda CIC

Tab. č. 4 Vzhledové body a rozloha (CIC)

Tab. č. 5 První oblasti chovu v Beskydech

Tab. č. 6 Plán lovu a jeho plnění za období 1986-1991

Tab. č. 7 Výměra OCHZJB

Tab. č. 8 Minimální a normované stavy pro OCHZJB

Tab. č. 9 Plán lovu a jeho plnění za období let 2005-2010

Tab. č. 10 Srovnání přezvěření, podílu odstřelu k NS a odstřel na 1 tis ha honební plochy v letech 1971-2010

Tab. č. 11 Srovnání v hraničních letech

Tab. č. 12 Sumář červených bodů hodnocených jelenů v letech 2005-2010

Tab. č. 13 Medailové trofeje a trofeje nad 160 bodů CIC za léta 2005-2010 v OCHJZ Beskydy

Tab. č. 14 Sumář ČB OCHJZ 2005 - 2010 vzhledem k věku ulovených jelenů

Tab. č. 15 Srovnání % ČB medailových trofejí a trofejí nad 160 bodů CIC dle věk. tříd z celkového počtu ulovených význačných trofejí jelenů

Tab. č. 16 Porovnání počtu ulovených medailových jelenů

Tab. č. 17 Údaje pro cíl chovu-každý 50-tý kus uloveného jelena je medailový (OCHJZB 2005-2010)

Tab. č. 18 Údaje pro cíl chovu-každý 50-tý kus uloveného jelena je medailový (Beskydy-sever 1986-1991)

Tab. č. 19 Sumář lovu zvěře holé v OCHJZB + mimo oblast

10. SEZNAM GRAFŮ

Graf 1 Přezvěření a odstřel v letech 1971-2010

Graf 2 Srovnání plánu lovu zvěře holé se skutečností.

Graf 3 Odstřel zvěře holé včetně úhynu v poměru k plánu v %

11. SEZNAM PŘÍLOH

Příloha č. 1 Statut Oblasti chovu jelení zvěře Beskydy s tabulkou I. (OCHJZB - údaje o honitbách a stavech zvěře)

Příloha č. 2 Kritéria posuzování chovnosti v OCHJZ Beskydy

Příloha č. 3 Sdělení o závěrech a doporučeních pro OCHJZB za rok 2008

Příloha č. 4 Přehled hodnocených trofejí jelenů z honiteb OCHJZB a honiteb v územní působnosti Magistrátu Města Frýdek-Místek a Města Frýdlant nad Ostravicí mimo OCHJZB za období 2005-2010

Příloha č. 5 Statistické údaje odstřelu jelenů medailových a jelenů s význačnou trofejí nad 160 bodů CIC za období 2005-2010 v OCHJZB

Příloha č. 6 Statistické údaje odstřelu zvěře holé včetně úhynu za období 2005-2010 v OCHJZB

Příloha č. 7 Trofej jelena, uloveného 26. 9. 2007 panem **Petrem Kvasničkou** v honitbě **Kyčera** (honitba LČR), hodnota **172,15 bodů CIC (bronz)**, věk **9 let, průběrný**)

Příloha č. 1

Oblast chovu jelení zvěře Beskydy

Statut Oblasti chovu jelení zvěře Beskydy

Zpracovatel:

Návrh podává :

Lesy České republiky, s.p.

Krajský inspektorát Frýdek – Místek

Nádražní 2811

73801 Frýdek – Místek

Ing. Jiří Silvestr,

ředitel KI Frýdek - Místek

Statut Oblasti chovu jelení zvěře Beskydy.

Statut Oblasti chovu jelení zvěře je dokument, který stanoví v návaznosti na platná zákonná ustanovení základní pravidla pro řízení a vztahy mezi orgány oblasti, zástupci držitelů honiteb a zástupci uživatelů honiteb.

I. Důvod návrhu Oblasti chovu jelení zvěře Beskydy

Oblast Moravskoslezských Beskyd a její honitby jsou s tradičním chovem jelena lesního (syn.evropského). Současný stav vyžaduje ujednocení myslivecké péče o jelení zvěř a zvyšování její kvality při ekologickém pojetí chovu zvěře s pozitivním dopadem také na lesní hospodářství a přírodní prostředí oblasti obecně. Jde tedy o minimalizaci negativních vlivů jelení zvěře na les s trvalým cílem odrůstání všech druhů dřevin a rovněž se jedná o vhodné řízení chovu jelení zvěře v honitbách s dosažením její potřebné struktury podle pohlaví a věku a její vysoké kvality. V neposlední řadě se vyhlášení Oblasti chovu jelení zvěře jeví z pohledu LČR.s.p. a jeho lesních správ, coby držitele honiteb a zároveň zodpovědného hospodařícího subjektu na lesním majetku, jako vhodná forma komunikace mezi ním a nájemci honiteb v navrhované oblasti chovu.

II. Honitby zařazené do Oblasti chovu jelení zvěře Beskydy

Honitby, které tvoří Oblast chovu jelení zvěře Beskydy, mají stanoveny minimální a normované stavy jelení zvěře, tvoří souvislý územní celek.

Všechny navrhované honitby do oblasti chovu jsou u držitele Lesy České republiky s.p. Hradec Králové s výjimkou honiteb 110301 Morávka – Vyšní Lhoty, která je u držitele HS Morávka a honitby 110302 Komorní Lhotka Hnojník, která je u držitele HS Komorní Lhotka – Hnojník. U všech honiteb jsou stanoveny normované stavy jelení zvěře. V navrhovaných honitbách převažuje výměra lesních pozemků vhodných pro chov jelena nad ostatními druhy honebních ploch a je proto předpoklad, že s jelení zvěří lze v těchto honitbách řádně myslivecky hospodařit rovněž s ohledem na zájmy vlastníků lesů.

Do oblasti chovu bylo zařazeno celkem 33 honiteb u LS Frýdek – Místek, Jablunkov, Ostravice a Frenštát. Jedná se o následující honitby:

u LS Frýdek – Místek - 110101 Kyčera, 110102 Visalaje, 110002 Bílý Kříž, 110003 Skalka, 110004 Kotly, 110005 Slavíč., 110006 Sřelnice, 110007 Trávný, 110301 Morávka-Vyšní Lhoty, 110302 Hnojník – Komorní Lhotka

u LS Jablunkov – 111004 Mosty u Jabl., 111005 Mionší, 111006 Horní Lomná,

111007 Košariska, 11008 Rovina, 111009 Tyra, 111101 Kozubová,

u LS Ostravice – 112001 Satina, 112002 Černá, 112003 Baraní, 112004 Salajka, 112005 Javořina, 112006 Břestový, 112007 Hutě, 112008 Smrk, 112009 Kněhyně, 112010 Hlavatá, 112101 Jatný, 112102 Okruhlice,

u LS Frenštát p.R. – 115002 Stolová, 115003 Radhošť, 115004 Javorník, 115101 Mořkov les.

Z toho je 6 honiteb obhospodařováno v režii lesních správ LČR s.p. Jedná se o honitby 110101 Kyčera, 110102 Visalaje, 111101 Kozubová, 112101 Jatný, 112102 Okruhlice a 115101 Mořkov les.

Celková výměra oblasti chovu je 49958, 9027 ha (zaokrouhleně 49959 ha).

Z této výměry je **44980,28** ha lesní půdy, **4007,39** zemědělské půdy, **784,69** ha ostatních ploch a **186,54** ha vodní plochy. Z celkové výměry je využíváno pro chov jelení zvěře **45701**ha, což činí **91,48** % z celkové výměry.

Seznam honiteb, jejich celkové výměry i výměry podle kultur, jakostní třídy a minimální i normované stavy jsou uvedeny v příložené **tabulce I.**

2. Stanovení minimálních a normovaných stavů pro oblast chovu jelení zvěře Beskydy

Minimální a normované stavy byly stanoveny na celou oblast pouze pro jelena lesního (evropského), který je cílem chovu v dané oblasti.

Minimální a normované stavy pro ostatní druhy spárkaté zvěře (srnec obecný, prase divoké) v honitbách zařazených do oblasti chovu zůstávají v nezměněné výši tak, jak je uvedeno v rozhodnutích orgánů státní správy myslivosti o stanovení minimálních a normovaných stavů zvěře. Minimální a normované stavy byly stanoveny v souladu s ustanovením zákona č. 449/2001 Sb. o myslivosti a vyhláškou č.491/2002 Sb. o stanovení minimálních a normovaných stavů zvěře, jejím § 2, odst. 4. Byly tedy stanoveny součtem normovaných a minimálních stavů jelení zvěře uvedených v rozhodnutích o uznání jednotlivých honiteb, které tuto oblast tvoří.

Pro Oblast chovu jelení zvěře Beskydy byly stanoveny tyto minimální a normované stavy zvěře jelena lesního :

Výměra oblasti : 49959 ha

Jakostní třída oblasti : III.

Minimální stavy : 435 ks

Normované stavy : 509 ks

KOP : 0,8

Poměr pohlaví : 1:1

Samci : 194ks, z toho I.VT 89 ks, II.VT 72 ks, III.VT 33 ks

Samice : 194 ks

Mláďata: 121 ks

3. Kriteria posuzování chovnosti zvěře jelena lesního v Oblasti chovu jelení zvěře Beskydy.

Budou stanovena poradním sborem Oblasti chovu jelení zvěře Beskydy po jejím vyhlášení. Návrh je přiložen.

4. Plán mysliveckého hospodaření v honitbě a v oblasti chovu.

- Vypracování plánu mysliveckého hospodaření v jednotlivých honitbách zařazených do oblasti chovu provádí uživatel honitby v rozsahu stanoveném v zákoně o myslivosti, § 36, odst.1 až 5.
- V případě honiteb v držení HS zařazených v oblasti chovu se předpokládá projednání plánu mysliveckého hospodaření uživatele honitby s držitelem honitby (odst 3, § 36 zákona) a příslušným lesním správcem, který vzhledem k rozsahu lesních majetků s právem hospodaření LČR v honitbách HS zařazených v oblasti chovu a své pracovní pozici, posuzuje plán mysliveckého hospodaření také s ohledem na cíle lesnického a mysliveckého hospodaření oblasti chovu
- Při vypracování plánu mysliveckého hospodaření v honitbách zařazených do oblasti chovu se postupuje podle vyhlášky čis. 553/2004 Sb. Při sestavení upraveného stavu jelení zvěře v honitbě (příloha č. 1/str.5 vyhlášky čis.553/2004 Sb.) se vychází z posouzení celkového stavu ekosystému, výsledku porovnání kontrolních a srovnávacích ploch a výše škod působených zvěří na lesních a zemědělských porostech. Dále bude přihlíženo k migraci zvěře sčítané v přezimovacích zařízeních a k letnímu stavu zvěře před lovem. Stanovisko držitele honitby bude sděleno při předložení plánu příslušnému orgánu státní správy myslivosti podle odst. 3, § 36 zákona o myslivosti a dále cestou poradního sboru oblasti krajskému úřadu pro stanovení závěrů a doporučení v dalším období ve smyslu odst. 4 § 3 vyhlášky č.553/2004.
- Část plánu mysliveckého hospodaření s jelení zvěří v honitbách je v souhrnu honiteb zařazených do oblasti chovu plánem chovu a lovu jelení zvěře v oblasti chovu.

5. Komise pro chov jelení zvěře v oblasti chovu – poradní sbor.

5.1. Komise – poradní sbor je odborným poradním orgánem toho orgánu státní správy myslivosti, který vyhlásil Oblast chovu jelení zvěře Beskydy. Nemá pravomoc rozhodovací a podává proto návrhy orgánům státní správy k řešení. Své návrhy řeší především s ohledem na:

- Sjednocení myslivecké péče o jelení zvěř v honitbách v oblasti chovu.
- Zvyšování kvality jelení zvěře při ekologickém pojetí chovu zvěře s cílem dosažení vhodné struktury populace co do pohlaví a stáří zejména jelenů.
- Snižování negativních vlivů zvěře na les a jeho prostředí

Členové poradního sboru jsou v běžném styku s uživateli honiteb a mysliveckými hospodáři honiteb zařazených do oblasti chovu.

5.2. Jednací řád

- Schůze zástupců držitelů honiteb a uživatelů honiteb:
 - Je svolávána poradním sborem minimálně jedenkrát ročně.
 - Volí členy poradního sboru navržené uživateli honiteb.
 - Dává podněty k činnosti a řešení poradnímu sboru, který je jinak nezávislou komisí.

- Poradní sbor:

Je samostatně pracující orgán řešící problematiku chovu jelení zvěře v oblasti s ohledem na poslání oblasti chovu. O svých odůvodněných návrzích a záměrech informuje průběžně vedení KI Frýdek – Místek s cílem zajistit objektivní podklady pro potřebu orgánu státní správy myslivosti, který oblast chovu vyhlásil.

-členové poradního sboru, kteří zastupují držitele LČR s.p. jsou navrhováni jmenovitě ředitelem KI LČR Frýdek – Místek,

-2 členové poradního sboru, kteří zastupují ostatní držitele jsou navrhováni jmenovitě ostatními držiteli honiteb,

-členové poradního sboru zastupující uživatele honiteb jsou navrhováni podle LS a počtu honiteb u nich zařazených do oblasti chovu v počtu 1 člen na 5 honiteb zařazených u LS do oblasti chovu.

-funkční období poradního sboru není časově omezeno, odvisí od existence oblasti chovu jelení zvěře, jednotlivé případy ukončení činnosti v poradním sboru jsou řešeny kooptací v dohodě s držiteli a uživateli honiteb.

- Poradní sbor řídí jeho předseda, kterého volí členové poradního sboru zpravidla na dobu 5 let.

- Předseda poradního sboru je oprávněn ukončit činnost člena poradního sboru po projednání s ostatními členy poradního sboru a zástupci držitelů honiteb, a to v případech porušení zákona o myslivosti nebo myslivecké etiky nebo opakovaného neplnění úkolů člena poradního sboru.

- Při hlasování sboru a rovnosti hlasů je rozhodující hlas předsedy.

Oblasti, kterými se poradní sbor zabývá především:

- Kontrolní zjištění při péči o zvěř v honitbách,
- Kontrolní sčítání zvěře v honitbách,
- Zajišťování podkladů pro hodnocení chovu a lovu jelení zvěře ve spolupráci s uživateli honiteb
- Pravidelné vyhodnocování výsledků chovu a lovu, zdravotního stavu zvěře, fotodokumentace, sledování váhy ulovené zvěře, věku atd.
- Vypracování zásad průběžného odlovu, doporučení jejich přijetí.
- Vyhodnocování počtu jelení zvěře s ohledem na stanovené normované a minimální stavy ve vztahu ke škodám působených zvěří.

- Podávání návrhů orgánům státní správy myslivosti s ohledem na zásady mysliveckého hospodaření v oblasti a nepříznivé jevy působící na chov jelení zvěře.

Návrh na složení poradního sboru je následující :

- zástupce KÚ SmK Ostrava
- zástupce KI LČR Frýdek – Místek
- lesní správci lesních správ
- LS Frýdek-Místek
- LS Jablunkov
- LS Ostravice,
- LS Frenštát p. Radh.
- **8 zástupců z řad mysliveckých hospodářů honiteb podle LS, které jsou zařazeny v oblasti chovu jelení zvěře,**

<u>z toho: na lesní správě</u>	<u>z počtu pronajatých nebo honiteb HS</u>	<u>v počtu</u>
Frýdek – Místek	6	+ 2
Jablunkov	6	2
Ostravice	10	2
Frenštát p. Radh.	3	1

Zástupci pověřených obcí státní správou myslivosti:

- Městský úřad Frýdek – Místek*)
- Městský úřad Frenštát p. Radh.*)
- Městský úřad Frýdlant n.O.*)
- Městský úřad Jablunkov*)
- Městský úřad Třinec*)
- Zástupce ČMMJ OMS Frýdek – Místek*)
- Zástupce orgánu státní veterinární správy ve Frýdku – Místku*)
- Zástupce SCHKO Beskydy*)

pozn. *) – zástupci jsou zváni k jednání poradního sboru podle charakteru řešené problematiky, při jednání mají hlas poradní.

Příloha č. 2

Kriteria posuzování chovnosti v OCHJZ Beskydy

Jelení zvěř holá :

Kolouši průběrní

- Prvořadý odlov osamocených kolouchů
- Tělesně slabý, nemocný nebo jinak postižený kus
- Naježená srst, přetrvávající skvrnitost srsti u tělesně slabých
- Slabší kolouch u laní vodících 2 kolouchy
- Při rozhodnutí odlovit laň i koloucha, ulovit jako první kus koloucha

Vyloučit odlov silných kolouchů od dobře založených laní. Odlovem usilovat o přibližně stejný podíl jelínek i laněk v populaci.

Laňky průběrné

- Vyloučit z chovu laňky zřetelně slabé, zdravotně nebo vývojově postižené
- Tělesnou konstrukci a založení laňky posuzovat podle ostatní zvěře nebo vedoucí laně

Hmotnost průběrné laňky by neměla přesáhnout 60 kg (pozn. vyvržený kus).

Laně průběrné

- Laně slabé s podprůměrnou tělesnou stavbou, nemocné, poraněné
- Laně kladoucí slabé kolouchy
- Laně přestárlé, nevodící kolouchy

Z odlovu vyloučit zásadně vedoucí laň, jedná se obecně o nejvyspělejší

a nejzkušenější kus s nejlepší orientací v honitbě a s vůdčím postavením v tlupě. Početnější tlupy holé zvěře je nutno odstřelem redukovat. Vhodné složení tlupy je laň, loňský kolouch (laňka nebo špičák) a letošní kolouch.

Hmotnost lovených laní (pozn. hmotnostní údaje u vyvržených kusů) by neměla přesáhnout:

do 5 let věku 70 kg

do 7 let věku 75 kg

do 9 let věku 80 kg

Popis průběrných jelenů podle věkových tříd a stáří:

V.tř.	Rok	Popis
I	2	Špičák s lodyhami dlouhými do 25 cm, konce lodyh vyzrálé
	3	Špičák a vidlák 2. paroží, nerovný šesterák. Šesterák s ostře ukončenými lodyhami nebo s náznakem dalšího členění pouze na jedné lodyze a s délkou paroží do 50 cm s délkou opěráku kratší než očník. Nerovný osmerák a osmerák se slabými lodyhami a se slabě vyvinutými vidlicemi s ostrými hroty výsad, s opěráky slabšími než očníky.
	4	Vidlák, šesterák, nerovný osmerák, osmerák a dále výsadcový desaterák se slabými lodyhami a se slabě vyvinutými vidlicemi s ostrými hroty výsad s opěráky výrazně kratšími než očníky a s délkou paroží do 55 cm.
II.	5a6	Jednostranně korunoví desateráci a všechny formy méně členitého paroží.
	7a8	Oboustranně korunoví desateráci a všechny formy méně členitého paroží. Jednostranně korunoví dvanáctěráci se slabými a krátkými lodyhami délky do 70 cm.
III	9	Oboustranně korunové formy dvanáctěráka s délkou paroží kratší než 80 cm.
	10	Jednostranně korunoví jeleni , oboustranně korunový desaterák nebo dvanáctěrák s převážně kratšími výsadami v koruně než 12 cm.
	11	Jednostranně korunoví jeleni, oboustranně korunový dvanáctěrák
	12	Všichni jeleni dvanáctiletí a starší jsou považováni za lovné jeleny.

Příloha č. 3

KRAJSKÝ ÚŘAD
MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ
Odbor životního prostředí a zemědělství
28. října 117, 702 18 Ostrava

tel.: 595 622 222 IČ: 70890692 Bankovní spojení: Česká spořitelna, a. s. – centrála Praha
fax: 595 622 126 DIČ: CZ70890692 e. účtu: 1650676349/0800
Úřední hodiny Po a St 9.00–17.00; Út, Čt a Pá 9.00–14.30 www.kr-moravskoslezsky.cz

Váš dopis zn.:
Ze dne:
Čj: MSK 132842/2009
Sp. zn.: ŽPZ/32318/2009/PeK 206.4 V5
Vyřizuje: Ing. Kamil Peichl
Telefon: 595 622 766
Datum: 2009-07-30

Sdělení o závěrech a doporučeních pro Oblast chovu jelení zvěře „Beskydy“

Krajský úřad Moravskoslezského kraje, odbor životního prostředí a zemědělství (dále jen „krajský úřad“) jako věcně a místně příslušný správní úřad podle § 29 odst. 1 písm. a) zákona č. 129/2000 Sb., o krajích (krajské zřízení), ve znění pozdějších předpisů, a podle § 59 odst. 1 písm. c) zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti, ve znění pozdějších předpisů, (dále jen „zákon o myslivosti“) vydává v souladu s ustanovením § 154 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád, ve znění pozdějších předpisů, a podle § 36 odst. 2 zákona o myslivosti sdělení o závěrech a doporučeních pro hospodaření se zvěří v Oblasti chovu jelení zvěře „Beskydy“.

Vyhodnocení lovu jelení zvěře za hospodářský rok 2008 a výsledky sčítání jelení zvěře k 31.3.2009

Normovaný stav jelení zvěře v oblasti chovu „Beskydy“ činí 509 kusů s koeficientem přírůstu 0,8 a poměrem pohlaví 1:1. Dle věkových tříd samčí zvěře a poměru pohlaví se jedná o 194 ks jelenů (I. věková třída – 89 ks, II. věková třída - 72 ks a III. věková třída – 33 ks), 194 ks laní a 121 kolouchů.

Plnění plánu lovu za hospodářský rok 2008

Z toho	jeleni	laně	kolouši	Celkem jelení zvěř
NS	94	194	121	509
JKS k 31. 3. 2008	239	255	176	670
Plán lovu	163	191	121	475
Odstřel	125	166	166	457
Úhyn	4	9	7	20
Celkem odstřel a úhyn	129	175	173	477
Rozdíl plán a odstřel	-34	-16	+52	+2

Jarní kmenový stav zvěře k 31. 3. 2009 v honitbách zařazených do oblasti chovu jelení zvěře Beskydy činí 668ks (z toho je 241 ks jelenů, 256 ks laní, 121 ks kolouchů), což představuje překročení normovaných kmenových stavů o 159 ks.

Příloha č. 4

Přehled hodnocených trofejí jelenů z honiteb OCHJZB a honiteb v územní působnosti Magistrátu Města Frýdek-Místek a Města Frýdlant nad Ostravicí mimo OCHJZB za období 2005-2010

	Věk.třída	Počet trofejí	% z celkového počtu trofejí	Červený bod - počet	% ČB z VT	% ČB z celkového počtu trofejí
2005 OCHJZ	I.	43	53	9	21	
	II.	30	37	9	30	
	III.	8	10	0	0	
	SA	81	100	18		22%

	Věk.třída	Počet trofejí	% z celkového počtu trofejí	Červený bod - počet	% ČB z VT	% ČB z celkového počtu trofejí
2005 Mimo OCHJ, F-M + Frýdlant n.O.	I.	21	84	8	38	
	II.	4	16	1	25	
	III.	0	0	0	0	
	SA	25	100	9		36%

	Věk.třída	Počet trofejí	% z celkového počtu trofejí	Červený bod - počet	% ČB z VT	% ČB z celkového počtu trofejí
2006 OCHJZ	I.	57	68	9	16	
	II.	18	21	2	11	
	III.	9	11	0	0	
	SA	84	100	11		13%

	Věk.třída	Počet trofejí	% z celkového počtu trofejí	Červený bod - počet	% ČB z VT	% ČB z celkového počtu trofejí
2006 Mimo OCHJ, F-M + Frýdlant n.O.	I.	17	89	6	35	
	II.	2	11	0	0	
	III.	0	0	0	0	
	SA	19	100	6		32%

	Věk.třída	Počet trofejí	% z celkového počtu trofejí	Červený bod - počet	% ČB z VT	% ČB z celkového počtu trofejí
2007 OCHJZ	I.	58	63	23	40	
	II.	28	30	6	21	
	III.	6	7	0	0	
	SA	92	100	29		32%

	Věk.třída	Počet trofejí	% z celkového počtu trofejí	Červený bod - počet	% ČB z VT	% ČB z celkového počtu trofejí
2007 Mimo OCHJ, F-M + Frýdlant n.O.	I.	24	96	13	54	
	II.	1	4	0	0	
	III.	0	0	0	0	
	SA	25	100	13		52%

	Věk.třída	Počet trofejí	% z celkového počtu trofejí	Červený bod - počet	% ČB z VT	%ČB z celkového počtu trofejí
2008 OCHJZ	I.	46	57	11	24	
	II.	31	38	10	32	
	III.	4	5	1	25	
	SA	81	100	22		27%

	Věk.třída	Počet trofejí	% z celkového počtu trofejí	Červený bod - počet	% ČB z VT	%ČB z celkového počtu trofejí
2008 Mimo OCHJ, F-M + Frýdlant n.O.	I.	17	85	7	41	
	II.	3	15	1	33	
	III.	0	0	0	0	
	SA	20	100	8		40%

	Věk.třída	Počet trofejí	% z celkového počtu trofejí	Červený bod - počet	% ČB z VT	%ČB z celkového počtu trofejí
2009 OCHJZ	I.	47	57	16	34	
	II.	27	32	6	22	
	III.	9	11	2	22	
	SA	83	100	24		29%

	Věk.třída	Počet trofejí	% z celkového počtu trofejí	Červený bod - počet	% ČB z VT	%ČB z celkového počtu trofejí
2009 Mimo OCHJ, F-M + Frýdlant n.O.	I.	13	76	4	31	
	II.	4	24	1	25	
	III.	0	0	0	0	
	SA	17	100	5		29%

	Věk.třída	Počet trofejí	% z celkového počtu trofejí	Červený bod - počet	% ČB z VT	%ČB z celkového počtu trofejí
2010 OCHJZ	I.	59	62	11	19	
	II.	30	32	3	10	
	III.	6	6	3	50	
	SA	95	100	17		18%

	Věk.třída	Počet trofejí	% z celkového počtu trofejí	Červený bod - počet	% ČB z VT	%ČB z celkového počtu trofejí
2010 Mimo OCHJ, F-M + Frýdlant n.O.	I.	18	90	9	50	
	II.	2	10	1	50	
	III.	0	0	0	0	
	SA	20	100	10		50%

Zdroj: Katalogy trofejí za r. 2005-2010 a sborník referátů z Myslivecké konference 2010, MK KÚ odbor živ. prostředí a zemědělství

Příloha č. 5

Statistické údaje odstřelu jelenů medailových a jelenů s význačnou trofejí nad 160 bodů CIC za období 2005-2010 v OCHJZB

	Věk.třída	Počet trofejí - medaile	% z celk. počtu trofejí	počet ČB	% ČB z VT	%ČB z celk. počtu med.trofejí	Počet trofejí nad 160 b. CIC	Počet ČB	% ČB z VT	%ČB z celk. počtu trof. nad 160 b. CIC
2005	II.	1	50	1	100		2	2	100	
OCHJZ	III.	1	50	0	0		2	0	0	
	Sa	2	100	1		50%	4	2		50%

	Věk.třída	Počet trofejí - medaile	% z celk. počtu trofejí	počet ČB	% ČB z VT	%ČB z celk. počtu med.trofejí	Počet trofejí nad 160 b. CIC	Počet ČB	% ČB z VT	%ČB z celk. počtu trof. nad 160 b. CIC
2007	II.	0	0	0	0		2	1	50	
OCHJZ	III.	2	100	0	0		3	1	33	
	Sa	2	100	0		0%	5	2		40%

	Věk.třída	Počet trofejí - medaile	% z celk. počtu trofejí	počet ČB	% ČB z VT	%ČB z celk. počtu med.trofejí	Počet trofejí nad 160 b. CIC	Počet ČB	% ČB z VT	%ČB z celk. počtu trof. nad 160 b. CIC
2008	II.	2	33	1	50		3	2	67	
OCHJZ	III.	4	67	1	25		4	1	25	
	Sa	6	100	2		33%	7	3		43%

	Věk.třída	Počet trofejí - medaile	% z celk. počtu trofejí	počet ČB	% ČB z VT	%ČB z celk. počtu med.trofejí	Počet trofejí nad 160 b. CIC	Počet ČB	% ČB z VT	%ČB z celk. počtu trof. nad 160 b. CIC
2009 OCHJZ	II.	1	20	1	100		1	1	100	
	III.	4	80	0	0		5	0	0	
	Sa	5	100	1		20%	6	1		17%

	Věk.třída	Počet trofejí - medaile	% z celk. počtu trofejí	počet ČB	% ČB z VT	%ČB z celk. počtu med.trofejí	Počet trofejí nad 160 b. CIC	Počet ČB	% ČB z VT	%ČB z celk. počtu trof. nad 160 b. CIC
2010 OCHJZ	II.	2	33	1	50		2	1	33	
	III.	4	67	3	75		4	3	67	
	Sa	6	100	4		67%	6	4	100	67%

Zdroj: Katalogy trofejí za r. 2005-2010 a sborník referátů z Myslivecké konference 2010,
MK KÚ odbor živ. prostředí a zemědělství

Příloha č. 6

Statistické údaje odstřelu zvěře holé včetně úhynu za období 2005-2010 v OCHJZB

Rok 2005	Laň			Kolouch			Celkem			Úhyn		Úhyn+odlov	% úhynu a odlovu z plánu
	Plán	Skut.lov	% z plánu	Plán	Skut.lov	%	Plán	Skut.lov	%	♀ + kolouch	% úhynu z plánu		
OCHJZB	186	198	106	130	119	92	451	418	93	36	8	454	101
Mimo oblast	9	37	411	8	37	462	25	94	376	3	12	97	388
Celkem	195	235	121	138	156	113	476	512	108	39	8	551	116

Rok 2006	Laň			Kolouch			Celkem			Úhyn		Úhyn+odlov	% úhynu a odlovu z plánu
	Plán	Skut.lov	% z plánu	Plán	Skut.lov	%	Plán	Skut.lov	%	♀ + kolouch	% úhynu z plánu		
OCHJZB	218	188	86	146	178	122	364	366	101	44	12	410	113
Mimo oblast	0	16		0	12		0	28		0		28	
Celkem	218	204	94	146	190	130	364	394	108	44	12	438	120

Rok 2007	Laň			Kolouch			Celkem			Úhyn		Úhyn+odlov	% úhynu a odlovu z plánu
	Plán	Skut.lov	% z plánu	Plán	Skut.lov	%	Plán	Skut.lov	%	♀ + kolouch	% úhynu z plánu		
OCHJZB	177	163	92	105	148	141	282	311	110	12	4	323	115
Mimo oblast	0	36		0	32		0	68		4		72	
Celkem	177	199	112	105	180	171	282	379	134	16	6	395	140

Rok 2008	Laň			Kolouch			Celkem			Úhyn		Úhyn+odlov	% úhynu a odlovu z plánu
	Plán	Skut.lov	% z plánu	Plán	Skut.lov	%	Plán	Skut.lov	%	♀ + kolouch	% úhynu z plánu		
OCHJZB	148	124	84	86	122	142	234	246	105	16	7	262	112
Mimo oblast	0	28		0	25		0	53		4		57	
Celkem	148	152	103	86	147	171	234	299	128	20	9	319	136

Rok 2009	Laň			Kolouch			Celkem			Úhyn		Úhyn+odlov	% úhynu a odlovu z plánu
	Plán	Skut.lov	% z plánu	Plán	Skut.lov	%	Plán	Skut.lov	%	♀ + kolouch	% úhynu z plánu		
OCHJZB	140	123	88	94	128	136	234	251	107	18	8	269	115
Mimo oblast	0	28		0	19		0	47		2		49	
Celkem	140	151	108	94	147	156	234	298	127	20	9	318	136

Rok 2010	Laň			Kolouch			Celkem			Úhyn		Úhyn+odlov	% úhynu a odlovu z plánu
	Plán	Skut.lov	% z plánu	Plán	Skut.lov	%	Plán	Skut.lov	%	♀ + kolouch	% úhynu z plánu		
OCHJZB	109	93	85	69	76	110	178	169	95	16	9	185	104
Mimo oblast	0	36		0	43		0	79		0		79	
Celkem	109	129	118	69	119	172	178	248	139	16	9	264	148

Zdroj: Katalogy trofejí za r. 2005-2010 a sborník referátů z Myslivecké konference 2010, MK KÚ odbor živ. prostředí a zemědělství.

Příloha č. 7

Fotografie jelena, uloveného 26. 9. 2007 panem **Petrem Kvasničkou** v honitbě **Kyčera** (honitba LČR), hodnota **172,15 bodů CIC (bronz)**, věk **9 let**, **průběrný**).

